

Lovforslag nr. L 160. Fremsat den 16. december 1999 af undervisningsministeren (Margrethe Vestager)

Forslag

til

Lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler

(frie kostskoler)

Kapitel 1

Formål og virksomhed

§ 1. Loven omfatter folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler), der tilbyder undervisning og samvær på kurser, hvis hovedsigte er folkelig oplysning, og som er godkendt af undervisningsministeren til tilskud. Undervisningen skal have en bred almen karakter. Enkelte fag eller faggrupper kan have en fremtrædende plads, men aldrig på bekostning af det almene. Skolernes virksomhed skal tilrettelægges ud fra deres selvvalgte værdigrundlag.

Stk. 2. Folkehøjskoler tilbyder voksne elever kurser efter stk. 1. Ungdomshøjskoler godkendt inden udgangen af 1971 er folkehøjskoler for unge voksne. Kurser på folkehøjskoler tilrettelægges med henblik på at øge elevernes almene, faglige og personlige kvalifikationer.

Stk. 3. Efterskoler tilbyder unge elever kurser efter stk. 1 med henblik på elevernes hele menneskelige udvikling og modning samt deres almene opdragelse og uddannelse.

Stk. 4. Husholdningsskoler og håndarbejdsskoler tilbyder unge og voksne elever kurser efter stk. 1. Husholdnings- og/eller håndarbejdsfag skal have en fremtrædende plads i undervisningen. Husholdningsskoler kan tilbyde uddannelser inden for husholdningsfag. Undervisningsministeren kan fastsætte regler herom.

§ 2. Optager efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler elever, der er undervis-

ningspligtige i henhold til folkeskoleloven, skal skolerne tilbyde disse elever en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Stk. 2. En elev kan i fag, hvor eleven har modtaget undervisning i henhold til stk. 1, indstille sig til folkeskolens afgangsprøve på skolen, hvis skolen afholder prøverne i overensstemmelse med de regler, der gælder for folkeskolen, jf. folkeskolelovens § 14 og § 18, stk. 3. Har eleven modtaget en undervisning, der står mål med den obligatoriske undervisning i folkeskolens 10. klasse, jf. folkeskolelovens § 8, stk. 1-4, kan eleven på samme måde indstille sig til folkeskolens afgangsprøve eller 10. klasse-prøve.

Stk. 3. Skolerne giver de kommuner, hvor undervisningspligtige elever er tilmeldt folkeregistret, meddelelse om optagelse og kurssets varighed. Forlader disse elever skolen inden kurssets afslutning eller opfylder de ikke undervisningspligten, skal skolerne underrette kommunerne herom. Det samme gælder, hvis skolen ophører med at modtage tilskud efter denne lov.

§ 3. Skolerne kan tilbyde specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand.

Stk. 2. Elevens tidligere skolekommune skal yde vederlagsfri pædagogisk-psykologisk rådgivning for elever på efterskoler.

Stk. 3. På grundlag af en udtalelse fra elevens tidligere skolekommune, jf. stk. 2, og godkendelse af udtalelsen fra elevens bopælskommune kan skolerne henvise elever til specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand i

folkeskolen. Herudover kan skolerne henvise elever til en anden fri kostskole eller fri grundskole efter aftale med denne.

Stk. 4. En kommune kan kræve, at undervisningsudgifter for elever, der er henvist til specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand i folkeskolen i henhold til stk. 3, 1. pkt., godtgøres af elevens bopælskommune.

Stk. 5. Stk. 2-4 gælder også elever på ungdomshøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejds-skoler, der ikke er fyldt 18 år ved kursets begyndelse.

Stk. 6. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om bestemmelserne i stk. 2-5.

§ 4. Skolerne kan optage elever, der under kurset ikke skal bo på skolen. Undervisningsministeren fastsætter regler herom.

§ 5. Skolerne udsteder efter anmodning bevis for deltagelse til elever, der har afsluttet et kursus på mindst 4 uger.

Kapitel 2

Grundlæggende betingelser for tilskud til frie kostskoler

§ 6. Frie kostskoler skal opfylde nedennævnte betingelser:

- 1) Skolen skal være en privat selvejende institution, som er omfattet af § 1, og hvis forhold er reguleret i vedtægtsbestemmelser, der godkendes af ministeren.
- 2) Skolen skal i sit virke som selvejende undervisningsinstitution være uafhængig, og skolens midler må alene komme skolens skole- og undervisningsvirksomhed til gode.
- 3) Skolen skal have en skolekreds eller et repræsentantskab, der står bag skolens oprettelse og virksomhed.
- 4) Skolen skal råde over egnede og tilstrækkelige elevværelser, forstander- og lærerbolig, kostforplejnings- og opholdsarealer, undervisningslokaler og udstyr samt udgøre en geografisk og bygningsmæssig enhed.
- 5) Skolen skal kunne begynde sin virksomhed på et rimeligt økonomisk grundlag.
- 6) Skoler, som efter den 7. maj 1996 har indsendt eller indsender forslag til vedtægter med henblik på at blive godkendt til tilskud, skal være ejer af skolens bygninger eller hovedparten heraf og må ikke eje bygninger sammen med andre.

Stk. 2. Vedtægterne skal bl.a. indeholde bestemmelser om institutionens værdigrundlag, formål, styrelse og økonomiske forhold, herunder om fremgangsmåden ved institutionens nedlæggelse og om anvendelse af den tiloversblevne formue.

Stk. 3. Fristen for indsendelse af ansøgning med henblik på at blive godkendt til tilskud er 12 måneder, før den tilskudsberettigende virksomhed ønskes påbegyndt. En skole, der i 2 efter hinanden følgende finansår ikke har oppebåret tilskud, skal søge om godkendelse til tilskud efter 1. pkt.

Stk. 4. Ministeren fastsætter nærmere regler om betingelserne i stk. 1, herunder om oplysningspligt og om fremgangsmåden ved ansøgning fra nye skoler, som ønsker at blive godkendt til tilskud efter denne lov, og fra skoler, som ønsker at generhverve tilskudsgodkendelsen, jf. stk. 3, 2. pkt. og § 48.

§ 7. Den overordnede ledelse af skolen skal varetages af en bestyrelse, der er ansvarlig over for undervisningsministeren. Bestyrelsen er tillige ansvarlig over for skolekreds/repræsentantskab. Flertallet af bestyrelsens medlemmer skal vælges på skolens generalforsamling/repræsentantskabsmøde blandt skolekredsens/repræsentantskabets medlemmer, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Følgende personer kan ikke være medlem af bestyrelsen:

- 1) Medlemmer af bestyrelsen i fonde, selskaber, foreninger eller andre virksomheder, der udlejer ejendomme m.m. til skolen eller kontrollerer udlejer af ejendomme m.m. til skolen.
- 2) Advokater, revisorer og lignende rådgivere for samt ansatte i fonde, selskaber, foreninger eller andre virksomheder, der udlejer ejendomme m.m. til skolen, eller som kontrollerer udlejer af ejendomme m.m. til skolen.
- 3) Ejere af ejendomme m.m., der udlejes til skolen.
- 4) Den samme person kan ikke være medlem af bestyrelsen ved en anden skole inden for samme skoleform.

Stk. 3. Undervisningsministeren kan for tidligere og nuværende kombinerede undervisningsinstitutioner oprettet før den 1. januar 1996 dispensere fra bestemmelsen i stk. 2.

Stk. 4. For bestyrelsen, forstanderen og andre ansatte gælder i øvrigt bestemmelserne i forvaltningslovens kapitel 2 om inhabilitet.

Stk. 5. Den daglige ledelse varetages af en forstander, som tillige har det pædagogiske ansvar.

§ 8. Bestyrelsen skal forvalte skolens midler, så de bliver til størst mulig gavn for skolen. Likvide midler, der ikke er nødvendige for den daglige drift, skal under hensyntagen til sikkerheden anbringes på en eller flere af følgende måder:

- 1) Som indestående i pengeinstitutter hjemmehørende i Danmark eller i et andet land inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS).
- 2) I fondsaktiver udstedt af danske realkreditinstitutter, Kreditforeningen af Kommuner i Danmark eller andre danske finansieringsinstitutter under offentligt tilsyn.
- 3) I fondsaktiver eller gældsbreve, for hvilke den danske stat eller en dansk kommune står som udsteder eller garant.
- 4) I værdipapirer bortset fra aktier, som efter deres art og sikkerhed kan stilles i klasse med de aktiver, der er nævnt i nr. 2 og 3.

§ 9. For forstandere, viceforstandere og lærere skal løn- og ansættelsesvilkår følge de af finansministeren aftalte eller fastsatte bestemmelser, herunder vedrørende pensionsforhold.

§ 10. Aftaler, herunder husleje- og ejendomsaftaler, skal indgås på vilkår, der ikke er ringere for skolerne end sædvanlige markedsvilkår, og skal søges ændret, hvis udviklingen i markedsvilkårene tilsiger det.

Stk. 2. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om huslejeaftaler, herunder i særlige tilfælde bestemme, at huslejeaftaler skal indgås på andre vilkår end dem, der er nævnt i stk. 1.

Stk. 3. For skoler, der påbegynder deres virksomhed efter den 1. august 1996, kan undervisningsministeren fastsætte nærmere regler om den maksimale udgift til bygninger og arealer, herunder bestemme, hvilke udgiftsarter der er omfattet heraf.

§ 11. Skolen skal have andre indtægter end statstilskud.

Stk. 2. For deltagelse i et kursus fastsætter skolen en elevbetaling. Elevbetalingen må ikke være væsentligt over gennemsnittet for skoleformen. Undervisningsministeren fastsætter regler om mindste elevbetaling.

Stk. 3. Skolen kan efter en individuel vurdering nedsætte elevens egenbetaling. For elever på folkehøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, der ikke modtager kommunal elevstøtte, jf. § 34, skal egenbetalingen mindst udgøre halvdelen af den i stk. 2 nævnte mindste elevbetaling. For elever på ungdomshøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, der modtager kommunal elevstøtte, jf. § 34, skal egenbetalingen mindst udgøre halvdelen af den i stk. 2 nævnte mindste elevbetaling med fradrag af den maksimale statslige og kommunale elevstøtte.

§ 12. Skoleåret går fra den 1. august til den 31. juli. En fri kostskole skal have mindst 24 årselever, jf. §§ 13-14, i det skoleår, der slutter i kalenderåret før finansåret, eller som gennemsnit af dette skoleår og de 2 foregående skoleår. En nyoprettet skole, der ikke har været i virksomhed i hele det skoleår, der slutter i kalenderåret før finansåret, skal opfylde kravet om mindst 24 årselever i det første hele finansår. En eksisterende skole, der ikke efter denne paragraf har opnået ret til tilskud i året før finansåret, skal opfylde årselevtalskravet i finansåret, hvor den igen modtager tilskud. Undervisningsministeren kan i særlige tilfælde fravige kravet om 24 årselever.

Stk. 2. For en skole, der er nævnt i stk. 1, 2. pkt., nedsættes kravet forholdsmæssigt, hvis skolen har mindre end 36 kursusuger i skoleåret. For en skole, der er nævnt i stk. 1, 3. og 4. pkt., nedsættes kravet, hvis skolen har mindre end 36 kursusuger i finansåret.

Stk. 3. En fri kostskole skal gennemføre længerevarende kurser af mindst 4 ugers varighed i mindst 20 uger i hvert skoleår, heraf skal mindst ét kursus have mindst 12 ugers varighed. Gennemfører en skole ikke dette mindste antal længerevarende kurser i et skoleår, er skolen ikke tilskudsberettiget i det finansår, hvor skoleåret slutter.

Stk. 4. En nyoprettet skole og en skole, der ikke har opnået ret til tilskud i året før finansåret, skal opfylde tilskudsbetingelserne i stk. 1 og 3 inden 12 måneder efter kursusvirksomhedens start.

Kapitel 3

Særlige regler om statstilskud

Årselevtallet

§ 13. Eleverne skal for at kunne medregnes i

årselevtallet opfylde følgende betingelser ved kurssets begyndelse:

- 1) Elever på folkehøjskoler skal være fyldt 17 1/2 år.
- 2) Elever på ungdomshøjskoler skal være mindst 16 1/2, men ikke 19 år. På kurser af indtil 4 ugers samlet varighed i skoleåret kan skolen dog medregne elever, der er fyldt 19 år ved kurssets begyndelse.
- 3) Elever på efterskoler skal have afsluttet 7 års skolegang eller være fyldt 14 år. Elever, der er fyldt 18 år, kan i særlige tilfælde medregnes efter regler fastsat af ministeren.
- 4) Elever på husholdningsskoler og håndarbejdsskoler skal have afsluttet 9 års skolegang eller være fyldt 16 år.

Stk. 2. Eleverne skal yde elevbetaling i overensstemmelse med § 11.

Stk. 3. Eleverne skal oplyse personnummer og dokumentation for statsborgerskab til skolen ved tilmeldingen. Skolen skal videregive disse oplysninger til brug for de offentlige myndigheder, der udfører opgaver i medfør af denne lov.

§ 14. Skolens årselevtal er summen af elever, jf. § 13, i hver kursusuge i et år divideret med 40. En kursusuge er 7 kursusdøgn.

Stk. 2. Skolen har pligt til at registrere elevernes deltagelse i skolens kurser uge for uge. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler herom.

Stk. 3. Ministeren fastsætter nærmere regler om beregning og opgørelse af årselevtal, herunder om opgørelsestidspunkt, om begrænset medregning af elever, der ikke bor på skolen og af elever på kurser eller kursusuger under 1 uges varighed.

Kursusbetingelser

§ 15. Undervisningen i et fag eller en faggruppe på et kursus kan højst omfatte halvdelen af undervisningen for den enkelte elev, medmindre undervisningen i faget eller faggruppen er af bred almen karakter. Ren færdighedstilegnelse kan højst udgøre op til halvdelen af den enkelte elevs undervisningstid.

Stk. 2. Kurset skal være åbent for alle, der opfylder betingelserne i § 13, stk. 1 og 2. Deltagelse i et kursus kan dog gøres betinget af højere alder, men ikke af bestemte kundskaber, uddannelser, stillinger, erhverv eller ansættelsesfor-

hold i en virksomhed o. lign. eller af medlemskab af bestemte foreninger eller organisationer.

§ 16. Kurset skal være mindst 4 sammenhængende døgn med undervisning svarende til mindst 4 hele undervisningsdage. Kurser på 1 uge og derover skal i hver uge indeholde undervisning svarende til mindst 5 hele undervisningsdage. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler herom og kan bestemme, at mindstekravet i 1. pkt. også skal gælde for første eller sidste kursusuge af længerevarende kurser.

Stk. 2. Hvert kursus skal gennemføres med mindst 8 elever, der deltager i hele kurset. I hver kursusuge skal der være mindst 12 elever. Eleverne skal opfylde betingelserne i § 13, stk. 1 og 2.

Stk. 3. Kurset skal gennemføres med et flertal af danske elever og personer, der efter EU-retten eller EØS-traktaten skal sidestilles med danske statsborgere. Ministeren fastsætter nærmere regler herom og kan fravige kravet i særlige tilfælde.

Stk. 4. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler om kursustilrettelæggelsen.

§ 17. Skolen formulerer skolens værdigrundlag, som indskrives i skolens vedtægter. Skolen skal oplyse sit værdigrundlag til enhver, der beder om det. Bestyrelsen skal tilrettelægge en plan for skolens årlige evaluering af dens virksomhed i forhold til værdigrundlaget.

Stk. 2. Bestyrelsen skal godkende en plan for skolens overordnede kursusvirksomhed.

Stk. 3. Forstanderen skal godkende en undervisningsplan for det enkelte kursus.

Stk. 4. Undervisningsministeren fastsætter regler om kursus- og undervisningsplanerne, herunder om opgørelse af ugetallet, ekskursioner m.v.

Stk. 5. For husholdningsskoler kan ministeren fastsætte regler om forholdet mellem almene kurser og uddannelser omfattet af denne lov og anden lovgivning.

Tilskuddets anvendelse

§ 18. Skolen disponerer frit ved anvendelsen af følgende tilskud under eet, idet formålene med dem forudsættes opfyldt:

- 1) Driftstilskud i henhold til §§ 20-21, herunder tilskud til vikar, og §§ 22-23.
- 2) Bygningstilskud i henhold til § 24.
- 3) Tilskud til undervisning af svært handicappede elever i henhold til § 25.

4) Tilskud til specialundervisning i henhold til § 26.

Stk. 2. En institution, der består både af en fri kostskole og en fri grundskole, et privat gymnasium eller et privat hf-kursus, disponerer frit ved anvendelsen af tilskud under eet for tilskud, der er nævnt i stk. 1, nr. 1-4, og tilskud, der er nævnt i henholdsvis § 18, stk. 1, 2. pkt., i lov om friskoler og private grundskoler m.v., § 18 h, stk. 1, 2. pkt., i lov om gymnasiet m.v. og § 30 i, stk. 1, 2. pkt., i lov om kursus til højere forberedelseseksamen og om studieforberedende enkeltfagsundervisning for voksne m.v.

Stk. 3. Skolen kan opspare tilskud til følgende finansår og optage lån til skole- og undervisningsvirksomhed. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om udbetaling af forskud i løbet af finansåret, indtil grundlaget for tilskudsberegningen er opgjort.

Stk. 4. Til brug for tilskudsberegningen kan Undervisningsministeriet indhente de nødvendige oplysninger efter ministeriets nærmere bestemmelse. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om, hvilke oplysninger der skal meddeles i elektronisk form, og om at tilskud kan tilbageholdes, indtil nødvendige oplysninger er givet.

Driftstilskud (takst 1)

§ 19. Staten yder driftstilskud ud fra antal årselever. For skoler, der har været i virksomhed i hele det skoleår, der slutter året før finansåret, anvendes gennemsnit af årselevtallet i det skoleår, der slutter i finansåret, og skoleåret før. For nyoprettede skoler og skoler, der ikke har modtaget tilskud i året før finansåret, anvendes finansårets årselevtal.

Stk. 2. Det gennemsnitlige tilskud pr. årselev (takst 1) fastsættes for hver skoleform på de årlige finanslove.

§ 20. Af bevillingen til driftstilskud efter § 19 kan der for hver skoleform på de årlige finanslove afsættes et særligt tilskud til skolerne som kompensation for forstanderes, viceforstanderes og læreres fravær. Det særlige tilskud kan endvidere anvendes til udgifter til seniorordninger, herunder frivillig fratræden, og til efterindtægt ved en forstanders, viceforstanders eller lærers død.

Stk. 2. Undervisningsministeren fordeler tilskud omfattet af stk. 1 til skolerne efter ansøg-

ning. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om fordelingen og kan efter drøftelse med skoleformernes foreninger fastsætte regler om, at tilskuddet, jf. stk. 1, fordeles af en vikarkasse, hvis vedtægter godkendes af ministeren.

§ 21. Efter fradrag af de særlige tilskud i § 20 opdeles bevillingen til driftstilskud i en skoletilskudspulje og en taxametertilskudspulje. Fordelingen mellem de 2 puljer fastsættes på de årlige finanslove.

Stk. 2. Skoletilskudspuljen fordeles med samme beløb til hver skole. Skoletilskuddet nedsættes dog forholdsmæssigt for skoler, hvis årselevtal er mindre end kravet til mindste årselevtal, jf. § 12, stk. 1, 2. pkt. Til skoler, der ved fordelingen af skoletilskud, jf. stk. 1, ikke er godkendt til tilskud i finansåret, fastsættes tilskud ud fra antal årselever og takst 1, jf. § 19. Ministeren fastsætter regler om, at der i en overgangsperiode af puljen til skoletilskud forlods ydes tilskud til ejendomsskatter og tilsvarende offentlige afgifter vedrørende skolens faste ejendomme ydet i henhold til den tidligere støttelovgivning. Ministeren kan fastsætte regler om, at skoletilskuddet nedsættes eller bortfalder for skoler med særlig store indtægter fra virksomhed, der ikke er omfattet af denne lov, samt om nedsættelse for elever, der ikke bor på skolen, jf. § 4.

Stk. 3. Til skoler, der har været i virksomhed i hele det skoleår, der slutter året før finansåret, fordeles taxametertilskud ud fra antallet af årselever og lærernes fordeling på skalatrin (lærerlønfaktoren) i dette skoleår, og tilskuddet reguleres med halvdelen af takst 1 gange forskellen i årselevtal mellem det skoleår, der slutter i finansåret, og skoleåret før. Til nyoprettede skoler og skoler, der ikke har opnået ret til tilskud i året før finansåret, fordeles taxametertilskud ud fra det forventede årselevtal i finansåret og den gennemsnitlige lærerlønfaktor for skoleformen, og det reguleres med hele takst 1 gange forskellen mellem det forventede og opnåede årselevtal i finansåret. Ministeren fastsætter nærmere regler om fordelingen, herunder om lærerlønfaktorens opgørelse og vægt, og kan fastsætte regler om mindste antal faste lærere pr. årselev.

Driftstilskud (takst 2)

§ 22. Ud over det i § 19 nævnte driftstilskud yder staten til folkehøjskoler, husholdningssko-

ler og håndarbejdsskoler et tilskud ud fra antallet af årselever, jf. § 19, stk. 1, gange en takst, der fastsættes på finansloven (takst 2). Årselevtallet beregnes efter bestemmelserne i § 19, dog indgår elever på kurser under 2 ugers varighed ikke i beregningen.

Stk. 2. For folkehøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, der har været i virksomhed i hele det skoleår, der slutter i året før finansåret, udbetales forskud ud fra årselevtallet i dette skoleår. Forskuddet reguleres med halvdelen af takst 2 gange forskellen mellem årselevtallet i det skoleår, der slutter i finansåret, og årselevtallet i skoleåret før.

Stk. 3. Til andre folkehøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler end skoler nævnt i stk. 2, udbetales forskud ud fra det forventede årselevtal. Forskuddet reguleres med hele takst 2 gange forskellen mellem det forventede og opnåede årselevtal.

*Særligt tilskud til folkehøjskoler,
husholdningsskoler og håndarbejdsskoler
(takst 3)*

§ 23. Staten yder til folkehøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler et tilskud (takst 3) pr. årselev optjent i skoleåret, der slutter i finansåret på kurser af mindst 12 ugers varighed. Tilskuddet pr. årselev fastsættes på de årlige finanslove.

Stk. 2. Staten kan yde forskud på tilskud efter stk. 1, ud fra skolens årselevtal optjent på kurser af mindst 12 ugers varighed i det skoleår, der slutter i året før finansåret. Forskuddet reguleres med hele takst 3 gange forskellen mellem årselevtallet i det skoleår, der slutter i finansåret, og årselevtallet i skoleåret, der slutter i året før finansåret.

Stk. 3. Til andre folkehøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler end skoler nævnt i stk. 2, udbetales forskud ud fra det forventede årselevtal i finansåret. Forskuddet reguleres med hele takst 3 gange forskellen mellem det forventede og opnåede årselevtal i finansåret.

Bygningstilskud

§ 24. Staten yder bygningstilskud ud fra antal årselever, jf. stk. 2, og § 13. For skoler, der har været i virksomhed i hele det skoleår, der slutter året før finansåret, anvendes årselevtallet i dette skoleår. For nyoprettede skoler beregnes tilskud-

et ud fra det forventede antal årselever i finansåret og reguleres ud fra forskellen mellem det forventede og det opnåede årselevtal i finansåret.

Stk. 2. Undervisningsministeren fastsætter regler om fordelingen af bevillingen til bygningstilskud.

*Tilskud til undervisning m.v. til svært
handicappede elever*

§ 25. Staten yder tilskud til dækning af ekstraudgifter godkendt af Undervisningsministeriet til lærertimer, praktisk medhjælp og hjælpemidler til elever med svære handicap.

Stk. 2. Tilskuddet fastsættes på de årlige finanslove og reguleres ud fra antallet af elever, der ydes tilskud til, og det faktiske tilskud pr. elev.

Stk. 3. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler om betingelser for tilskud.

Tilskud til specialundervisning

§ 26. Staten yder tilskud med en fast takst pr. elev til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand til elever med særlige behov. Til skoler, der har et samlet særligt undervisningstilbud, ydes tilskud på grundlag heraf, eventuelt med en nedsat takst pr. elev.

Stk. 2. Taksten pr. elev, herunder en eventuel nedsat takst, fastsættes på de årlige finanslove.

Stk. 3. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler om betingelser for tilskud, herunder om et eventuelt maksimum for det antal elever, der ydes tilskud til på det enkelte kursus.

*Tilskud til efteruddannelse og forsøgs- og
udviklingsarbejde*

§ 27. Staten kan yde tilskud til kurser til efteruddannelse af forstandere, viceforstandere og lærere. Staten kan yde tilskud til skolens merudgifter til løn under tjenestefrihed til efteruddannelse af forstandere, viceforstandere og lærere.

Stk. 2. Staten kan yde tilskud til forsøgs- og udviklingsarbejde inden for lovens område, jf. § 51.

Stk. 3. Undervisningsministeren kan bemyndige skoleforeninger, der virker inden for lovens område, til at fordele og administrere tilskuddene.

Stk. 4. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om ydelse af tilskud efter stk. 1 og 2, om regnskabsaflæggelse og revision m.v.

samt om administrationen af ordningen, herunder om udbetaling af forskud og opsparing af ikke forbrugte beløb til brug i følgende finansår.

Stk. 5. Undervisningsministeren kan beslutte, at lov om offentlighed i forvaltningen, forvaltningsloven og bestemmelser om offentlige registre skal finde anvendelse ved skoleforeningernes administrationen af tilskud, jf. stk. 3.

Kapitel 4

Kommunale tilskud

§ 28. Kommunalbestyrelsen i den kommune eller amtsrådet i den amtskommune, hvori skolen ligger, kan yde tilskud til anlægsudgifter og lignende investeringsudgifter ved skolens etablering og senere udbygning.

§ 29. Kommunalbestyrelsen i den kommune, hvori skolen ligger, eller hvori eleven er tilmeldt folkeregistret, kan yde tilskud til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand.

Kapitel 5

Statslig elevstøtte til elever på efterskoler

§ 30. Staten yder elevstøtte til nedsættelse af elevbetalingen på kurser af mindst 2 ugers varighed på efterskoler, når eleverne er danske statsborgere eller efter international overenskomst har ret til elevstøtte på lige fod med danske statsborgere eller i støttemæssig henseende ligestilles med danske statsborgere af undervisningsministeren. Ministeren kan fastsætte regler om ydelse af støtten. Støtten ydes som:

- 1) Indkomstbestemt støtte på grundlag af indkomstgrundlag, jf. §§ 32-33. For hver påbegyndt 10.000 kr., hvormed indkomstgrundlaget overstiger det mindste indkomstgrundlag, nedsættes støtten og bortfalder helt ved største indkomstgrundlag, jf. stk. 2, nr. 2. Støtte ydes med et minimumbeløb (grundstøtte) uanset indkomstgrundlagets størrelse, dog ikke til elever på kurser, der varer mindre end 5 uger. Ministeren fastsætter regler om støtte til elever, der ikke er indkomstgrundlag for.
- 2) Individuel supplerende støtte efter skolens vurdering i tilfælde af ændring af de økonomiske forhold i forhold til indkomstgrundlaget, jf. §§ 32-33. Der fordeles beløb hertil til de enkelte skoler. Det samlede beløb til skoleformen fastsættes som en procentdel af den beregnede indkomstbestemte støtte i det

2. kalenderår før finansåret, jf. stk. 2, nr. 3. Ministeren fastsætter nærmere regler om fordeling til skolerne og om opsparing på skolerne af ikke forbrugte beløb til brug på følgende kurser og i følgende finansår.

Stk. 2. Elevstøtten i henhold til stk. 1, nr. 1, udbetales til skolerne. På de årlige finanslove fastsættes:

- 1) Største ugentlige indkomstbestemte støttebeløb, herunder minimumbeløb (grundstøtte). Der fastsættes nedsatte beløb til elever, der ikke bor på skolen, og eventuelt til elever på kursusuger, der varer mindre end 7 døgn, jf. § 16, stk. 1, 3. pkt.
- 2) Største og mindste indkomstgrundlag for elever og forældre samt det indkomstgrundlag, der udløser grundstøtte.
- 3) Forholdet mellem indkomstbestemt støtte og det beløb, der fordeles til skolerne til individuel støtte, jf. stk. 1, nr. 2.

§ 31. Støtte efter § 30 ydes på følgende betingelser:

- 1) Skolen skal oppebære tilskud efter denne lov,
- 2) kurset skal være tilskudsberettigende og
- 3) eleven skal ved ansøgning oplyse navn, adresse og personnummer. Elever, der er omfattet af § 33, stk. 1, skal tillige oplyse forældrenes navn, adresse og personnummer.

Stk. 2. Indkomstbestemt støtte efter § 30, stk. 1, nr. 1, ydes på betingelse af, at Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte har

- 1) indhentet oplysning om indkomstgrundlag fra skattemyndighederne og
- 2) beregnet ugentligt støttebeløb.

Stk. 3. Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte kan hos offentlige myndigheder indhente de oplysninger om eleven og dennes forældre, som er nødvendige for beregning af det ugentlige støttebeløb, herunder oplysninger om indkomst- og formueforhold. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om adgangen til at indhente oplysningerne, herunder om oplysninger, der skal gives i elektronisk form.

Stk. 4. Undervisningsministeren fastsætter regler om elevstøttens administration, herunder om ansøgning, tildeling, udbetaling, herunder udbetaling af forskud til skolerne, og tilbagebetaling fra skolerne. Undervisningsministeren kan bestemme, at elevstøtten administreres af Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte, samt at

de enkelte skoler skal bistå styrelsen i forbindelse med støttens tildeling. Afgørelser, der træffes af styrelsen efter 2. punktum, kan ikke indbringes for undervisningsministeren, jf. § 50.

Stk. 5. Hvis revisors kontrol, jf. § 39, stk. 2, eller tilsynets kontrol, jf. § 52, viser, at betingelserne i stk. 1, nr. 1-3, ikke er opfyldt, eller hvis eleven ikke har deltaget i kurset i det anførte antal uger, modregnes den for meget udbetalte støtte i skolens driftstilskud, jf. § 21, og tilfalder staten. Tilsvarende gælder, hvis skolens beløb til individuel støtte, jf. § 30, stk. 1, nr. 2, ikke er korrekt anvendt.

§ 32. Indkomstgrundlaget, jf. § 30, stk. 1, er den personlige indkomst for det andet kalenderår forud for det kalenderår, hvor støtteperioden begynder, med tillæg af positiv kapitalindkomst, der anvendes til beregning af indkomstskat efter personskattelovens § 7, dog før de deri nævnte bundfradrag og fradrag for grundbeløb, samt med tillæg af aktieindkomst, der beskattes efter personskattelovens § 8 a, stk. 2.

Stk. 2. Skatteministeren stiller oplysninger til rådighed til brug for opgørelse af indkomstgrundlaget, jf. stk. 1.

Stk. 3. Skatteministeren træffer bestemmelse om, hvilke myndigheder der skal opgøre indkomstgrundlaget. Skatteministeren kan fastsætte regler om adgangen til at påklage afgørelser om indkomstgrundlaget, jf. stk. 1.

§ 33. Indtil udgangen af den måned, hvori eleven fylder 19 år, beregnes den indkomstbestemte støtte, jf. § 30, stk. 1, nr. 1, ud fra forældrenes samlede indkomstgrundlag.

Stk. 2. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om, at forældrenes indkomstgrundlag ikke skal sammenlægges, samt om nedsættelse af forældrenes indkomstgrundlag for elevens søskende under 18 år.

Kapitel 6

Kommunal elevstøtte

§ 34. Til efterskoleelever ydes kommunal elevstøtte til nedsættelse af elevbetalingen af den kommune, hvor eleven er tilmeldt folkeregistret ved kursets begyndelse. Er eleven ikke tilmeldt et folkeregister ved kursets begyndelse, ydes støtten af den kommune, hvor eleven er eller bliver tilmeldt, når eleven begynder på kur-

set. Støtten ydes til elever, der opfylder betingelserne for at få statslig elevstøtte, jf. § 30, stk. 1, 1. pkt. og § 31, stk. 1.

Stk. 2. Den kommune, der er nævnt i stk. 1, yder støtte til nedsættelse af elevbetalingen til elever, der ikke er fyldt 18 år ved kursets begyndelse, på ungdomshøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler. Eleven skal opfylde de betingelser, der gælder for statslig elevstøtte på kurser på efterskoler, jf. § 30, stk. 1, 1. pkt. og § 31, stk. 1.

Stk. 3. Elevstøtten i henhold til stk. 1 og 2 udbetales til skolerne. Støtten ydes med et ugentligt beløb, der fastsættes på de årlige finanslove. Der fastsættes et nedsat beløb til elever, der ikke bor på skolen.

Stk. 4. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler om beregning og udbetaling af støtten.

§ 35. Kommunalbestyrelsen i bopælskommunen, jf. § 34, stk. 1 og 2, kan fra en anden kommune kræve refusion af støtte efter § 34 til elever, som ved beregning af kommunal udligning indgår i folketallet i den anden kommune.

§ 36. Kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor eleven er eller har været tilmeldt folkeregistret, kan yde støtte til nedsættelse af elevbetalingen.

Kapitel 7

Individuel støtte til elever på folkehøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler

§ 37. Staten yder støtte til nedsættelse af elevbetalingen ved folkehøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler. Støtten ydes som individuel støtte til elever efter skolens vurdering, således at skolen vil være i stand til at opfylde bestemmelsen i § 15, stk. 2, om, at folkehøjskolernes, husholdningsskolernes og håndarbejdsskolernes kurser er for alle. Elevens egenbetaling skal dog udgøre mindst halvdelen af den i § 11, stk. 2, nævnte mindstelevbetaling.

Stk. 2. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om kriterier for fordelingen til eleverne samt om fordelingen til skolerne, herunder om udbetaling af forskud, og om opsparring på skolerne af ikke forbrugte beløb til brug på efterfølgende kurser og i efterfølgende finansår.

§ 38. Der kan ydes støtte til danske elevers deltagelse i kurser på statsanerkendte folkehøjskoler i andre nordiske lande.

Kapitel 8

Regnskab og revision m.v.

§ 39. Skolernes regnskabsår er kalenderåret. Regnskaberne opstilles og revideres efter regler, der fastsættes af undervisningsministeren. Regnskaberne skal revideres af en statsautoriseret eller en registreret revisor. Bestyrelsen underretter Undervisningsministeriet om den valgte revisor og ved revisorskift.

Stk. 2. Revisor kontrollerer skolens oplysninger til brug ved beregning af statstilskud og statslig elevstøtte, herunder at beløb til individuel elevstøtte, jf. § 30, stk. 1, nr. 2, og § 37, er anvendt korrekt. Revisor kontrollerer, at betingelserne for kommunal elevstøtte er overholdt, at elevstøttebeløbet er beregnet og tildelt korrekt, jf. lovens §§ 34 og 36.

Stk. 3. Revisor må ikke samtidig være ejer af eller revisor for udlejer af de ejendomme m.m., som skolen anvender, eller for et selskab, en fond, forening eller anden virksomhed, der kontrollerer udlejer. Opfylder revisor ikke lovens krav til revision, kan undervisningsministeren pålægge bestyrelsen inden en nærmere angiven frist at udpege en ny revisor.

Stk. 4. I forbindelse med indsendelse af årsregnskab til Undervisningsministeriet skal bestyrelsesmedlemmerne afgive en erklæring på tro og love om, at de opfylder betingelserne for at være medlem af bestyrelsen, jf. § 7, stk. 2.

Stk. 5. En eventuel vikarkasse i henhold til § 20, stk. 2, fører regnskab med bevillingen til kompensation for udgifter i forbindelse med sygdom m.v., jf. § 20, stk. 1. Regnskabsåret er kalenderåret. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om opstilling og revision af regnskaberne. Regnskaberne skal revideres af en statsautoriseret eller en registreret revisor.

Kapitel 9

Kommunale og amtskommunale bidrag

§ 40. Bopælskommunen er den kommune, hvori eleven er tilmeldt folkeregistret den 5. september i kalenderåret før bidragsopkrævningen. Amtskommunen er den amtskommune, hvori bopælskommunen ligger.

§ 41. Kommunalbestyrelsen i bopælskommunen, jf. § 40, betaler bidrag til staten for elever, der den 5. september i kalenderåret før bidragsopkrævningen er under 18 år, og som elev på en efterskole opfylder betingelserne for at få statslig elevstøtte, jf. § 30, stk. 1, 1. pkt. og § 31, stk. 1, og som elev på en husholdningsskole eller en håndarbejdsskole ville opfylde de samme elevstøttebetingelser. Bidrag efter 1. pkt. betales ikke for elever under uddannelse til køkkenleder eller køkkenassistent eller elever på den fri ungdomsuddannelse eller på en erhvervsgrunduddannelse. Bidraget fastsættes på de årlige finanslove.

Stk. 2. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler om fremgangsmåden ved opkrævning af bidrag.

§ 42. Til undervisning af svært handicappede elever på efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler betaler amtsrådet, jf. § 40, bidrag til staten, som svarer til statens gennemsnitlige budgetterede tilskud pr. elev for ekstraudgifter til lærertimer, praktisk medhjælp og hjælpemidler, jf. § 25. Bidrag ydes for elever på efterskoler, der opfylder betingelserne for at få statslig elevstøtte, jf. § 30, stk. 1, 1. pkt. og § 31, stk. 1, og for elever på husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, der ville opfylde de samme elevstøttebetingelser. Bidrag efter 1. pkt. betales ikke for elever, der er nævnt i § 41, stk. 1, 2. pkt.

Stk. 2. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler om beregningen og fremgangsmåden ved opkrævning af bidrag.

§ 43. Amtsrådet kan af elevens bopælskommune kræve delvis refusion af bidraget i henhold til § 42 svarende til det takstbeløb, som kommunalbestyrelsen betaler til amtsrådet i henhold til lov om folkeskolen, med fradrag af kommunalbestyrelsens bidrag til staten i henhold til § 41. Dette gælder, selv om kommunalbestyrelsen på grund af elevens alder ikke har betalt bidrag.

§ 44. Kommunalbestyrelsen i bopælskommunen og amtsrådet i amtskommunen kan kræve refusion af bidrag efter §§ 41 og 42 fra en anden kommune eller amtskommune for elever, som ved beregning af kommunal udligning til kommuner og amtskommuner indgår i folketallet i den anden kommune eller amtskommune.

§ 45. Kommunernes og amtskommunernes bidrag til staten kan modregnes i statstilskuddet til kommunerne og amtskommunerne.

Kapitel 10

Overtrædelse af lovens bestemmelser m.v.

§ 46. Undervisningsministeren kan for skoler, der ikke følger bestemmelserne i denne lov, de regler eller aftaler, jf. § 9, der er fastsat eller indgået i henhold til loven, eller undervisningsministerens påbud, jf. § 52, tilbageholde tilskud, lade tilskud bortfalde helt eller delvis eller kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvis.

Stk. 2. Undervisningsministeren kan endvidere efter drøftelse med den pågældende skoleforms forening beslutte, at der ikke ydes tilskud til en skole, hvis undervisning eller øvrige forhold findes åbenbart i strid med sædvanlig praksis for den pågældende skoleform.

Stk. 3. Undervisningsministeren kan tilbageholde tilskud eller lade tilskud bortfalde for skoler, som begæres erklæret konkurs eller standser deres betalinger, eller når der i øvrigt er fare for, at en skoles virksomhed må indstilles.

Stk. 4. Undervisningsministeren kan desuden kræve tilskud tilbagebetalt, hvis grundlaget for tilskudsberegningen eller tilskudsberegningen i øvrigt har været fejlagtig.

Stk. 5. Tilskud, der bortfalder eller tilbagebetales, tilfalder staten.

Stk. 6. For meget udbetalt tilskud kan modregnes i kommende tilskudsudbetalinger.

§ 47. Undervisningsministeren kan endvidere træffe beslutning om, at der ikke ydes tilskud til skoler, herunder en ny skole, hvis der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen opfylder kravet i § 6, stk. 1, nr. 2, om uafhængighed og forvaltning af skolens midler. Der kan herved navnlig lægges vægt på, om

- 1) skolen indgår i et fællesskab eller et samarbejde med skoler, institutioner, fonde, virksomheder, foreninger m.fl., der indebærer en nærliggende risiko for, at skolen styres af andre,
- 2) skolens midler anvendes til formål uden for skolen,
- 3) skolens ledelse og lærere står i et juridisk eller økonomisk afhængighedsforhold til de i nr. 1 nævnte institutioner m.fl. eller

4) skolens elever udfører arbejde, herunder indsamlingsarbejde eller lignende, på en måde, der er usædvanlig for skoleformen.

§ 48. Såfremt ministeren i medfør af § 46, stk. 1, har besluttet, at tilskuddet i sin helhed bortfalder, fordi skolen ikke opfylder betingelserne i § 6, stk. 1, nr. 1-4 eller 6, kan skolen generhverve tilskudsretten i overensstemmelse med reglerne for nye skoler, jf. § 6. Tilsvarende gælder for skoler, for hvilke ministeren har besluttet, at der ikke ydes tilskud i medfør af § 46, stk. 2, eller § 47.

Kapitel 11

Forskellige bestemmelser

Klage

§ 49. Klage over afgørelser truffet af husholdningsskoler ved køkkenlederuddannelsen, jf. § 1, stk. 4, 3. pkt., kan indbringes for undervisningsministeren eller Fællesudvalget for Køkkenlederuddannelsen. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler herom.

§ 50. Afgørelser truffet af Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte om beregning, tildeling og tilbagebetaling af elevstøtte, jf. § 31, stk. 4, kan inden 4 uger efter meddelelsen af afgørelsen indbringes for Ankenævnet for Uddannelsesstøtten. Ankenævnet træffer den endelige administrative afgørelse.

Stk. 2. Ankenævnet for Uddannelsesstøtten kan indtil 6 måneder efter meddelelsen af afgørelsen se bort fra overskridelse af fristen, når overskridelsen af særlige grunde er undskyldelig.

Stk. 3. Klagen stiles til Ankenævnet for Uddannelsesstøtten og sendes til Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte. Hvis styrelsen fastholder afgørelsen, sender styrelsen klagen til ankenævnet med en udtalelse.

Forsøg og dispensation

§ 51. Undervisningsministeren kan fravige lovens bestemmelser i §§ 11-17 for at fremme forsøgs- og udviklingsarbejde inden for lovens område.

Tilsyn m.v.

§ 52. Undervisningsministeren fører tilsyn med skoler, der modtager statstilskud efter den-

ne lov, og kan indhente de nødvendige oplysninger til dette brug. Finder undervisningsministeren, at en skoles virksomhed ikke er i overensstemmelse med denne lov, de regler eller aftaler, der er fastsat eller indgået i henhold til loven, kan ministeren udstede påbud til skolen om at ændre den pågældende virksomhed.

Stk. 2. Undervisningsministeren kan endvidere indhente statistiske oplysninger og oplysninger om økonomiske forhold, herunder skolernes regnskaber, husleje- og ejendomsaftaler og andre aftaler. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om, hvilke oplysninger der skal meddeles i elektronisk form, herunder i det format, som indberetningen skal ske i.

Kapitel 12

Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser

§ 53. Loven træder i kraft den 1. januar 2001.

§ 54. Lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, jf. lovbeholdtgørelse nr. 709 af 9. september 1999 ophæves.

Stk. 2. Skoler, der er godkendt ved lovens ikrafttræden, er at betragte som godkendte til tilskud efter kapitel 2 i denne lov.

Stk. 3. Bestemmelsen i § 6, stk. 1, nr. 3, gælder ikke for skoler, som før den 1. januar 1994 er

godkendt uden skolekreds eller repræsentantskab.

Stk. 4. Bestemmelsen i § 7, stk. 1, 2. og 3. pkt., gælder ikke for de skoler, hvis bestyrelse inden den 1. januar 1994 er sammensat på en anden måde ifølge godkendte vedtægter og/eller er godkendt uden skolekreds/repræsentantskab.

Stk. 5. Regler, der er fastsat med hjemmel i den lov, der er nævnt i stk. 1, forbliver i kraft, indtil de ophæves eller afløses af regler fastsat i medfør af denne lov.

§ 55. Bestemmelsen om rettighedsgivende undervisning i § 1, stk. 2, i lov om folkehøjskoler, husholdningsskoler og efterskoler, jf. lovbeholdtgørelse nr. 661 af 26. oktober 1988 (højskoleloven), gælder fortsat for de 2 folkehøjskoler, der før 1. januar 1994 har tilladelse til at tilbyde sådan undervisning.

Stk. 2. Bestemmelsen om skoler uden elevkollegium i højskolelovens § 5, stk. 1, 2. pkt., gælder fortsat for skoler, der inden den 1. januar 1994 er godkendt uden elevkollegium.

Stk. 3. Bestemmelsen om fravigelse af krav til kursuslængder i højskolelovens § 11, stk. 3, gælder fortsat for skoler, der var fritaget for kravet den 1. januar 1994.

§ 56. Loven gælder ikke for Grønland og Færøerne.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Baggrunden for lovforslaget

De frie kostskoler

Folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler betegnes samlet som frie kostskoler, og disse skoleformer har været i et lovfællesskab siden den såkaldte højskolelov af 1970. De frie kostskoler betegnes normalt som 3 skoleformer, idet husholdnings- og håndarbejdsskolerne til sammen udgør én form, og selv om der er en række forskelle mellem skoleformerne, har de det til fælles, at de er frie skoler oprettet på privat initiativ og i dag selvejende institutioner ud fra et selvvalgt værdigrundlag. Skoleformerne har et fælles historisk udspring i folkehøjskolen fra midten af 1800-tallet, og de knyttes sammen af kostskoleformen som det fælles bærende princip. Der gælder i hovedtræk de samme regler og den samme tilskudsordning for alle tre skoleformer, og de forskelle, der er mellem skoleformerne, må betegnes som variationer over det samme regelsæt.

Folkehøjskolerne

Folkehøjskolen har en særlig placering i det danske undervisningssystem. Den er på den ene side en del af skolesystemet og på den anden side en fri skoleform, der ikke kan sammenlignes med nogen anden dansk institution. På grund af kostskoleformen, hvor almen og faglig oplysning sammen med et intensivt samvær udgør et unikt læringsmiljø, har det offentlige i næsten 150 år støttet folkehøjskolen økonomisk. Lovforslaget lægger op til, at skoleformen også i fremtiden skal bestå og modtage støtte til det brede og almene oplysningsarbejde.

Samfundet står i disse år over for store strukturændringer. Danmark er blevet en del af verdenen, og verden er en del af Danmark. Folkehøjskolen har tidligere vist, at den i perioder med store samfundsmæssige ændringer, har særlige muligheder for at oplive og oplyse mennesker med meget forskellige forudsætning-

ger, så de får lyst og evne til at tage hånd om eget liv og engagere sig i større fællesskaber.

Det offentlige støtter rammerne for højskolevirksomheden og overlader udformningen af den brede almene oplysning til skolerne. Til gengæld for denne frihed forventes det, at skolerne i samme grad er åbne over for alle med forskellige forudsætninger, og at skolerne tydeligt markerer de ideer og værdier, som enhver fri skole bygger eksistensen på.

Formålet med dette lovforslag er at fastsætte de fremtidige rammer og vilkår for de offentligt støttede frie kostskoler. Navnlig er der behov for at præcisere og justere folkehøjskolernes vilkår og placering i det danske uddannelsesbillede som frie skoler med et selvvalgt værdigrundlag. Folkehøjskolerne tilbyder på grundlag af deres individuelle værdigrundlag kurser, der skal have et alment sigte, som styrker elevernes personlige, faglige og almene kvalifikationer og dermed forbedrer deres muligheder dels for at gå videre i uddannelsessystemet, dels for at deltage i samfundslivet.

Som grundlag for udarbejdelsen af dette lovforslag modtog undervisningsministeren den 29. april 1999 rapporten »Folkehøjskolens fremtid«, som var udarbejdet af ministerens højskoleudvalg. Hovedbudskaberne var, at undervisningen skal gøres mere almen, at den enkelte højskole skal gøre værdigrundlaget mere klart og på baggrund heraf foretage en selvevaluering, der skal være offentlig tilgængelig. Højskoleudvalget stillede 24 forslag og henstillinger om ændrede vilkår for opnåelse af statstilskud.

I kommissoriet for udvalgsarbejdet var det fastlagt, at udvalget skulle arbejde ud fra den gældende lovs formålsbestemmelse og inden for den eksisterende økonomiske ramme for højskolerne.

Forud for udvalgets arbejde havde undervisningsministeren udarbejdet en redegørelse om folkehøjskolerne til Folketinget i december 1997. Den blev drøftet den 16. januar 1998 (der henvises til Folketingstidende 1997/98, 1. samling, FF. sp. 2227, 2349, 2887). Alle partier støttede ministerens forslag om et udvalg, der skulle drøfte højskolernes fremtidige samfunds-

mæssige og uddannelsesmæssige placering og statens vilkår herfor.

Baggrunden for Højskoleudvalget, drøftelsen i Folketinget og ministerens redegørelse er de store udfordringer, som folkehøjskolen står over for. Der har i flere år været en offentlig debat om den måde, hvorpå nogle højskoler lever op til lovgivningens formål, hvor navnlig en kraftigere specialisering på de enkelte kurser har rejst tvivl om det almene indhold.

Dertil kommer udviklingen i antallet af elever og skoler: I skoleåret 1993/94 havde højskolerne det største årselevtal nogensinde nemlig 7.656. Derefter faldt årselevtallet på 5 år med 28 pct., så det i 1998/99 var 5.481 årselever. Det voldsomme fald skyldes hovedsagelig de små ungdomsårgange og de unges bedre muligheder for at komme i uddannelse og i arbejde. Det har medført færre elever, som har fået finansieret deres ophold ved hjælp af dagpenge eller sociale ydelser. Faldet i elevtallet bevirker, at mange højskoler har økonomiske vanskeligheder.

Historisk set er det karakteristisk for folkehøjskolerne, at højskoler bliver oprettet og højskoler lukker. Alene i årene 1970 - 1999 er 82 højskoler blevet godkendt som tilskudsberettigede og 59 har ikke opnået eller er ophørt med at modtage tilskud. Dette er et grundvilkår for skoleformen. Uanset om den enkelte skole overlever, er det af væsentlig betydning for samfundet og uddannelsessystemet, at højskolen består som skoleform og dermed som et enestående tilbud til hele befolkningen.

For at gøre det muligt for andre end de helt unge at komme på højskole indeholder lovforslaget regelændringer, der kan gøre det lettere for en ældre aldersgruppe at deltage på længerevarende kurser. Der foreslås først og fremmest en ændring af reglen om, at en skole i hvert skoleår skal gennemføre mindst 1 kursus på mindst 20 uger eller mindst 2 kurser hver på mindst 12 uger. Højskoleudvalget ønskede at fastholde, at længerevarende ophold indgår i skoleåret, men ønskede samtidig at skabe en mere fleksibel kursusstruktur for at tiltrække ældre elever. Derfor foreslog udvalget, at en skole i hvert skoleår skal gennemføre kurser i mindst 20 uger, heraf mindst 1 kursus på mindst 12 uger og derudover kurser af mindst 4 ugers varighed. Dette forslag indgår i lovforslaget. Dermed er det muligt for skolerne at overholde reglerne om minimum af lange kurser ved at tiltrække flere 30 - 60 årige - en aldersgruppe, som sjældent deltager på kursusforløb af 12 - 16 ugers varighed.

Herudover øges en individuel elevstøtte til folkehøjskolernes elever. Derved bliver den enkelte skole i stand til at nedsætte elevbetalingen, så det bliver lettere for skolen at få en bred elevgruppe.

Efterskolerne

Efterskolerne tilbyder et kostskoleophold for 14 til 18 årige med vægt på både undervisning og samvær, idet skolerne er 7-døgnskoler med undervisning i mindst 5 hele dage pr. uge. På en efterskole kan en ung opfylde sin undervisningspligt, og skolerne kan tilbyde folkeskolens afsluttende prøver. Efterskolen er et tilbud i grundskolens sidste år og i overgangen fra grundskolen til ungdomsuddannelserne.

Efterskolerne har gennem de seneste årtier oplevet en enestående vækst. Efterskoleopholdets almindelige tilbud af undervisning og samvær er blevet kendt og værdsat af mange. Væksten på området har bl.a. medført stor mangfoldighed. I dag findes der fx efterskoler, som er bogligt orienterede, mens andre i stor udstrækning inddrager praktisk arbejde i hverdagen. Ligeledes er der stor variation i skolernes idegrundlag.

I løbet af 80'erne og 90'erne har en stadig større andel af unge taget imod dette tilbud. Selvom ungdomsårgangene i perioden 1982-97 er faldet fra 334.585 til 231.936 (et fald på 41%), er efterskoleelevtallet i samme periode steget fra 12.443 til 20.157 elever (en vækst på 62%). Hovedparten af eleverne går kun ét år på efterskole, og i alt har mere end 185.000 unge været på efterskole i denne periode.

Et særligt udviklingstræk i efterskolen har været, at antallet af efterskoler, der henvender sig til elever med indlæringsvanskeligheder, er steget markant i samme periode. I 1982 var 14 af 161 efterskoler karakteriseret ved et samlet tilbud til unge med indlæringsvanskeligheder, og dette tal er nu steget til 32 af 237.

I 1992 ændrede Folketinget elevstøtteordningen. Særlig betydning fik den obligatoriske kommunale elevstøtte, der blev indført fra og med 1993. Dette var med til at sikre, at efterskolen kunne blive et reelt tilbud til alle unge.

Flertallet af efterskoleeleverne aflægger folkeskolens afsluttende prøver under opholdet. Det bemærkes, at ændringen af folkeskoleloven om 10. klasse, som træder i kraft pr. 1. august 2000, også får virkning for efterskolerne. For at skolerne kan tilbyde 10. klasse, skal de give en undervisning, der står mål med den obligatoriske undervisning i folkeskolen.

Med den nye lov er det hensigten at fastholde og styrke efterskolen som et tilbud til alle. Dette sker gennem fokus på skolernes eget værdigrundlag og styrkelse af skolernes almindelige undervisning. Samtidig fastholdes skolernes tilbud om forpligtende fællesskab gennem dét samvær, der er en naturlig og væsentlig del af et efterskoleophold og kostskoleformen.

Husholdningsskolerne og håndarbejdsskolerne

Husholdningsskolerne og håndarbejdsskolerne koncentrerer sig om praktisk, kreativ og faglig undervisning i husholdnings- og håndarbejdsfag. Fagene omhandler hjem, krop, etik og æstetik. Som led i den folkeoplysende tradition lægger skolerne vægt på fagenes kulturelle, historiske og samfundsmæssige perspektiver.

I undervisningen og gennem kostskolemiljøets samvær arbejdes der på skolerne med identitetsdannelse, hverdagskultur og demokratiforståelse. Herigennem opnår eleverne kompetencer, der styrker dem i at kunne tage ansvar for egen tilværelse og at kunne deltage aktivt i et demokratisk fællesskab.

Skolerne har mange voksne elever, og da de yngste samtidig kan være ned til 16½ år, har husholdningsskolerne og håndarbejdsskolerne mange erfaringer med at undervise grupper, der har meget forskellige erfaringer og forhåndkundskaber. En del skoler tilbyder folkeskolens afsluttende prøver, og det bemærkes, at skolerne for at kunne udbyde 10. klasse efter 1. august 2000 skal give en undervisning, der står mål med den obligatoriske undervisning i folkeskolens 10. klasse.

Det samlede årselevtal er faldet fra 1.147 årselever i 1993/94 til 772 årselever i 1998/99.

I 1999 har der været 18 skoler, hvoraf de 5 er rene håndarbejdsskoler. De resterende skoler tilbyder undervisning i husholdningsfag eller i en kombination af begge fag.

I forhold til folkehøjskolerne og efterskolerne har husholdningsskolerne og håndarbejdsskolerne forholdsvis mange elever, der ikke bor på skolen. I skoleåret 1998/99 udgjorde de ialt 27% af det samlede årselevtal. De fleste dagelever går på 5 skoler, som kan medregne dagelever fuldt ud i tilskudsgrundlaget. De øvrige 13 skoler har haft en dagelevandel på 6%.

Fem skoler er godkendt til at tilbyde køkkenlederuddannelsen. Ligesom ved lovrevisionen i 1993 udgør køkkenledereleverne ca. 16 % af det samlede årselevtal. Fire af skolerne tilbyder skoleophold under køkkenassistentuddannelsen, som er en erhvervsuddannelse.

Lovforslagets indhold

Forslag til lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler er udformet ud fra 5 hensyn. For det første, at Højskoleudvalgets rapport »Folkehøjskolens fremtid« med dets forslag til nye retningslinier for skolerne skal indgå i den kommende lov i så stor udstrækning som mulig. For det andet, at lovfællesskabet mellem de frie kostskoler,

dvs. folkehøjskolerne, efterskolerne, husholdningsskolerne og håndarbejdsskolerne, skal bevares. For det tredje, at loven på enkelte områder skal ændres med henblik på at opnå bedre overensstemmelse mellem ønskerne til loven og lovens virkninger. For det fjerde, at det tydeliggøres i lovens disposition, at den handler om ydelse af tilskud til de frie kostskoler og om, hvilke betingelser der skal gælde for det. For det femte, at der er behov for en del tekniske præciseringer og korrektioner.

Det første hensyn betyder, at formålsbestemmelserne præciseres. Lovforslaget indeholder et fælles hovedsigte: »undervisning og samvær på kurser, hvis hovedsigte er folkelig oplysning og med undervisning af bred almen karakter.« Det er i overensstemmelse med gældende lov for de frie kostskoler, bortset fra at 'bred almen' erstatter »almendannende« (Der henvises til L 271 FT 1992-93, FF sp. 8468, 9084, 11185, 11481, Till. A 8733, Till. B 1961, Till. C 1573).

I lovbemærkningerne af 21. april 1993 blev det i de generelle bemærkninger uddybet således:

»Folkelig oplysning« afløser højskolelovens »almendannende undervisning« som definition af kursernes hovedsigte, fordi det udtrykker den tradition, der skal fastholdes og udbygges: Oplysning om de folkelige fællesskaber, tolkning af tilværelsen og meningen med livet. »Folkelig oplysning« er et begreb, som er almindelig brugt på skolerne og i de vidt forskellige kredse m.v., der står bag skolerne.

»Almendannende undervisning« er opretholdt som hovedreglen for undervisningen. Enkelte fag eller faggrupper kan have en fremtrædende plads i undervisningen, men aldrig på bekostning af det almene.«

Ændringen fra »almendannende undervisning« til »folkelig oplysning« var for at markere, at de frie kostskoler har et særligt sigte, som ikke umiddelbart fremgik af begrebet »almendannende undervisning«.

Højskoleudvalget har været enig i at fastholde begrebet »folkelig oplysning«, og at et fag eller en faggruppe godt kan have en fremtrædende plads i undervisningen, men aldrig på bekostning af den almene oplysning. Udvalget har dog samtidig fundet det nødvendigt at præcisere og styrke det brede almene sigte.

Det brede almene sigte skal konkretiseres, så det fremmer elevernes erkendelse, styrker deres lyst og evne til at deltage i familie-, samfunds- og kulturlivet samt virke for mellemfolkelig forståelse. Opholdet på en fri kostskole skal understrege det personlige og eksistentielle perspektiv og den samfundsmæssige og demokratiske udfordring.

Den brede almene oplysning har i skolernes hverdag perspektiver af f.eks. filosofisk, historisk, kultu-

rel, politisk, samfunds- eller naturvidenskabelig karakter, hvori der indgår et menneske-, samfunds- eller natursyn. Æstetiske, musiske og kropslige dimensioner, som udtrykker et menneske-, samfunds- eller natursyn, og som ikke er indlæring af færdigheder, kan indgå i de almene perspektiver, men ikke i et omfang der strider mod intentionen om den brede almene oplysning. Denne viser sig således i perspektivering og synet på det enkelte fag. De almene perspektiver skal tydeliggøres for eleverne under hele opholdet.

Efter forslaget kan et fag eller en faggruppe højst omfatte halvdelen af undervisningen for den enkelte elev, medmindre undervisningen i faget eller faggruppen er af bred almen karakter. Det betyder, at den brede almene oplysning skal udgøre mindst halvdelen af den enkelte elevs undervisningstid. Herved styrkes de frie kostskolers hovedsigte, da et fag eller en faggruppe ifølge de gældende bestemmelser højst må omfatte 2/3 af undervisningstimerne for den enkelte elev, medmindre faget eller faggruppen er af bred almen-dannende karakter.

Dette er ikke i modstrid med, at en skole tager udgangspunkt i et bestemt emne, f.eks. musik eller medier. Et fag eller en faggruppes titel er nemlig ikke i sig selv bestemmende for, om undervisningen er af bred almen karakter. Det afhænger af indholdet, de anlagte perspektiver og den sammenhæng faget eller faggruppen indgår i. Gennemføres en undervisning i f.eks. musik som sammenspil, korsang og musikteori uden andre almene perspektiver end det musiske, og uden at der indgår noget menneske-, samfunds- eller natursyn i undervisningen, er faget ikke af bred almen-dannende karakter.

Ved en faggruppe forstås en række beslægtede fag inden for samme emnekreds f.eks. kunst, idræt, musik, teater, film og sundhed. Visse fag hører naturligt til inden for samme faggruppe, mens andre naturligt hører til en anden faggruppe. Er der tvivl, om et fag hører til en bestemt faggruppe, må der foretages et skøn.

Ifølge lovforslaget kan ren færdighedstilegnelse højst udgøre op til halvdelen af den enkelte elevs undervisningstid. Ved ren færdighedstilegnelse forstås en indlæring af f.eks. manuelle og intellektuelle færdigheder, der ikke perspektiveres af den brede almene oplysning.

Undervisning, der alene sigter mod tilegnelse af færdigheder i f.eks. golf, keramik, dansk, engelsk, journalistik, grafik, musik og drama, kan således højst udgøre halvdelen af elevens undervisningstid. Har undervisningen i et tema både tilegnelse af færdigheder og et bredt alment perspektiv, må der foretages et skøn

over, hvordan de to elementer er vægtet i forhold til hinanden.

Sigtet med forslaget er at fastholde skolernes mulighed for at tilbyde undervisning på et højt fagligt niveau, og at tilegnelsen af færdigheder perspektiveres af og veksler med den brede almene oplysning.

På en fri kostskole er undervisningen tilrettelagt med henblik på at øge elevernes personlige, almene og faglige kvalifikationer ud fra skolens værdigrundlag. Undervisningen er en planlagt, målrettet og fremadskridende proces.

Samværet er en væsentlig del af elevernes kostskoleophold. Integrationen af undervisning og samvær skaber et særligt læringsmiljø, som understøtter udviklingen af elevernes personlige og almene kvalifikationer.

De frie kostskoler retter sig ikke kun mod de unge elever, men mod hele den voksne befolkning. Dermed kan et ophold på en fri kostskole være et led i den livslange læring.

Som noget nyt indføres begrebet værdigrundlag. Højskoleudvalget har i sin rapport foreslået, at det af en folkehøjskoles vedtægter fremgår, hvilket værdigrundlag højskolen hviler på, at værdigrundlaget formuleres i et alment sprog, er offentligt tilgængeligt og indgår som udgangspunkt for skolens selvevaluering. I lovforslaget er højskoleudvalgets forslag indarbejdet, fordi det er med til at tydeliggøre, at de frie kostskoler er idébårne skoler, hvor hver skole formulerer sit eget værdigrundlag. I forbindelse med skolens afklaring af sit værdigrundlag vil det være nødvendigt for skolen at formulere sig, så kommende elever er i stand til at vurdere, om de ønsker at deltage på skolens betingelser. Værdigrundlaget er det fundament som skolens formål, praksis og selvevaluering hviler på.

Skoler, som ved lovens ikrafttræden ikke har formuleret værdigrundlaget i vedtægterne, indfører det ved første vedtægtsjustering.

Lovforslaget indeholder en bestemmelse om, at enhver skole en gang årligt foretager en selvevaluering på baggrund af skolens værdigrundlag, de mål den har stillet sig, den måde skolen har ønsket at nå målene på og resultaterne heraf. Selvevalueringen skal være offentlig tilgængelig i et sprog og en form, som er alment forståelig.

Det andet hensyn, der ligger bag lovforslaget, er, at de samlede lovbestemmelser om de frie kostskoler fortsat skal rummes i en lov. På trods af, at skoleformerne ikke har helt identiske formål og tilskuds-betingelser, er det stadigvæk relevant at holde disse skoleformer samlet i samme lov på grund af det fælles hovedsigte, kostskoleformen og de fælles principper for

tilskudsberegning. Fællesskabet mellem folkehøjskoler, efterskoler samt husholdnings- og håndarbejds-skoler bæres af, at alle skoleformer skal have som overordnet formål at give undervisning og samvær på kurser, hvis hovedsigte er forskellig oplysning. Alle 3 skoleformer lægger vægt på lovfællesskabet og den fælles oprindelsehistorie. Dette overordnede formål er fælles for de tre skoleformer trods deres forskellige kursusstruktur og elevgrupper.

Det tredje hensyn er at skabe harmoni mellem ønskerne til loven og lovens virkning, og dette indebærer, at den statslige elevstøtte for eleverne på husholdningsskoler og håndarbejdsskoler foreslås afskaffet. Bevillingen foreslås overført til det statslige driftstilskud med henblik på at nedsætte elevbetalingen bortset fra en mindre del, som den enkelte skole kan disponere frit over som en særlig støtte til nedsættelse af elevbetalingen. Den overførte del indgår i taxameter-tilskuddet, dog således at elever på kurser under 14 dages varighed ikke indgår ved beregningen, idet disse ikke efter gældende regler er elevstøtteberettigede. Det foreslås, at kommunerne fortsat skal yde kommunal elevstøtte til nedsættelse af elevbetalingen for elever, som er under 18 år ved kursets begyndelse. Herved vil fordelingen af driftstilskud til husholdningsskoler og håndarbejdsskoler blive ligestillet med fordelingen af driftstilskud til folkehøjskolerne. Som konsekvens af denne ændring er der foretaget en række tekniske ændringer i elevstøttereglerne.

Der indføres også et yderligere tilskud til folkehøjskoler samt husholdnings- og håndarbejdsskolerne, det såkaldte takst 3. Det er modsat det øvrige driftstilskud et mere tidstro tilskud, altså et tilskud der ydes for de elever, der kommer i det skoleår, der slutter i finansåret. Det er den ene del af udmøntningen af de øgede midler til disse 2 skoleformer, som blev tildelt som en ekstraordinær bevilling for finansåret 1999, men som nu søges gjort permanent fra finansåret 2000. Den anden del af udmøntningen gives som individuel elevstøtte, som den enkelte skole kan yde til nedsættelse af elevbetalingen, således at skolen bedre opfylder hensigten om, at skolen skal være mødested for elever fra alle samfundsgupper.

Det fjerde hensyn er behovet for en tydeliggørelse af, at lovens primære formål er at fastsætte betingelserne for, at der ydes offentlige tilskud til frie kostskoler, som udbyder undervisning inden for rammerne af kapitel 1. Det er allerede efter den gældende lov ingen betingelse for at drive virksomhed som højskole, efterskole, husholdningsskole eller håndarbejdsskole, at der foreligger en godkendelse efter loven. Det er således muligt at drive de omhandlede former for skoler, selv om godkendelse ikke foreligger. Dette indebærer

blot, at skolen ikke bliver omfattet af lovens regler og således ikke vil kunne opnå tilskud i henhold til loven. For efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejds-skoler medfører en manglende godkendelse endvidere, at skolen ikke kan afholde folkeskolens afsluttende prøver efter folkeskolelovens regler.

Efter forslaget vil der ikke længere kunne opstå den situation, hvor der findes godkendte skoler uden stats-tilskud, men hvor ministeriet alligevel skal føre tilsyn, idet tilsynet vil være knyttet til tilskuddet ifølge lovforslagets § 52.

Eftersom loven generelt er en tilskudslov, er dens bestemmelser om krav til skolerne tilskudsbetingelser. Kapitel 1 indeholder derfor både pligter og rettigheder for skolerne. For at være tilskudsberettiget skal en skole have til formål at drive skolevirksomheden inden for rammerne af forslagets § 1. Hvis efterskoler samt husholdnings- og håndarbejdsskoler, der er godkendt til tilskud, optager undervisningspligtige elever, har disse skoler pligt til at tilbyde en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Dermed er disse skoler også berettigede til at udbyde folkeskolens afsluttende prøver, omend der gælder særlige regler for, at der kan være tale om 10. klasse, jf. bemærkningerne til § 2. Dertil kommer, at skolerne efter forslagets § 2, stk. 3, har pligt til at underrette undervisningspligtige elevers bopælskommune, om eleverne opfylder undervisningspligten. Skolerne har desuden pligt til at udstede et deltagerbevis til de elever, der har gennemført et kursus på mindst 4 uger, og som beder om dette.

Derudover får tilskudsberettigede skoler ret til at tilbyde specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand og til at optage elever, som ikke skal bo på skolen.

Som en anden konsekvens af denne tydeliggørelse foreslås den gældende kapitelinddeling ændret fra et kapitel om godkendelse og tilsyn til et kapitel, som indeholder de grundlæggende tilskudsbetingelser af styngsmæssig og økonomisk karakter, som skoler skal opfylde for at kunne modtage tilskud i henhold til loven. Den hidtidige godkendelsesbestemmelse, som pålægger undervisningsministeren at godkende en fri kostskole, når en række betingelser er opfyldt, foreslås ændret til en bestemmelse indeholdende en række betingelser til skolens organisering og virke som selvejende institution under loven for at blive godkendt til tilskud. Der foreslås ikke ændringer af selve kravene.

Herudover foreslås en redigering af den hidtidige lovs bestemmelser om kravene til skolens ledelse, til skolens anbringelse af likvide midler, til vilkår for de aftaler, som skolen indgår, herunder løn- og ansættelsesvilkår for skolens lærere, og kravet til, at skolen

skal have andre indtægter end statstilskuddet. Der foreslås heller ikke her ændringer i forhold til gældende regler, med undtagelse af forslaget om at fastsætte et maksimum for ydelse af individuel støtte til nedsættelse af elevbetalingen i særlige tilfælde. Herved samles disse betingelser i et kapitel i modsætning til gældende lov, hvor de er spredt i flere kapitler.

Som en følge af ovenstående foreslås det hidtidige »godkendelsesinstitut« erstattet med en ansøgning om tilskud efter denne lov, og der foreslås indsat en hjemmel for undervisningsministeren til at fastsætte nærmere regler for ansøgningsproceduren. Hjemlen foreslås både at omfatte udstedelse af regler for ansøgninger fra nye skoler og fra skoler, som har været omfattet af loven, men som har fået frataget retten til tilskud og derfor efterfølgende ønsker at generhverve tilskudsretten. Skoler, som godkendes til tilskud efter lovforslagets bestemmelser vil kunne opnå de samme afledte rettigheder som skoler, der er godkendt efter den gældende lov, dvs. skolerne har rettigheder i henhold til lov om folkeskolen, jf. forslaget § 2, lov om den fri ungdomsuddannelse, hvorefter skolerne godkendes som uddannelsesansvarlige skoler uden særlig vurdering, og lov om social service, hvor skolerne kan godkendes af amtskommunerne til at modtage børn, der anbringes uden for hjemmet.

Det er karakteristisk for de betingelser, som indeholdes i den gældende godkendelsesbestemmelse, at de stilles til den selvvejende institution ikke som betingelse for dens ret til at eksistere og drive virksomhed, men som betingelse for, at der kan udbetales offentlige tilskud til den. For efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler er der dog ved godkendelsen en afledt ret til at afholde folkeskolens afsluttende prøver. Betingelserne har til formål at sikre, at de offentlige tilskud går til de givne formål, og at institutionens ledelse alene varetager institutionens egne interesser, herunder at den forvalter meddelte tilskud til størst mulig gavn for institutionen.

Muligheden for indgriben ved tilsidesættelse af disse grundlæggende tilskudsbetingelser ændres ikke reelt ved at opgive et særskilt godkendelsesinstitut. Efter den gældende bestemmelse kan undervisningsministeren tilbagekalde en skoles godkendelse, hvis den ikke opfylder betingelserne i § 10 for godkendelsen og formålsbestemmelsen og hvis dens undervisning eller øvrige forhold findes åbenbart i strid med sædvanlig praksis for den pågældende skoleform. Herudover kan den tilbagekaldes, hvis der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen opfylder kravet om uafhængighed og forvaltning af skolens midler, og der opregnes i § 11 a en række forhold,

som kan indgå i ministerens skøn. Retten til at tilbagekalde skolens godkendelse antages ikke at omfatte ret til at kræve institutionen nedlagt. Den vil derfor kunne fortsætte sin virksomhed uden tilskud, da skoleformens navne ikke er forbeholdt skoler, som er omfattet af loven. Ved overtrædelse af lovens § 10, stk. 1, nr. 2, finder den gældende § 21, stk. 2, anvendelse. Denne bestemmelse kan imidlertid anvendes ved overtrædelse af samtlige bestemmelser i loven. Det foreslås, at den gældende lovs § 11 a og § 21, stk. 2 opretholdes i lovforslaget og placeres i et særskilt kapitel. I samme kapitel affattes en ny bestemmelse om ansøgningsfrister for ansøgning om godkendelse til tilskud fra skoler, som har mistet retten til at oppebære tilskud. Herved vil hensynet om sikkerheden for anvendelsen af de offentlige tilskud blive tilgodeset.

Det femte hensyn, de tekniske præciseringer og korrektioner, har medført mindre rokeringer af gældende bestemmelsers rækkefølge og opdeling af disse. Endvidere er visse regler fra lovens bekendtgørelse om tilskud m.v. medtaget i forslaget tekst, og endelig er ordvalget søgt tydeliggjort.

I lovforslaget foreslås en mindre ændring af tilskudsbetingelserne til skolerens kursusvirksomhed. Baggrunden herfor er ønsket om at overskueliggøre de grundlæggende betingelser til omfanget af skolerens årlige kursusvirksomhed, for at skolerne overhovedet er berettigede til at oppebære tilskud.

Det foreslås derfor at sammenskrive kravet til antal årselever og lange kurser i en bestemmelse. Samtidig tydeliggøres tidspunktet for, hvornår årselevtalskravet skal være opfyldt for igangværende skoler, for nye skoler og for skoler, som ikke har opnået ret til tilskud i året før finansåret.

Endvidere foreslås det, at umiddelbart derefter opstilles de krav, som stilles for, at elever kan indgå i beregning af det tilskudsudløsende årselevtal, og for at kursusvirksomheden kan være omfattet af loven. Der foreslås indføjet en hjemmel til at udstede de mere udfyldende regler for beregning af årselevtallet og krav til kursusvirksomhedens tilrettelæggelse mv.

Det præciseres, hvorledes bevillingen til driftstilskud er opdelt og fordeles til skolerne på grundlag af opgørelse af årselevtallet og reguleres på grundlag af det faktisk opnåede årselevtal. Gældende regler er placeret i loven og bekendtgørelsen. Dette er uhensigtsmæssigt, hvorfor det foreslås at samle reglerne i loven.

Bestemmelsen om regnskab og revision foreslås placeret efter de bestemmelser, som regnskabet og revisionen skal omfatte. Samtidig foreslås det indføjet i bestemmelsen, at revisionen også omfatter de midler, som skolerne modtager til individuel elevstøtte.

Omfanget af ministeriets tilsyn med skolerne præciseres således, at ministeriet ikke skal føre tilsyn med skoler, der ikke modtager statstilskud. Skulle der være skoler uden tilskud, hvor der går undervisningspligtige elever, påhviler tilsynet med, at undervisningspligten opfyldes, elevens hjemkommune.

Økonomiske og administrative konsekvenser

På finansloven for 1998 blev bevillingen til folkehøjskoler permanent forhøjet med 15 mio. kr. Merbevillingen blev udmøntet som en forhøjelse af taksten for driftstilskud.

I 1999 blev der ekstraordinært bevilget en pulje på i alt 40 mio. kr. til folkehøjskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler. Heraf blev knap 30 mio. kr. anvendt til nedsættelse af egenbetalingen på folkehøjskoler i form af en særlig takst 3 til kurser af mere end 12 ugers varighed. Af det samlede beløb på godt 10 mio. kr. til husholdnings- og håndarbejdsskolerne blev ca. 5 mio. kr. anvendt til en forhøjelse af skoletilskudspuljen, mens andre 5 mio. kr. tilsvarende folkehøjskolerne blev anvendt til takst 3 til nedsættelse af egenbetalingen på lange kurser.

På regeringens forslag til finanslov 2000 er forhøjelsen af skoletilskudspuljen på husholdnings- og håndarbejdsskoler indbudgetteret som en permanent forøgelse af bevillingen.

Tilskuddene til nedsættelse af egenbetalingen har tilsyneladende haft en positiv indflydelse på tilmeldingerne til skolernes lange kurser i efteråret 1999, idet faldet i elevtallet er standset. Under forudsætning af at skolerne bl.a. kan videreføre den reducerede deltagerbetaling i kraft af takst 3 forudses en mindre stigning i aktiviteten i de kommende år.

Lovforslaget indebærer, at takst 3 fra 1. januar 2001 på folkehøjskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler får permanent karakter. Takst 3 suppleres af bestemmelserne om øgede bevillinger til individuel elevstøtte, der ydes med baggrund i, at skolernes kurser er for alle. Merudgifterne ved disse forslag skønnes at blive i alt 35 mio. kr., der finansieres ved omprioritering inden for Undervisningsministeriets totalramme.

Lovforslaget indebærer endvidere, at den statslige elevstøtte på husholdnings- og håndarbejdsskoler omlægges til driftstilskud med henblik på nedsættelse af egenbetalingen, dog opretholdes puljen til individuel supplerende elevstøtte. Omlægningen er parallel med omlægningen af elevstøtte til driftstilskud på folkehøjskoler med virkning fra 1. august 1997. Forslaget forudsættes at være udgiftsneutral.

Derudover forudsættes lovforslaget at være udgiftsneutral, idet øvrige forslag primært er præciseringer, justeringer og korrektioner af indholdsmæssig eller teknisk karakter. Det forventes derfor ikke, at lovforslaget vil føre til aktivitets- og udgiftsstigninger, der overskrider budgetforudsætningerne på de respektive skoleområder.

Lovforslagets miljømæssige konsekvenser og administrative og økonomiske konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget har ikke miljømæssige konsekvenser og forventes ikke at have administrative og økonomiske konsekvenser for erhvervslivet.

Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ikke administrative konsekvenser for borgerne.

Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

Høring

Følgende organisationer og myndigheder m.v. er blevet hørt over lovforslaget:

Frie Kostskolers Fællesråd
Foreningen for Folkehøjskoler
Foreningen af Frie Ungdoms- og Efterskoler
Foreningen af Husholdnings- og Håndarbejdsskoler
Fællesudvalget for køkkenleuddannelsen
Finansministeriet
Justitsministeriet
Erhvervsministeriet
Indenrigsministeriet
Socialministeriet
Kommunernes Landsforening
Københavns Kommune
Frederiksberg Kommune
Efterskolernes Lærerforening
Ernærings- og Husholdningsøkonomforeningen
Lærernes Centralorganisation
Dansk Magisterforening
Landsforeningen af Højskoleelever
Landsforeningen LEV
Landsforeningen Ligeværld

Forslaget har desuden ad elektronisk vej været genstand for offentlig høring.

Denne høring har udover en række tekniske ændringer og juridiske præciseringer især medført, at de almindelige bemærkninger efter ønske fra Efterskoleforeningen og Efterskolernes Lærerforening er udbygget med afsnittene om efterskoler, husholdnings-

skoler og håndarbejdsskoler. Højskoleforeningen har fremsat ønske om, at der i bemærkningerne opregnes yderligere eksempler på, hvorledes det almene sigte i undervisningen kan opfyldes. Dette er søgt tydeliggjort i bemærkningerne.

Det har ikke været muligt inden for den eksisterende økonomiske ramme at imødekomme ønsket fra Efterskoleforeningen om tilførsel af ekstra midler til undervisning i dansk af fremmedsprogede elever eller ønsker fra handicaporganisationerne om ændringer, som vil udløse behov for tilførsel af flere midler til området, f.eks. ved mulighed for oprettelse af højskoler for sent udviklede voksne. Forslaget er ikke medtaget i lovudkastet, da det vil bryde med de grundlæggende principper om etablering af nye højskoler og om, at et højskoleophold skal være åbent for alle, og det ville derved få utilsigtede konsekvenser for denne lovgivning. Ministeriet ser positivt på Landsforeningens LEV's ønske om, at midler til forsøgs- og udviklingsprojekter anvendes til at etablere forsøg, der skal

vises, hvorledes det er muligt at integrere marginaliserede samfundsgrupper i et højskoleophold.

Foreningen af Statsautoriserede Revisorer og Foreningen Registrerede Revisorer har udtrykt utilfredshed med, at bestemmelsen om revisorerers inhabilitet foreslås videreført i forslaget, idet den er overflødig, da såvel statsautoriserede som registrerede revisorer er omfattet af habilitetsreglerne i henholdsvis lov om statsautoriserede og lov om registrerede revisorer. Hertil kan oplyses, at der i indeværende samling er planlagt fremsat et Forslag om ændring af en række forskellige love om selvejende uddannelsesinstitutioner (selvejekrav, habilitet m.v.), og der vil, som oplyst ved behandling af lovforslag nr. L 145 fremsat den 16. december 1998, blive fremsat et forslag til ændring af forslagets § 39, stk. 3, hvorved ovennævnte kritik vil blive imødekommet.

De indkomne høringssvar giver i øvrigt udtryk for tilfredshed med lovudkastet.

Vurdering af konsekvenser af lovforslag

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Forslaget forudsættes at være udgiftsneutralt	
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	ingen	ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	ingen	ingen
Miljømæssige konsekvenser	ingen	ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	ingen	ingen
Forholdet til EU-retten	Forslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til §1, stk. 1

Forslaget indebærer ikke nogen forandring i de frie kostskolers hovedformål, som fortsat er folkelig oplysning med et bredt alment sigte.

Hovedsigtet konkretiseres og styrkes gennem bestemmelserne om, at et fag eller en faggruppe højst kan udgøre halvdelen af undervisningstiden for den enkelte elev, medmindre undervisningen i faget eller faggruppen er af bred almen karakter, og at ren fær-

dighedstildeling højst kan udgøre op til halvdelen af den enkelte elevs undervisningstid.

Enkelte fag eller faggrupper kan have en fremtrædende plads, men aldrig på bekostning af det almene.

Ved styrkelsen af de frie kostskolers hovedsigte er det målet at fremme elevernes erkendelse, styrke deres lyst og evne til at deltage i familie-, arbejds-, samfunds- og kulturlivet samt virke for mellemfolkelig forståelse.

Det er hensigten, at eleverne gennem et ophold på en fri kostskole styrker deres personlige, almene og faglige kompetencer, så de rustes til at kunne imødekomme vidensamfundets krav.

Til § 1, stk. 2

En folkehøjskole er ikke en fagskole, da der ikke er pensumskrav, ingen prøve eller eksamen, og opholdet giver ikke formelle erhvervsrettigheder. Hertil kommer, at der ikke må stilles krav om særlige forudsætninger for at kunne deltage i et højskoleophold.

Sigtet med undervisningen og samværet på en folkehøjskole er den almene oplysning om de fælles menneskelige vilkår. Rammen er et kostskolemiljø, som er præget af den enkelte højskoles værdigrundlag.

Målet med et ophold på en folkehøjskole er, at eleverne får mulighed for:

- at udvikle viden, indsigt og erkendelse om både den enkelte og andre,
- at øge deres evne og mulighed for at være aktive i folkeligt og mellemfolkeligt arbejde, og
- at styrke deres personlige, almene og faglige kompetencer.

Til § 1, stk. 3

Bestemmelsen er sammen med § 1, stk. 1, formålsbestemmelse for efterskoler. Denne er uændret i forhold til den gældende lov. Om præcisering af det overordnede formål for de frie kostskoler henvises til § 1. Skolerne kan som hidtil tilbyde undervisning for elever, der er undervisningspligtige i henhold til folkeskoleloven, og for elever med særlige behov.

Skolerne kan inddrage praktisk arbejde i undervisningen.

Til § 1, stk. 4

På husholdnings- og håndarbejdsskolerne gælder de samme formålsbestemmelser som for højskolerne og efterskolerne. Undervisning og samvær har derfor folkelig oplysning som hovedsigtet og undervisningen er af bred almen karakter.

Husholdnings- og/eller håndarbejdsfag skal have en fremtrædende plads i undervisningen.

Undervisningen på husholdningsskolerne omfatter især fag om familie, bolig, sundhed, ernæring, miljø og husholdningsøkonomi. Undervisningen på håndarbejdsskolerne omfatter f.eks. fag som design, farvelære, billedkunst, miljø, livsstil, individuel og industriel tekstilproduktion.

På skolerne skal der lægges vægt på fagenes kulturelle, historiske og samfundsmæssige perspektiver. Disse perspektiver bør være tydelige for eleverne under hele opholdet.

På denne baggrund er undervisningen i husholdnings- og håndarbejdsfag af bred almen karakter og

kan omfatte mere end halvdelen af den enkelte elevs undervisningstid.

Undervisning i et enkelt fag inden for husholdnings- og/eller håndarbejde som f.eks. kostfag, hygiejne, husholdningsøkonomi, design og vævning kan ikke omfatte mere end halvdelen af den enkelte elevs undervisningstid, med mindre undervisningen i faget udformes således, at den er af bred almen karakter.

Husholdnings- og håndarbejdsskolerne har traditionelt lagt vægt på, at deres elever erhverver færdigheder i husholdning eller håndarbejde. Et ophold på en husholdningsskole eller en håndarbejdsskole giver håndgribelige og livsnære erfaringer. Bestemmelsen om, at ren færdighedstræning ikke må udgøre mere end halvdelen af den enkelte elevs undervisningstid, har som formål, at tilegnelsen af færdigheder perspektiveres af og veksler med den brede almene oplysning.

Visse husholdningsskoler udbyder køkkenlederuddannelsen. Bemyndigelsen i sidste punktum er udmøntet i Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 269 af 21. april 1995 om uddannelse af køkkenledere. Reglerne om køkkenlederuddannelsen berøres ikke af dette lovforslag.

Til § 2

Det forudsættes, at skolerne for elever, der optages med henblik på opfyldelse af undervisningspligten, tilbyder en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Som tidligere kan skolerne afholde folkeskolens afsluttende prøver i overensstemmelse med de regler, der gælder for folkeskolen, under forudsætning af, at eleverne har fået en undervisning hvis indhold har været fastlagt således, at kravene i de enkelte fag ved prøverne kan opfyldes.

Med lov nr. 406 af 2. juni 1999 om ændring af lov om folkeskolen m.fl. love, der træder i kraft den 1. august 2000, blev det i folkeskolelovens § 8, stk. 4, fastsat, at betegnelsen 10. klasse kun må anvendes i andre skoleformer end folkeskolen, såfremt undervisningen står mål med den obligatoriske undervisning i folkeskolens 10. klasse. Hvis eleverne har modtaget en sådan undervisning på skolen, kan eleverne ved afslutning af 10. klasse indstille sig til folkeskolens afsluttende prøver i overensstemmelse med folkeskolens regler herom.

Skolerne er ikke forpligtet til at afholde folkeskolens afsluttende prøver, men kan tilbyde eleverne denne mulighed, hvis undervisningens indhold opfylder betingelserne herfor.

Skolerne kan som hidtil tilbyde eleverne et alternativt undervisningsforløb på 10. klassetrin, som ikke er

omfattet af betegnelsen 10. klasse. En sådan undervisning giver ikke eleverne ret til at indstille sig til 10. klasse-prøve.

Undervisningsministeriets tilsynsforpligtelse i forslaget § 52 omfatter som hidtil også tilsynet med, om undervisningspligtige elever får en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Finder Undervisningsministeriet, at elevernes standpunkt ikke står mål med, hvad der almindeligvis opnås i folkeskolen, kan undervisningsministeren anvende sanktionerne i forslaget § 46. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til forslaget § 52.

Modtager skolen ikke tilskud, kan eleverne opfylde deres undervisningspligt på skolen som hjemmeundervisning, jf. bestemmelserne i lov om friskoler og private grundskoler m.v. Skolen vil ikke kunne afholde folkeskolens afsluttende prøver, men eleverne vil have ret til at aflægge disse prøver efter reglerne om privatister i folkeskoleloven.

Til § 3

Bestemmelsen om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand er i overensstemmelse med gældende lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejds-skoler.

Samtidig med elevtilvæksten på efterskoler er antallet af specialundervisningskrævende elever øget. Ca. 13 pct. af alle efterskoleelever har behov for specialundervisning.

17 efterskoler har særligt tilbud til læseretarderede normaltbevagede elever, 15 efterskoler retter sig udelukkende til sent udviklede elever, og 8 efterskoler har en betydelig andel af eleverne, der kræver specialundervisning. En del andre skoler har enkelte eller mindre grupper af elever med specialundervisningsbehov. En husholdningsskole er godkendt med et samlet undervisningstilbud for elever med behov for specialundervisning.

Ungdomshøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejds-skoler har et meget beskedent antal elever i samme aldersgruppe som efterskoleelever med behov for specialundervisning, herunder elever, der vælger disse skoleformer i stedet for eller i forlængelse af et efterskoleophold.

For at sikre det frie skolevalg, også for specialundervisningskrævende elever, må de have mulighed for støtte og bistand som elever i folkeskolen og i frie grundskoler.

Bestemmelserne om henvisning til folkeskolen og om vederlagsfri pædagogisk-psykologisk rådgivning svarer til bestemmelserne i lov om friskoler og private

grundskoler m.v., og bestemmelserne vil blive administreret som på grundskoleområdet.

Stk. 3 om henvisning forudsættes således kun anvendt, hvis skolen ikke kan varetage opgaven, formodentlig især talehøreundervisning, og kun som midlertidigt, periodisk eller punktvist supplement til skolens eget tilbud.

Om tilskud henvises til § 26.

Til § 4

Bestemmelsen om, at skolen kan optage elever, som ikke skal bo på skolen, er i overensstemmelse med gældende lov. Medregningen af disse udeboende elever er som hidtil suppleret med en bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om begrænset medregning af disse elever i skolens tilskudsudløsende årsevtal. Der henvises til § 14.

Kostskolebegrebet er et grundlæggende princip. Der påtænkes ikke foretaget ændringer i udmøntningen af bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om dagelever. Efter gældende regler kan dagelever på højskolerne højst udgøre 15 pct. af årsevtallet. For husholdningsskoler og håndarbejds-skoler gælder samme loft, dog med mulighed for fravigelse opad i nødvendigt omfang. Efterskoler kan kun optage dagelever i ganske særlige tilfælde. Borups Højskole, Suhrs Husholdningsskole og Frederiksberg Husholdningsskole, der er godkendt uden elevværelser, samt Holte-Hus Efterskole og Diakonhøjskolen vil fortsat uden begrænsninger kunne optage dagelever.

Til § 5

Elever, der har deltaget i kurser af mindst 4 ugers varighed, kan få bevis for deres deltagelse i kurset. Bestemmelsen er i overensstemmelse med § 7 i gældende lov.

Til § 6

Bestemmelsen om, at nye frie kostskoler, som vil oppebære tilskud i henhold til loven, fremover ikke godkendes som sådan, indebærer den forskel, at ministeriets godkendelse af en skole alene vil være en godkendelse af skolen som tilskudsberettiget. Det er i øvrigt præcist de samme krav, der stilles ifølge forslaget, som der gælder i dag for at blive godkendt. Bortfaldet af 'godkendelsesinstituttet' indebærer således ikke, at vilkårene for at opnå statstilskud bliver lempet. Skoler, som godkendes til tilskud efter lovforslagets bestemmelser vil kunne opnå de samme afledte rettigheder, f.eks. i henhold til folkeskoleloven, jf. forslaget til § 2, som skoler, der er godkendt efter den gældende lov, jf. de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

I overensstemmelse med den gældende lov er kravet i stk. 1, nr. 2 om uafhængighed og forvaltning af skolens midler en tydeliggørelse af, hvad der kræves, for at en af loven omfattet skole opfylder det allerede gældende krav om at være en selvejende institution. Dette krav skal skolen løbende opfylde for at være omfattet af loven og modtage statstilskud i henhold til denne.

At skolen skal være uafhængig betyder, at den skal indrette sin virksomhed alene med henblik på at varetage skolens egne interesser til gavn for eleverne, og at den ikke må indgå i et styret fællesskab eller på anden måde være styret af uvedkommende eller udefrakommende interesser. Skolen skal være uafhængig af personer, andre skoler, kurser, virksomheder, selskaber, foreninger m.fl., erhvervsdrivende som ikke-erhvervsdrivende. Institutionens midler må alene bruges til gavn for den aktivitet, som skolen i henhold til vedtægten må udføre, og midlerne skal anbringes i overensstemmelse med reglerne i gældende lovs § 20, stk. 4.

I bemærkningerne til lovforslag nr. 268, fremsat i Folketinget den 8. maj 1996 (senere lov nr. 506 af 12. juni 1996 om ændring af lov om ændring af lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, lov om friskoler og private grundskoler m.v., lov om gymnasiet m.v. og lov om kursus til højere forberedelseseksamen og om studieforberedende enkeltfagsundervisning for voksne m.v. (Godkendelse, tilskud og bestemmelser om visse skoler)) gives i de almindelige bemærkningerne en nærmere beskrivelse af, hvornår der foreligger situationer, der er i strid med kravet om at være en uafhængig selvejende institution. Der henvises derfor til disse bemærkninger, især for så vidt angår en afhængighed i form af såkaldte skolekoncerner. Også andre eksempler på overtrædelse af uafhængighedskravet kan komme på tale fx i forhold til enkelte personer, foreninger m.v. Det kan forekomme, at en skole har en så tæt tilknytning til en forening eller anden organisation (evt. en person), der har været initiativtager til at oprette skolen, at skolen lader sig styre af denne forening og fremmer denne forenings interesser på bekostning af skolens interesser, fx ved at skaffe foreningen m.v. økonomisk fordelagtige aftaler, som for skolen er urimelige (økonomiske), eller foreningen benytter skolens faciliteter vederlagsfrit. Et andet eksempel kan være, at skolen afholder udgifter for en forening, person m.v. for udgifter, som skolen ellers ikke ville have påtaget sig, fx indkøb af bøger, materiale og varer, som foreningen benytter, afholder foreningens telefonudgifter og i øvrigt betaler for foreningens aktiviteter.

Det er ikke med forslaget tanken at forhindre et gensidigt samarbejde med andre uafhængige uddannelsesinstitutioner. Samarbejdet må blot ikke gå så vidt, at et fælles mål overskygger den enkelte institutions interesse i at arbejde for udvikling og økonomisk konsolidering af skolen som en selvstændig enhed.

Hvis skolen ikke opfylder uafhængighedskravet, kan skolen ikke modtage tilskud efter denne lov. Bestemmelserne i forslagets §§ 46 og 47 finder i så fald anvendelse. Ministeriet kan, jf. forslagets § 52, indkalde oplysninger med henblik på undersøgelse af, om lovens betingelser er opfyldt, herunder lovens krav om uafhængighed.

I overensstemmelse med gældende lov foreslås, at der gives undervisningsministeren hjemmel til at fastsætte nærmere regler om de betingelser, som skoler skal opfylde for at kunne blive godkendt til tilskud i henhold til loven. De gældende regler findes i Bekendtgørelse nr. 622 af 14. juli 1997 om tilskud m.v. til folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (tilskudsbekendtgørelsen). Det drejer sig dels om selve ansøgningsproceduren og de gældende frister, dels om udfyldende indholdsmæssige bestemmelser, herunder et sæt standardvedtægter, der angiver rammerne for, hvad ministeriet umiddelbart vil godkende. Egentlige fravigelser fra standardvedtægterne vil kun kunne godkendes i særlige tilfælde, hvor det findes velbegrunder.

Ved lov nr. 506 af 12. juni 1996 blev der i ikrafttrædelsesbestemmelsen fastsat en frist for indsendelse af vedtægtsforslag fra skoler, som ønsker at blive godkendt i henhold til loven. Fristen blev fastsat til 12 måneder. Det foreslås, at 12 månedersfristen opretholdes i selve lovteksten.

Inden 12 måneder før skolevirksomhedens start skal skolen indsende oplysninger om den selvejende institutions styrings- og organisationsmæssige forhold. Senest 8 måneder før skal skolen indsende en beskrivelse af skolens lokaler og arealer samt etablerings- og driftsbudget. Umiddelbart før starten skal indsendes dokumentation for, at lokalerne er godkendt af brand-, bygnings- og sundhedsmyndigheder m.v. I tilskudsbekendtgørelsen er der hjemmel for ministeren til at fravige fristen på 8 måneder for indsendelse af bygningsmæssige og økonomiske oplysninger. Denne regel forventes videreført.

Skoler, der - uden at være omfattet af forslagets § 48 - ikke opfylder tilskudsbetingelserne i 1 finansår, vil ikke være omfattet af 12 måneders fristen for at kunne søge om tilskud igen. Under forudsætning af at skolerne opfylder lovens betingelser, vil tilskuddet blive ydet efter bestemmelserne i kapitel 3.

Det foreslås, at 12 måneders fristen skal gælde for skoler, der ikke har oppebåret tilskud i 2 efter hinanden følgende finansår, f.eks. hvis skolen ikke har opfyldt de grundlæggende mindstekrav i betingelserne i forslaget § 12. Inden tilskudsudbetalingen til en sådan skole genoptages, skal Undervisningsministeriet bl.a. sikre, at skolen opfylder kravet i forslaget § 6, stk. 1, nr. 2, om uafhængighed og forvaltning af skolens midler og lokalekravene, men skolen vil ikke skulle opfylde nye krav i forhold til den tidligere godkendelse, f.eks. kravet om at eje sine bygninger, hvis den er godkendt inden kravet blev indføjet i loven. Om tilskudsmæssige konsekvenser ved ikke at opfylde mindstekravene til antal årselever henvises i øvrigt til bemærkningerne til forslaget § 12.

Som hidtil foreslås, at der gives undervisningsministeren hjemmel til at fastsætte nærmere regler om betingelserne i forslaget § 6, stk. 1. Hjemlen omfatter såvel nye skoler som skoler, der har mistet retten til tilskud efter bestemmelserne i forslaget § 46, stk. 1-2, og § 47. For skoler omfattet af forslaget § 48 gælder, at skolen vil skulle søge om at blive godkendt til tilskud efter reglerne for nye skoler. Det indebærer bl.a., at skolen skal opfylde kravet om at eje sine bygninger, jf. stk. 1, nr. 6, og forslaget § 10, stk. 3.

I de gældende regler om godkendelsesinstituttet findes der ikke særlige ansøgningsregler for skoler, som har fået frataget godkendelsen efter §§ 11-11 a. Disse skoler har derfor også hidtil måttet følge de almindelige regler for godkendelse af nye skoler.

Med forslaget ændres som nævnt ovenfor »godkendelsesinstituttet« til at blive en godkendelse af skolen som tilskudsberettiget, men samtidig tydeliggøres regelgrundlaget for skoler, som ønsker at gen erhverve tilskudsretten. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til forslaget § 48.

Til § 7

Bestemmelsen, der præciserer bestyrelsens og forstanderens ansvar som henholdsvis den overordnede og den daglige ledelse, herunder forstanderens pædagogiske, er i overensstemmelse med gældende lovs § 12.

Bestyrelsens ansvar overfor ministeren vedrører overholdelse af loven, regler og påbud fastsat af ministeren. Bestyrelsen er således ansvarlig for, at betingelser og vilkår for ydelse af tilskud overholdes, jf. §§ 46-47.

Flertallet af bestyrelsens medlemmer vælges på generalforsamlingen i skolekredsen/repræsentantskabet. Der skal afholdes en årlig generalforsamling. De øvri-

ge medlemmer kan udpeges af foreninger, kommuner m.v.

Bestemmelsen i stk. 1, 2. og 3. pkt., om bestyrelsens sammensætning m.v. gælder ikke for skoler, der ved lovens ikrafttræden er godkendt uden skolekredsen/repræsentantskabet og/eller med en anden sammensætning af bestyrelsen, jf. § 54.

Det fremgår af stk. 2, som svarer til den gældende bestemmelse, at skolen skal ledes af en bestyrelse, der ikke i forhold til skolen har andre økonomiske interesser. Det er vigtigt, at de offentlige midler forvaltes i overensstemmelse med de skoleformål, hvortil de er givet. For at sikre, at uvedkommende interesser ikke påvirker beslutningsprocessen i skolerne, fremgår det direkte af loven, at der ikke må udpeges personer til bestyrelsen, som samtidig via bestyrelsespost, ansættelsesforhold eller på anden måde må antages ikke med sikkerhed at være i stand til at fungere uafhængigt af udlejer af ejendomme, herunder en del af ejendomme, skibe og lignende fysiske rammer. Begrebet udleje i lovtæksten omfatter også udleje i form af leasing. Med ordet »kontrollerer« i stk. 2, nr. 1 og 2, tænkes på en egentlig økonomisk eller styringsmæssig kontrol med udlejer. Stk. 2, gælder uanset på hvilken måde, udlejer er organiseret, det være sig en forening, en privatejet virksomhed, et selskab eller anden erhvervs mæssig virksomhed. Ordet fonde skal forstås bredt, omfattende såvel erhvervsdrivende som ikke erhvervsdrivende fonde. Som eksempel på ikke-erhvervsdrivende selvejende institutioner kan nævnes andre godkendte skoler, f.eks. frie grundskoler og erhvervsskoler.

Herudover er bestyrelsesmedlemmer, forstanderen og andre ansatte omfattet af de almindelige habilitetsbestemmelser i forvaltningsloven, når de udfører opgaver i forbindelse med skolens virksomhed.

Til § 8

Bestemmelsen om anbringelse af skolens midler omfatter både tilskudsmidler og midler, der er tilgået skolen på anden måde, f.eks. fra elevbetaling. Bestemmelsen sikrer langsigtede skole- og uddannelseshensyn, idet risikobetonede pengeanbringelser kunne bringe skolens økonomi i fare, herunder også betyde tab af de offentlige tilskud. Ved anbringelse af skolens midler skal skolen tage hensyn til den forventede længde af investeringen samt begrænsning af mulige kurstab.

Det accepteres dog, at en skole, som led i den daglige drift, binder et forholdsmæssigt lille beløb i et lokalt værk eller lignende, f.eks. en vindmølle, der leverer elektricitet til skolen, såfremt investeringen giver

skolen en bedre pris for nødvendige leverancer eller andre ydelser til dækning af den almindelige skole-drift.

Investering i aktier er ikke tilladt. Dog kan det accepteres, at en skole, som led i den daglige drift for at opnå en bedre bankrente for indestående af driftsmidler i den lokale bank (f.eks. på en kassekredit) kan købe en bankaktie efter de sædvanlige tilbud herom inden for bankvæsenet. Udleje af midlertidigt overskydende bygningskapacitet kan ligeledes accepteres.

Som eksempel på en investering, der ikke er tilladt, kan nævnes køb af pantebreve.

Anbringelse i udenlandske værdipapirer, bortset fra aktier, må kun ske i værdipapirer, udstedt i andre lande inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS), og kun såfremt værdipapirerne giver samme sikkerhed som de værdipapirer, der er nævnt i § 8, stk. 1, nr. 2 og 3.

Bestemmelsen præciserer de hidtil gældende retningslinier på området, og svarer til andre lovbestemmelser for selvejende institutioner på Undervisningsministeriets område, f.eks. reglerne i erhvervsskoleloven.

Til § 9

Bestemmelsen om løn- og ansættelsesvilkår er i overensstemmelse med bestemmelsen i den gældende lov og videreføres uændret.

Til § 10

Ved indgåelse af aftaler, herunder husleje- og ejendomsaftaler skal skolerne sikre sig, at disse ikke indgås på vilkår, der er ringere end sædvanlige markedsvilkår. Baggrunden er at sikre, at skolerne kun varetager egne interesser og ikke indgår aftaler på ringere vilkår end markedsvilkår. Skolen skal søge aftalen ændret, hvis udviklingen i markedsvilkår tilsiger det.

Skoler, der afvikler deres tilskudsberettigede virksomhed i lejede lokaler, kan komme i et særligt afhængighedsforhold til udlejer. Bestemmelsen giver derfor undervisningsministeren hjemmel til at fastsætte nærmere regler om huslejeaftaler. Hjemlen kan tænkes anvendt til udstedelse af regler, der standardiserer aftaleudformningen, f.eks. fastsættelse af regler om en mindste opsigelsesfrist for udlejer, og på regler, der eventuelt i særlige tilfælde fastsætter, at aftalerne ikke må indgås på vilkår, der er ringere end de vilkår, der er sædvanlige for skoler af den pågældende type og beliggenhed, eller at huslejen skal være omkostningsbestemt. I sidstnævnte tilfælde vil det altså kunne stilles som krav, at lejeaftalen er mere favorabel for skolen, end hvad de almindelige markedsvilkår tilsi-

ger. Hjemlen vil kunne anvendes til at fastsætte bestemmelser om, at huslejen ikke må overstige et vist niveau, hvor udlejer får dækket sine omkostninger samt får en rimelig forrentning af den oprindeligt investerede kapital. Der kan vise sig at være behov for bestemmelsen, når virksomheder alene har til formål at leje skolebygninger ud til private skoler, og der på den måde kan være risiko for, at skolen og udlejer indgår i et økonomisk fællesskab, der ikke er foreneligt med formålet med selvejekonstruktionen for disse skoleformer.

Indgår skolerne aftaler, som ikke opfylder ovenstående, kan undervisningsministeren anvende sanktionerne i § 46.

Bestemmelsen er i overensstemmelse med den gældende lovs § 16 a, stk. 1-2. Bemyndigelsen til at fastsætte nærmere regler om aftaler har ikke været anvendt hidtil.

Bemyndigelsen i § 10, stk. 3, sikrer, at skolernes økonomi ikke udhules af uforvarsligt høje bygningsudgifter. Bestemmelsen svarer til gældende lovs § 16 a, stk. 3. Bestemmelsen har været anvendt til at fastsætte en regel om maksimal bygningsudgift pr. sengeplads. I beregningen af udgiftsloftet har hidtil indgået følgende udgiftsarter: renter og afdrag af lån samt leje af bygninger og arealer, leasing af nødvendigt inventar, ejendomsskatter, ejendomsforsikring. Bemyndigelsen giver ministeren hjemmel til at fastsætte regler om afgrænsning af de udgiftsarter, som skal indgå i beregningsgrundlaget.

Til § 11

Bestemmelsen er i overensstemmelse med den hidtidige lovs § 19. Den præciserer, at eleven skal yde en elevbetaling, som fastsættes af skolen. Hvis elevbetalingen ikke er i overensstemmelse med reglerne, eller hvis skolen undlader at inddrive skyldig elevbetaling, mistes retten til tilskud, jf. § 46, for den pågældende elev.

Af regler fastsat i henhold til den gældende § 19, stk. 2, fremgår, at elevbetalingen i relation til lovens betingelser ikke omfatter beløb, der opkræves individuelt, f.eks. betaling for enkeltværelser, særlige materialer i forbindelse med undervisningen og ekskursioner. Disse regler påtænkes ikke ændrede.

Bestemmelsen i stk. 3 giver skolen mulighed for at nedsætte elevens egenbetaling til halvdelen af mindstelevbetalingsbeløbet. Den tidligere bestemmelse har givet skolen mulighed for i særlige tilfælde at yde op til halv friplads. Dette har efter omlægningen af elevstøtten til driftstilskud til elever på højskoler vist sig problematisk, idet der har været kollision af fripladsreglen og den individuel supplerende elevstøtte.

Skolen skal konkret kunne begrunde de enkelte særlige tilfælde, hvor den har givet nedsættelse af elevbetalingen.

Til § 12

I overensstemmelse med den gældende lov skal skolernes skole- og undervisningsvirksomhed opfylde en grundlæggende betingelse om mindstekrav til kursusvirksomheden for at oppebære statstilskud. I forslaget er kravet til antal årselever og lange kursus samlet i en bestemmelse.

Til § 12, stk. 1

Kravet om mindste årselevtal er i overensstemmelse med den gældende lovs § 14.

Kravet blev ved lovændringen i 1993 hævet fra mindst 18 årselever til mindst 24 årselever. Opgørelsesperioden blev samtidig ændret fra finansåret til skoleåret og fra gennemsnittet af 3 finansår til det skoleår, der slutter i kalenderåret før finansåret, eller gennemsnittet for 3 skoleår. For skoler, der var godkendt inden 1. januar 1994, har forhøjelse af årselevtalskravet først virkning fra og med skoleåret 1999/2000.

Kravet om de 24 årselever følger Højskoleudvalgets indstilling. Udvalget drøftede, om tallet skulle være højere af hensyn til skolemiljøet og pædagogisk udviklingsarbejde, men var enig om at fastholde tallet på nuværende tidspunkt.

Det foreslås, at mindstekravet i overensstemmelse med praksis præciseres for nyoprettede skoler og for eksisterende skoler, der ikke har opnået ret tilskud i det foregående finansår. Kravet indebærer for disse skoler, at de skal have mindst 24 årselever i det første hele finansår, hvori de modtager tilskud. Skoler, der ikke opfylder mindstelevtalskravet, er ikke tilskudsberettigede i det følgende finansår. Skoleåret går fra den 1. august til den 31. juli.

I overensstemmelse med hidtidig praksis kan ministeren fortsat dispensere fra mindstekravet til antal årselever. Dispensationen tænkes først og fremmest anvendt i de ekstraordinære situationer, hvor sygdom blandt eleverne eller anden force majeure forhindrer skolen i at gennemføre den planlagte undervisning. Derudover kan der tænkes at opstå behov for dispensation i ganske særlige tilfælde og for en begrænset periode, for skoler, der i en årrække har haft stor folkelig og kulturel betydning for deres lokalområde. Her tænkes især på tyndt befolkede områder. For at sikre eksistensen af et skolemiljø vil dispensationsadgangen ikke blive givet til et årselevtal under 18.

Til § 12, stk. 2

Forslaget indebærer en præcisering, som er i overensstemmelse med den praksis, at bestemmelsen om reduceret årselevtalskrav ved skoler med mindre end 36 kursusuger, gælder for nyoprettede skoler og for skoler, som ikke har opnået ret til tilskud i året før finansåret.

Til § 12, stk. 3

Kravet om, at en fri kostskole for at være tilskudsberettiget skal gennemføre længerevarende kurser, er i overensstemmelse med mange års praksis. Efter den gældende lov kræves mindst ét kursus på mindst 20 uger eller mindst 2 kurser på mindst 12 uger. Efterskoler og husholdnings- og håndarbejds-skoler gennemfører normalt kurser på hele skoleår eller opdelt i 2 halve. Folkehøjskolernes kursusstruktur er anderledes. Efter Højskoleudvalgets anbefaling nedsættes kravet til, at skolen skal gennemføre længerevarende kurser i mindst 20 uger, heraf mindst ét kursus på mindst 12 uger og resten af tiden kurser af mindst 4 ugers varighed. De 4 uger er fastsat ud fra, at det er en passende kursuslængde i forhold til, at også ældre aldersgrupper i praksis skal kunne deltage i et højskolekursus, og at skoler dermed i højere grad skal kunne tilrettelægge deres kursusvirksomhed med henblik på andre grupper end de helt unge.

Opfylder skolen ikke denne betingelse, opnår den ikke ret til at modtage tilskud i det finansår, hvori skoleåret slutter. Det vil kunne medføre, at skolen i finansårets første 7 måneder har fået udbetalt tilskud, som den så fortaber retten til, men på grundlag af de hidtidige erfaringer vil det kun ske yderst sjældent. Skolerne kan som regel tidligt i skoleåret se, at de ikke kan gennemføre kurser i tilstrækkeligt omfang, og ministeriet vil så kunne standse tilskudsudbetalingerne.

Skyldes den manglende opfyldelse af betingelsen, at det efterfølgende viser sig, at reglerne ikke har været overholdt, vil den situation principielt ikke adskille sig fra øvrige situationer, hvor ministeriet må kræve tilskud tilbagebetalt, fordi tilskuds-betingelserne ikke har været overholdt.

Til § 12, stk. 4

En nyoprettet skole kan begynde sin kursusvirksomhed på et hvilket som helst tidspunkt i løbet af året. Forslaget præciserer i overensstemmelse med praksis, at en nyoprettet skole skal opnå mindst 24 årselever inden for de første 12 måneder, hvori skolen er i virksomhed, for at være tilskudsberettiget. Bestem-

melsen er analog med kravet i stk. 1 om opfyldelse af mindstekravet for eksisterende skoler inden for ét skoleår.

Til § 13

Bestemmelsen er en sammenskrivning af den gældende lovs § 14, stk. 2, og § 19 a. Herved defineres kravene til årseleverne ved de forskellige skoleformer i én bestemmelse.

I overensstemmelse med den hidtidige praksis indsættes der i lovforslaget hjemmel til at indhente oplysning om elevernes personnummer til brug for administration af tilskudsordningen og til statistikbrug.

Til § 14

Bestemmelsen tydeliggør beregningen af skolens tilskudsudløsende årselevtal. Dette tal beregnes på grundlag af summen af elever i hver kursusuge. En kursusuge udgør 7 kursusdøgn, idet et kursus i overensstemmelse med gældende praksis kan afbrydes af perioder på hver højst 12 uger.

Bestemmelsen om registrering af elevernes deltagelse er i overensstemmelse med den gældende lov. Bemyndigelse til at udstede nærmere regler herom er udmøntet i tilskudsbekendtgørelsens § 5, stk. 3, jf. Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 622 af 14. juli 1997. Denne regel forudsættes videreført. Efter bekendtgørelsens § 5, stk. 3, skal skolen registrere de enkelte elevs deltagelse i skolens kurser. Der skal foreligge en liste over skolens elever, og elevens deltagelse skal fremgå ved angivelse af ankomst- og afrejsedato samt eventuelle afbrydelse. I det omfang kurset er opdelt i hold, klasser, linier o.lign skal dette registreres.

Unnlader skolen af registrere elevernes deltagelse efter bekendtgørelsens regel kan undervisningsministeren anvende sanktionerne i § 46.

Bestemmelsen giver undervisningsministeren hjemmel til at udstede regler af mere teknisk karakter om beregning af årselevtallet. Den eksisterende bemyndigelse er bl.a. anvendt til at udstede en hovedregel om medregning af dagelever med 70 pct. af en kostelev. Bemyndigelsen foreslås ikke anvendt til at ændre disse regler.

Procentsatsen for medregning af elever på kurser der varer mindre end 1 uge fremgår af gældende lovs § 14, stk. 3. Denne bestemmelse foreslås omfattet af undervisningsministerens bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om beregning af årselevtallet. De gældende procentsatser foreslås udstedt i bekendtgørelsesform.

Til § 15

Til § 15, stk. 1

Undervisningen i et fag eller en faggruppe på et kursus kan højst omfatte halvdelen af undervisningen for den enkelte elev, medmindre undervisningen i faget eller faggruppen er af bred almen karakter. Ren færdighedstilegnelse kan højst udgøre op til halvdelen af den enkelte elevs undervisningstid.

Efter gældende regler, må et fag eller en faggruppe omfatte 2/3 af undervisningen for den enkelte elev, medmindre faget eller faggruppen er af bred almen-dannende karakter.

Forslaget indebærer en styrkelse og konkretisering af de frie kostskolers almene sigte. Dette sker på tre måder:

For det første begrænses omfanget af undervisningen i et fag eller en faggruppe, der ikke er af bred almen karakter, til halvdelen af den enkelte elevs undervisningstid. Herved styrkes undervisningens brede almene karakter.

For det andet betones, at det ikke alene er et fags eller en faggruppes titel der afgør, om et fag eller en faggruppe er af bred almen karakter. Skolens undervisning kan godt have udgangspunkt i et bestemt emne, f.eks. musik eller medier. Det afhænger af den konkrete undervisning i faget eller faggruppen og er derfor knyttet til indhold, perspektiv og den sammenhæng faget eller faggruppen indgår i.

For det tredje indføres en bestemmelse om, at ren færdighedstilegnelse højst kan udgøre op til halvdelen af den enkelte elevs undervisningstid. Ved ren færdighedstilegnelse forstås en indlæring af f.eks. manuelle og intellektuelle færdigheder, der ikke perspektiveres af den brede almene oplysning.

Sigtet med forslaget er, at tilegnelsen af færdigheder perspektiveres af og veksler med den brede almene oplysning.

Til § 15, stk. 2

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 15, stk. 5. Forslaget er i overensstemmelse med højskoleudvalget, som har drøftet, om der efter særlige tilladelser kan godkendes højskoler for særlige grupper. Det var udvalgets opfattelse, at bestemmelserne i den gældende lov skulle fastholdes. Bestemmelsen sikrer, at skolerne er åbne for alle med forskellige forudsætninger.

Til § 16

Ifølge de gældende regler er kravet, at et kursus på 4 sammenhængende døgn skal indeholde mindst 4 hele undervisningsdage, og at kurser på en uge og der-

over i hver uge skal indeholde mindst 5 hele undervisningsdage.

Ændringen skal forstås således, at en hel undervisningsdag kan deles i to halvdele og fordeles på to kalenderdage. Forslaget betyder, at skolerne kan tilrettelægge deres undervisning mere fleksibelt, uden at der slækkes på det samlede krav til undervisningen. For at skolerne ikke kan samle al deres undervisning til en mindre del af ugen, kan én dag ikke indeholde mere end én hel undervisningsdag. Tværtimod vil skolerne nu kunne udstrække undervisningen over alle ugens 7 dage uden at udvide den samlede mængde undervisning, og derved vil de i højere grad kunne leve op til forudsætningen om, at de frie kostskoler er 7-dages skoler. Undervisningskravet vil kunne opfyldes ved, at undervisningen tilrettelægges på 3 hele dage og 4 halve dage.

Efter gældende regler skal et kursus gennemføres med mindst de samme 10 elever. Højskoleudvalget fandt, at denne regel var for ufleksibel. Herudover var konsekvensen for voldsom, hvis en skole ikke opfyldte kravet, idet tilskuddet til hele kurset så bortfaldt. Samtidigt var det også vigtigt for udvalget at sikre, at der var et kostskolemiljø på det enkelte ophold. Derfor foreslog udvalget, at der skal være mindst 15 elever i gennemsnit på det enkelte kursus, at mindst 8 elever skal gennemføre hele kurset, og at skolen kan medregne de kursusuger, som har opfyldt kravene.

Ved at foreslå bl.a. 15 elever i gennemsnit kan skolen først ved kursets afslutning se, hvilke kursusuger der kan medregnes. Da lovforslaget både ønsker at imødekomme udvalgets ønske om fleksibilitet på det enkelte kursus, et ønske om enkle regler og ønsket om at kunne overskue de tilskudsmæssige konsekvenser i løbet af kurset, foreslås kravet om deltagerantal knyttet til hver uge, så der i hver uge mindst skal være 12 elever. På denne måde kan skolen løbende se, om de enkelte uger opfylder betingelserne for tilskud. I forhold til de gældende bestemmelser indebærer forslaget en mindre styrkelse af kostskolemiljøet.

Højskoleudvalgets forslag om, at mindst 8 elever skal gennemføre hele kurset, og at skolen kan medregne de kursusuger, hvor kravene er opfyldt, er indeholdt i lovforslaget.

Til § 17

Mange skoler har alene som formål at drive skole i henhold til den til enhver tid gældende lovgivning for de frie kostskoler. Efter Højskoleudvalgets opfattelse hører det med til at være en fri skole, at skolen angiver det værdigrundlag, som oplysningsvirksomheden bygger på, da det ikke er nok at have som formål at få stats-

tilskud. Udvalget foreslog derfor, at det af en skoles vedtægter fremgår, hvilket værdigrundlag skolens virksomhed hviler på, og at værdigrundlaget formuleres i et alment sprog, er offentligt tilgængeligt og indgår som udgangspunkt for skolens selvevaluering.

Lovforslaget indeholder bestemmelser om, at enhver skole formulerer værdigrundlaget og sørger for, at det indgår i skolens vedtægter. De skoler, som ikke ved lovens ikrafttræden har indarbejdet værdigrundlaget i skolens vedtægter, må ved første vedtægtsrevisión sørge for, at det indarbejdes i vedtægterne. Da skolerne får et væsentligt bidrag fra det offentlige, forudsættes det, at værdigrundlaget er almindeligt tilgængeligt i form og indhold.

På baggrund af skolens værdigrundlag foretager skolen hvert år en evaluering af virksomheden set i lyset af skolens værdigrundlag. Da bestyrelsen har det overordnede ansvar for skolen, sørger bestyrelsen for, at der udarbejdes en plan for selvevalueringen og godkender en plan for den overordnede kursusvirksomhed. Forstanderen, som har det pædagogiske ansvar, godkender en undervisningsplan for det enkelte kursus. Hidtil har bestyrelsen haft ansvaret for godkendelse af såvel en kursusplan som undervisningsplanerne. Bestyrelsen skal ikke fremover godkende undervisningsplanerne, men undervisningsplanerne er dog omfattet af bestyrelsens overordnede ansvar for skolen, jf. forslaget til § 7.

Som efter gældende regler fastsætter undervisningsministeren regler om kursus- og undervisningsplanerne, opgørelse af ugetallet, ekskursioner m.v., og forholdet mellem almene kurser og uddannelse for husholdningsskoler.

Til § 18

Det forudsættes, at tilskud anvendes til virksomhed omfattet af denne lov, jf. lovens grundlæggende tilskudsbetingelser om uafhængighed og midlernes forvaltning. Når denne forudsætning er opfyldt, kan skolen disponere frit (bloktilskudsprincippet) ved anvendelsen af driftstilskud efter §§ 20-23, herunder tilskud til vikar mv., bygningstilskud efter § 24, tilskud til undervisning af svært handicappede elever efter § 25 og tilskud til specialundervisning efter § 26. Bloktilskudsprincippet gælder også for institutioner, der består af både en fri kostskole og en fri grundskole, en privat gymnasieskole eller et privat hf-kursus. Den enkelte afdeling skal naturligvis undervise det antal elever, hvortil der gives tilskud, og undervisningen skal opfylde lovgivningens krav. Forslaget indebærer, at bloktilskudsbestemmelsen ikke gælder for institutioner, der består af både en fri kostskole og et semina-

F. t. l. om folkehøjskoler m.v.

rium, eftersom der er tale om virksomhed finansieret med egenbetaling og for seminariernes vedkommende SU-berettigende uddannelse, som stort set er statsfinansieret.

Skolerne kan herunder opspare tilskud til følgende finansår og optage lån til virksomhed efter denne lov.

Bemyndigelsen i den gældende lov til at fastsætte regler om anvendelse til løn af en andel af driftstilskuddet svarer til regler fastsat i henhold til støtteoven, om at skolens regelfastsatte lønudgifter skal udgøre mindst 115 pct. af rammetilskud til løn over en årrække, er aldrig blevet udnyttet. Det foreslås derfor, at bemyndigelsen udgår af den kommende lov.

Forslaget til stk. 3, indeholder som i gældende lovs § 21, stk. 1 hjemmel til at fastsætte regler om udbetaling af forskud, indtil grundlaget for tilskudsregningen er opgjort. Hjemlen anvendes bl.a. til at fastsætte regler om beregning og udbetaling af tilskud til nyoprettede skoler, herunder krav om bankgaranti.

Til § 19

Bestemmelsen svarer til gældende lovs § 23, dog er beregningen af skolens årselevtal flyttet til forslagets § 14 og det præciseres, at skoler, der ikke har modtaget tilskud i året før finansåret, får beregnet driftstilskud ud fra finansårets årselevtal.

Til § 20-21

Af hensyn til overskuelighed foreslås, at gældende lovs § 24 om ydelse af driftstilskud opdeles i §§ 20-21. § 24, stk. 1 og 2, om særlige tilskud til kompensation for forstanderes, viceforstanderes og læreres fravær på grund af længerevarende sygdom, organisationsarbejde og kursusdeltagelse affattes i forslagets § 20. Bestemmelsen er i øvrigt uændret.

Forslagets § 21 svarer til gældende § 24, stk. 3-7. Herudover er der foretaget nødvendige præciseringer af bestemmelsen vedrørende tilskudsregningen for nyoprettede skoler og skoler, der ikke har opnået ret til tilskud året før finansåret. Det er således præciseret, at for disse skoler beregnes tilskuddet på grundlag af finansårets årselevtal.

En nyoprettet skole betragtes som have værende i drift hele skoleåret før finansåret, hvis den har startet virksomhed i august måned i det skoleår, som slutter i året før finansåret.

Til § 22

Ved lov nr. 504 af 12. juni 1996 og lov nr. 413 af 26. juni 1998 blev den statslige elevstøtte til nedsættelse af elevbetalingen på kurser af mindst 2 ugers varighed på folkehøjskoler omlagt til driftstilskud. Be-

561 Fremsatte lovforslag (undt. finans- og tillægsbev.lovforslag)

villingen til formålet blev overført til det statslige driftstilskud bortset fra en mindre del, som den enkelte skole kan disponere over som en særlig transbestemt støtte til nedsættelse af elevbetalingen.

Ved fordelingen af den del af driftstilskuddet, der stammer fra den tidligere elevstøttebevilling, indgår elever på kurser af mindre end 2 ugers varighed således ikke i beregningen, idet disse efter gældende regler ikke var elevstøtteberettigede. Den omlagte elevstøtte er udskilt i et særligt driftstilskud til folkehøjskolerne, og fordelingen og reguleringen sker alene på grundlag af et årselevtal, der opgøres på kurser af mindst 2 ugers varighed og en takst, der fastsættes på finansloven.

Efter forslaget udvides denne ordning til også at omfatte husholdningsskoler og håndarbejdsskoler.

Der henvises i øvrigt til bemærkninger til § 37.

Til § 23

Denne bestemmelse er ny, men i overensstemmelse med finanslovsforliget for 1999, hvorefter der ydes en ekstraordinær støtte til nedbringelse af egenbetaling for elever ved folkehøjskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler som et ekstra driftstilskud udmålt efter det aktuelle elevtal, dvs. årselevtallet i det skoleår, der afsluttes i finansåret. Det er hensigten, at ordningen skal videreføres som en permanent ordning. Derfor foreslås det, at der optages en særskilt bestemmelse herom i selve loven. Der foreslås også særskilt hjemmel til at yde forskud på tilskud, hvorefter forskudsregningen knyttes til det senest realiserede elevtal, nemlig årselevtallet i det skoleår, som slutter i året før finansåret.

Til § 24

Bestemmelsen svarer til gældende lovs § 25 om bygningstilskud. Den overgangsordning, som blev indført for eksisterende skoler under den gældende lov ved beslutningen om overgang til bygningstaxamertilskud, forudsættes videreført, da den har stor betydning for den enkelte skoles bygningstilskud i hvert fald frem til 2005 og for en række skoler også i yderligere år. Skoler, der ikke har modtaget tilskud i året før finansåret, vil modtage tilskud efter disse regler.

Til § 25

Bestemmelsen er i overensstemmelse med den gældende lov, hvorefter der ydes fuldt tilskud til godkendte ekstraudgifter ved undervisning af svært handicappede elever. Finanslovsbevilling reguleres ud fra antal elever, der ydes tilskud til, og det faktiske tilskud

pr. elev. Den gennemsnitlige budgetterede udgift pr. elev på efterskoler og elever under 18 år på husholdningsskoler og håndarbejdsskoler danner grundlag for opkrævning af amtskommunale bidrag, jf. § 42.

For elever på efterskoler og elever under 18 år på husholdningsskoler og håndarbejdsskoler ydes tilskud på grundlag af udtalelse fra elevens bopælskommune, samt udtalelse fra pædagogisk-psykologisk rådgivning i elevens bopælskommune.

For øvrige elever, dvs. elever på folkehøjskoler, herunder ungdomshøjskoler, samt husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, ydes tilskud på grundlag af Undervisningsministeriets vurdering.

Der gives ministeren hjemmel til at fastsætte nærmere regler om betingelser for ydelse af tilskuddet, f.eks. regler om ansøgningsproceduren.

Til § 26

Bestemmelsen er i overensstemmelse med den gældende lovs § 27. Tilskud ydes med en fast takst pr. elev til udgifter i forbindelse med undervisningen.

For enkeltintegrerede elever på efterskoler og elever under 18 år på ungdomshøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler ydes tilskud på grundlag af udtalelse fra pædagogisk-psykologisk rådgivning i elevens tidligere skolekommune.

For efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler med særlige undervisningstilbud ydes tilskud på grundlag af skolens undervisningsplan. Tilskud til højskoler med et særligt undervisningstilbud ydes kun til Nørregaards Højskole og Egmont Højskolen.

For øvrige enkeltintegrerede elever, dvs. elever på folkehøjskoler, herunder ungdomshøjskoler, samt husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, der er fyldt 18 år ved kurssets begyndelse, ydes der tilskud på grundlag af Undervisningsministeriets vurdering.

For øvrige elever, dvs. elever på folkehøjskoler, herunder ungdomshøjskoler, samt husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, ydes tilskud på grundlag af Undervisningsministeriets vurdering.

Til § 27

Bestemmelsen er i overensstemmelse med den gældende lovs § 28. Muligheden for at yde statstilskud til efteruddannelseskurser til forstandere, viceforstandere og lærere og skolernes merudgifter til kursusdeltagernes tjenestefrihed samt til forsøgs- og udviklingsarbejde inden for lovens område bevares. Frie Kostskolers Fællesråd, Foreningen for Folkehøjskoler i Danmark, Foreningen af Frie Ungdoms- og Efterskoler og Foreningen af Husholdnings- og Håndarbejdsskoler har hidtil administreret tilskud til efteruddannel-

se efter retningslinier, som Undervisningsministeriet anvender ved ydelse af forskellige tilskud til konsulentvirksomhed og medarbejderuddannelse. Det er en tradition på området, der er indarbejdet gennem årtier, at de foreninger, som repræsenterer skolerne på landsplan, og som det helt overvejende antal skoler inden for hver enkelt skoleform er medlem af, har et tæt samarbejde med Undervisningsministeriet. F.eks. har ministeriet i samarbejde med skoleforeningerne fordelt tilskud til forsøgs- og udviklingsarbejde inden for lovens område.

Baggrunden for at lade foreninger inden for området forestå fordeling og administration af disse tilskud er at søge foreningerne inddraget mest muligt, så der opnås en bedre tilpasning af behov og ønsker hos de enkelte tilskudsmodtagere. Bemyndigelsen kan til enhver tid trækkes tilbage. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om skoleforeningernes administration af ordningen, herunder at lov om offentlighed i forvaltningen, forvaltningsloven og registerlovgivningen skal finde anvendelse på administrationen af disse tilskud.

Til § 28

Bestemmelsen om frivillig kommunal og amtskommunal støtte til skolens etablering og udbygning er i overensstemmelse med gældende lovs § 35.

Det forudsættes som hidtil, at kommunal/amtskommunal støtte til etablering af en fri kostskole alene udgør et supplement til de midler, som skolekredsen/repræsentantskabet selv skaffer, og at driften skal være sikret uden kommunal/amtskommunal garanti.

Til § 29

Bestemmelsen er i overensstemmelse med gældende lovs § 36. Lovens bestemmelser i §§ 3 og 26 om specialundervisning og specialpædagogisk bistand har ikke til hensigt at afskære supplerende kommunal rådgivning og bistand samt tilskud.

Til §§ 30-33

Bestemmelserne om statslig elevstøtte afløser gældende lovs §§ 37-40. Elevstøtten til elever på husholdningsskoler og håndarbejdsskoler foreslås dog omlagt til driftstilskud på samme måde som i lov nr. 504 af 12. juni 1996 for elever på folkehøjskoler. Bevillingen til driftstilskud til husholdningsskoler og håndarbejdsskoler vil blive forhøjet svarende til elevstøttebevillingen, bortset fra en pulje på ca. 5 pct. af elevstøtten i dag, som fordeles til skolerne ud fra deres årselevtal. Den eksisterende mindre pulje til individuel supplerende elevstøtte bortfalder.

Gældende nærmere regler om elevstøtte findes i bekendtgørelsen om statslig og kommunal elevstøtte, jf. Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 598 af 9. juli 1997.

Til § 30, stk. 1

Bestemmelsen gælder for elever på efterskoler og svarer til den gældende elevstøtteordning, idet dog de særlige regler for grundstøtte nu kun omfatter elever på kurser af mindre end 5 ugers varighed. Det er ikke aktuelt med regler om dagpenge og andre overførselsindkomster for efterskoleelever.

Muligheden for at yde individuel elevstøtte skal sammenholdes med lovforslagets § 11, stk. 3, og bemærkningerne hertil. Bestemmelsen bemyndiger ministeren til at fastsætte regler om fordeling til skolerne og om opsparing af ikke forbrugte beløb. Hidtil har det været en betingelse for anvendelse af bevillingen, at den aktuelle indkomst på grund af arbejdsløshed, sygdom, konkurs, betalingsstandsning eller overgang til pension eller efterløn er faldet væsentligt i forhold til den 2 år gamle bruttoindkomst, der indgår i indkomstgrundlaget. Da nogle efterskoler har haft vanskeligt ved at anvende puljen ud fra disse kriterier, vil skolerne fremover kunne anvende puljen også ved andre væsentlige ændringer af de økonomiske forhold i forhold til indkomstgrundlaget.

Til § 30, stk. 2

Bestemmelsen er i overensstemmelse med den gældende lovs § 37, stk. 2. Bevillingen er lovbunden og fastsættes efter det forventede behov på grundlag af gældende regler og sats for tildeling af støtte. På finansloven anføres alene »nøgleoplysninger«.

Til § 31, stk. 1

Forslaget skal ses i sammenhæng med forslagets § 6, hvorefter der er tale om at godkende skoler til tilskud efter denne lov. Ydelse af elevstøtte knyttes til betingelsen om, at skolen oppebærer tilskud efter denne lov, og det pågældende kursus er tilskudsberettigende. Bestemmelsen i stk. 1, nr. 3, svarer til den gældende lovs § 38, stk. 1, nr. 5.

Til § 31, stk. 2

Denne bestemmelse er i overensstemmelse med den gældende lovs § 38, stk. 3. Den gældende lovs § 38, stk. 2, er udgået, jf. bemærkningerne til § 30, stk. 1.

Til § 31, stk. 3

Denne bestemmelse er i overensstemmelse med gældende lovs § 38, stk. 4.

Til § 31, stk. 4

Denne bestemmelse er i overensstemmelse med gældende lovs § 38, stk. 5. Undervisningsministeriet administrerer og udbetaler elevstøtte til skolerne til nedsættelse af elevbetalingen på baggrund af et af SU-styrelsen beregnet ugentligt støttebeløb for hver enkelt elev. Bemyndigelsen til at overføre elevstøtteadministrationen er ikke udnyttet. Regler om udbetaling af forskud til skolerne af elevstøttetilskuddet er fastsat i elevstøttebekendtgørelsen.

Til § 31, stk. 5

Denne bestemmelse er i overensstemmelse med gældende lovs § 38, stk. 6. Er elevstøttebetingelserne ikke opfyldt, underrettes Undervisningsministeriet, og det for meget udbetalte beløb modregnes i skolens driftstilskud.

Til § 32

Bestemmelsen er i overensstemmelse med gældende lovs § 39.

Til § 33

Bestemmelsen er i overensstemmelse med gældende lovs § 40, idet dog bestemmelsen om reduktion i elevens indkomstgrundlag er udgået, da efterskoleelever fortrinsvis er forældreafhængige og uden egne børn. Der er i elevstøttebekendtgørelsen fastsat nærmere regler om forældrenes indkomstgrundlag og reduktion for søskende.

Til § 34

Bestemmelsen er i overensstemmelse med gældende lovs § 42 med undtagelse af en ændring af bestemmelsen om kommunernes forpligtelse til at yde obligatorisk kommunal elevstøtte til elever, der ikke er fyldt 18 år ved kursets begyndelse på husholdningskoler og håndarbejdsskoler. Dette er en konsekvens af omlægningen af elevstøtten til driftstilskud. Den kommunale elevstøtte ydes som til ungdomshøjskoleelever under 18 år under forudsætning af, at eleven opfylder betingelserne for at opnå statslig elevstøtte.

For elever på efterskoler gælder, at elevernes bopælskommune yder obligatorisk kommunal elevstøtte til elever uanset alder, hvis eleven opfylder betingelserne for at modtage statslig elevstøtte. Det vil sige, at kurset skal vare mindst 2 uger og eleverne skal være danske statsborgere eller efter international overenskomst have ret til elevstøtte på lige fod med danske statsborgere eller i støttemæssig henseende være lige-stillet med danske statsborgere af undervisningsmini-

steren. Der skal ydes elevstøtte til færøske og grønlandske elever med folkeregisteradresse i Danmark.

Det forudsættes, at der ydes støtte også i kursusuger ud over 40 uger.

Ligesom for statslig elevstøtte forudsættes støtten beregnet på grundlag af de regler, der gælder ved kurssets start.

Til § 35

Refusionsbestemmelsen vedrører som i gældende lov plejeanbragte børn. Elevens bopælskommune betaler efter reglerne elevstøtten, men har mulighed for refusion fra den plejeanbringende kommune.

Til § 36

Bestemmelsen om frivillig kommunal elevstøtte er i overensstemmelse med gældende lovs § 43, hvorefter ikke alene den kommune, hvor eleven aktuelt er tilmeldt folkeregistret, kan yde frivillig elevstøtte, men f.eks. også den kommune, hvor eleven tidligere har været tilmeldt.

Til § 37

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med den tidligere foretagne omlægning til driftstilskud af elevstøtten til elever på folkehøjskoler og forslaget om omlægningen af elevstøtten til elever på husholdningsskoler og håndarbejdsskoler. Der henvises i øvrigt til § 22.

Efter den gældende lovs § 40 a yder staten støtte til nedsættelse af elevbetalingen for elever på folkehøjskoler. Den enkelte skole fastsætter selv retningslinier for fordelingen til de enkelte elever.

Efter forslaget bemyndiges ministeren til at fastsætte kriterier for skolernes fordeling af støtten, således at ordningen kan fremme ønsket om en deltagerkreds med forskellige forudsætninger. Den enkelte skole fastsætter dog selv som hidtil de nærmere retningslinier for fordelingen ud fra skolens generelle overvejelser om elevsammensætningen.

Bestemmelsen skal sammenholdes med bestemmelserne om mindstelevbetaling i § 11, stk. 2, og bestemmelserne om mindsteegenbetaling i § 11, stk. 3.

Gældende bestemmelse indeholder en bemyndigelse for undervisningsministeren til at fastsætte nærmere regler for fordelingen til den enkelte skole. Denne bemyndigelse er udnyttet til bl.a. at fastsætte en regel om fordeling og opbevaring af midlerne. Støtten ydes til den enkelte skole på grundlag af årselevtallet beregnet på grundlag af elever på kurser af mindst 2 ugers varighed efter fordelingsprincipperne for driftstilskud i henhold til § 22. Skolerne kan opsparere ikke

forbrugte beløb til brug i følgende finansår og skal indsætte uforbrugte midler på særskilt konto.

Til § 38

Bestemmelsen er i overensstemmelse med gældende lovs § 41, hvorefter den særlige elevstøtte og rejsegodtgørelse til danske elevers deltagelse på kurser ved folkehøjskoler i andre nordiske lande administreres af et nordisk samarbejdsorgan, hvilket vil sige Nordens Folkelige Akademi i Göteborg. På det 8. nordiske undervisningsministermøde i Oslo februar 1959 blev det vedtaget, at en højskoleelev skal kunne medbringe sit hjemlands støtte til højskoleophold i et andet nordisk land. Støtten ydes til danske elever med bopæl i Danmark.

Til § 39

Bestemmelsen om regnskab og revision er uændret i forhold til den gældende lovs § 31 bortset fra, at bestyrelsen pålægges at underrette Undervisningsministeriet om valg af revisor og revisorskift og revisors revisionspligt udvides til også at omfatte lovens §§ 34-36 om kommunal elevstøtte.

I medfør af stk. 1, fastsætter Undervisningsministeriet regler herom, herunder regler om regnskabsopstilling, og om at skolerne kan pålægges at anvende en særlig kontoplanstruktur og særlige filformater i forbindelse med indberetning af regnskabsdata i elektronisk form. Kravene til revision følger de krav, som Rigsrevisionen opstiller for god offentlig revisions-skik.

Til § 40

Bestemmelsen er i overensstemmelse med den gældende lovs § 44.

Til § 41

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 45, men er i henhold til lov nr. 406 af 2. juni 1999 udvidet til også at gælde for elever på husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, der er under 18 år den 5. september i kalenderåret før bidragsopkrævningen, og som ville have opfyldt betingelserne for at modtage elevstøtte. Der betales ikke bidrag for elever under uddannelse til køkkenleder og køkkenassistent eller elever på den fri ungdomsuddannelse eller på en erhvervsgrunduddannelse.

Kommunen skal betale bidrag, hvis kurset varer mindst 2 uger, og eleverne er danske statsborgere eller efter international overenskomst har ret til elevstøtte på lige fod med danske statsborgere eller i støttømæssig henseende er ligestillet med danske statsborgere af

undervisningsministeren. Der skal fortsat betales bidrag for færøske og grønlandske elever med folkeregisteradresse i Danmark den 5. september.

Gældende regler om beregning og opkrævning af bidrag er fastsat i bekendtgørelsen om tilskud.

Til § 42

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 46, men er udvidet til også at gælde elever på husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, der ville have opfyldt betingelserne for at modtage elevstøtte. Der betales ikke bidrag for elever under uddannelse til køkkenleder og køkkenassistent.

Gældende regler om beregning og opkrævning af bidrag er fastsat i bekendtgørelsen om tilskud.

Til § 43

Bestemmelsen er i overensstemmelse med bidragsordningen for frie grundskoler, jf. lov om friskoler og private grundskoler m.v., lovbekendtgørelse nr. 691 af 7. august 1999.

Til § 44

Bestemmelsen er i overensstemmelse med den gældende lovs § 48 og vedrører som hidtil plejeanbragte børn.

Til § 45

Bestemmelsen er i overensstemmelse med den gældende lovs § 49. Gældende regler om opkrævning af bidraget er fastsat i bekendtgørelsen om tilskud.

Til § 46

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 11 og § 21, stk. 2-4. Enslydende bestemmelser om reaktioner mod tilskud indsattes i de fire love om frie skoler ved lovændringen i sommeren 1996. Bestemmelsen i § 46, stk. 3, er dog en udbygning, der præciserer forholdene, når institutionen begæres erklæret konkurs, standser sine betalinger mv.

Hvis en skole ikke følger loven eller regler udstedt i medfør heraf, herunder regler om løn- og ansættelsesforhold, eller undervisningsministerens påbud om at lovliggøre et forhold, jf. § 52, stk. 1, kan der rejses krav om tilbagebetaling af tilskud helt eller delvist, og hele tilskuddet kan i grovere tilfælde tilbageholdes, indtil regler og påbud følges. Endelig kan adgangen til tilskud helt bortfalde. Der kan evt. fastsættes frist for skolen til at rette op på forholdet, således at tilskuddet først standses eller helt bortfalder, når fristen er udløbet.

Loven indeholder en række grundlæggende betingelser for at modtage tilskud. Opfylder skolen ikke disse, mister den retten til tilskud, og uberettiget modtagne tilskud skal tilbagebetales. Af disse grundlæggende tilskudsbetingelser kan især nævnes: lovens formålsbestemmelse, bestemmelsen i forslaget § 6, stk. 1, nr. 2, om uafhængighed og forvaltning af skolens midler, kravet i forslaget § 12 om 24 årselever og om mindstekravet til kursusvirksomheden.

Herudover er der en lang række tilskudsbetingelser, som kan medføre krav om hel eller delvis tilbagebetaling af tilskud, helt eller delvist bortfald af tilskud eller tilbageholdelse af tilskuddet, hvis skolen ikke opfylder kravene. I disse tilfælde kan sanktionen f.eks. blive begrænset til det antal kursusuger, som ikke opfylder betingelserne.

I nogle tilfælde vil Undervisningsministeriet ikke straks gøre brug af sanktionerne i § 46, men udstede et påbud efter § 52. Efterkommes påbudet ikke, kan tilskud tilbageholdes eller bortfalde. Dette kan eksempelvis være tilfældet, hvis skolen efter at have modtaget påbud fortsat ikke opfylder forpligtelsen i forslaget § 2 om at tilbyde en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, og ministeriet finder, at elevernes standpunkt ikke står mål hermed.

I overensstemmelse med gældende lov foreslås det i stk. 2, at undervisningsministeren efter drøftelse med skoleformens forening kan undlade at yde tilskud til en skole, hvis undervisning eller øvrige forhold findes i åbenbar modstrid med skoleformens sædvanlige praksis. Med hensyn til skoleformernes foreninger henvises til bemærkningerne til forslaget § 27.

Frie kostskolers område er karakteriseret ved en indholdsmæssig rummelighed og mangfoldighed, som ikke er reguleret af Undervisningsministeriet ud over lovens § 1 og visse bestemmelser om rammerne for kurserne. Imidlertid kan der opstå tilfælde, hvor en skoles virksomhed afviger væsentligt fra sædvanlig praksis inden for den pågældende skoleform, og hvor der er behov for at afgøre, hvorvidt denne virksomhed falder inden for skoleformens. Der vil være tale om tilfælde, der adskiller sig fra forhold, der kan træffes afgørelse om efter forslaget § 46, stk. 1, ved, at der i højere grad er tale om en vurdering af det indholdsmæssige såvel undervisning som samvær, og hvor det vil være nødvendigt at drøfte skolens virksomhed med skoleformens forening. Inddragelsen af foreningen er også et værn mod indgreb i den traditionelle pædagogiske og indholdsmæssige frihed på området.

Bestemmelsen har i 1990'erne kun været anvendt én gang i forbindelse med en helhedsvurdering af en

skole, som i væsentlig omfang bl.a. ikke opfyldte skolens planer om undervisning og kostskoleaktiviteter, og hvor forstanderen ikke var i stand til at tilrettelægge arbejdet, så lærerne og eleverne kunne gennemføre et kostskoleliv i overensstemmelse med sædvanlig praksis inden for skoleformen. Skoleformens forening tilsluttede sig, at skolens undervisning og øvrige forhold var i åbenbar modstrid med sædvanlig praksis, og at undervisningsministeren derfor skulle tilbagekalde skolens godkendelse. Bestemmelsen vil således alene blive anvendt i meget grove tilfælde, hvor ministeriets påbud om at ændre forholdene ikke bliver efterkommet.

Bestemmelsen om tilbagebetaling i stk. 4 gælder uanset, om det for meget udbetalte tilskud skyldes en fejl fra institutionens eller fra statens side. Uddannelsesinstitutionerne er forpligtet til at have nøje kendskab til tilskudsreglerne, og det findes derfor rimeligt, at uddannelsesinstitutionen normalt må tilbagebetale (som regel via modregning) beløb, selv om fejlen for udbetalingen ikke kan henføres til institutionen. Statens tilbagebetalingskrav er undergivet den 5-årige forældelse.

Stk. 5 om, at bortfaldne eller tilbagebetalte tilskud tilfalder statskassen, er som i den gældende lov indsat for at undgå, at tilskudsberegning og -fordeling skal ændres for samtlige andre skoler, da de beløb, som skolerne eventuelt skulle have udbetalt, vil være ganske ubetydelige.

I stk. 6 præciseres endvidere - i overensstemmelse med dansk rets almindelige principper - at staten kan foretage modregning i statens tilskud, når der er udbetalt for meget i statstilskud til institutionen. Modregningsretten påvirker ikke statens adgang til at kræve tilbagebetaling på anden måde, fx øjeblikkelig konstant tilbagebetaling, når dette skønnes mest rigtigt, eller i form af anmeldelse af kravet i institutionens kursusbo.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til § 52

Til § 47

Bestemmelsen svarer med en enkelt undtagelse til gældende lovs § 11 a. Det følger af bestemmelsen, at ministeren kan beslutte ikke at yde tilskud til en skole, herunder en ny skole, hvis der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen opfylder kravet i § 6, stk. 1, nr. 2, om uafhængighed og forvaltning af skolens midler. Der kan herved navnlig lægges vægt på, om skolen indgår i et fællesskab eller et samarbejde med fonde, institutioner, foreninger m.fl., der indebærer en nærliggende risiko for, at skolen styres af andre, at skolens midler anvendes til formål uden for skolen, at skolens ledelse og lærere står i et juri-

disk afhængighedsforhold til de nævnte fonde, institutioner m.fl., eller at skolens elever udfører arbejde, herunder indsamlingsarbejde eller lignende på en måde, der er usædvanlig for skoleformen. Den gældende bestemmelse indeholder også ordet 'agitationsarbejde'. Denne formulering har været kritiseret og foreslås derfor fjernet ud fra hensynet til på ingen måde at lægge hindringer i vejen for ytringsfriheden.

Det er ikke muligt på forhånd at give en udtømmende angivelse af de forhold, der kan føre til, at lovens betingelse om uafhængighed og forvaltning af skolens midler er opfyldt eller ikke er opfyldt. Efter bestemmelsen tilkommer det derfor undervisningsministeren ud fra alle foreliggende oplysninger at skønne over, om en skole opfylder betingelserne for at blive godkendt til tilskud, eller om der er grundlag for at tilbagekalde en tidligere meddelt godkendelse. Dette skøn må udøves inden for de rammer, der følger af lovteksten, de tilhørende bemærkninger og forvaltningsrettens almindelige principper om saglige hensyn m.v. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til forslagens § 6, stk. 1, stk. 2. Undervisningsministeriet vil i afgørelser om anvendelse af bestemmelsen i forslagens § 47 skulle gøre rede for de faktiske forhold, som er lagt til grund for de pågældende afgørelser. Undervisningsministeriets afgørelser kan naturligvis efterfølgende indbringes for Folketingets Ombudsmand samt prøves ved domstolene.

Bestemmelsen svarer til de bestemmelser, der ved lov nr. 506 af 12. juni 1996 også blev indført på frie grundskoler, private gymnasier, studenter- og hf-kurser.

Bestemmelsen har været anvendt i flere tilfælde. For en række skoler har ministeriet truffet afgørelse ud fra en opfattelse af, at de indgår i en centralt styret organisation, således at der ikke skønnes at være tilstrækkelig sikkerhed for, at kravet om den enkelte skoles uafhængighed og forvaltning af dens midler er opfyldt. I et andet tilfælde er der tale om, at en udenlandsk organisation har grebet direkte ind i ledelsesforholdene ved en skole og foranlediget ledelsen udskiftet. Desuden havde skolen anvendt nogle af dens midler til formål, der var skolen uvedkommende, men i stedet kom den udenlandske organisation eller dennes danske forbindelser til gode.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til § 52.

Til § 48

Bestemmelsen indebærer, at skoler, som er blevet frataget tilskudsretten, skal følge bestemmelserne i kapitel 2 om godkendelse til tilskud, hvis de vil søge om at generhverve tilskudsretten. Bestemmelsen er

ny, men følger ministeriets praksis i de 2 tilfælde, der hidtil har været på de frie skolers område.

Til § 49

Bestemmelsen er uændret i forhold til gældende lov. Bemyndigelsen er udnyttet ved § 14 i Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 269 af 21. april 1995 om uddannelse af køkkenledere, hvorefter eleverne kan indbringe skolernes afgørelser af klager over formelle mangler og fejl for Undervisningsministeriet.

Til § 50

Bestemmelsen er i overensstemmelse med den gældende lovs § 50 b om adgang til at klage over elevstøtteafgørelser, der i henhold til bemyndigelsen i § 31, stk. 4, måtte blive truffet af Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte om beregning, tildeling og tilbagebetaling af elevstøtte. Bemyndigelsen til at lade Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte administrere elevstøtteordningen er ikke udnyttet.

Til § 51

Bestemmelse om fravigelse af lovens bestemmelser ved forsøgs- og udviklingsarbejde er i overensstemmelse med gældende lovs bestemmelse. Om tilskud henvises til § 27. Bestemmelsen vil som hovedregel blive anvendt ved forsøgsvirksomhed, der ligger inden for lovens hovedsigte, men hvor især reglerne for kursustilrettelæggelsen må fraviges for, at forsøget kan gennemføres. Det kan være bestemmelserne om kursuslængder, afbrydelser af kurser eller de nærmere regler om kursus- og undervisningsplanerne, som vil fremgå af tilskudsbekendtgørelsen, der udstedes i medfør af forslaget § 17, stk. 4. Der kan også tænkes forsøg med bestemte deltagergrupper, som kan medføre behov for fravigelse af forslaget § 11 om elevbetaling. Det tilføjes, at størstedelen af de gennemførte forsøg ikke har krævet dispensation fra reglerne.

Til § 52

Bestemmelsen om tilsyn afløser den gældende lovs § 13. Den gældende tilsynsforpligtelse er knyttet til lovens bestemmelser om godkendelse. Efter denne bestemmelse fører undervisningsministeren tilsyn med godkendte skoler uafhængigt af, om disse modtager tilskud i henhold til loven. Ændringen er en konsekvens af den foreslåede ændring i § 6, hvorefter nye skoler fremover alene kan godkendes til tilskud af ministeriet. Der henvises til bemærkninger til § 6 om nye skolers ansøgning om tilskud. Tilsynet fremover vil

derfor alene omfatte skoler, som modtager tilskud efter loven.

For skoler, der modtager tilskud i henhold til loven, er ministeriets tilsyn som efter gældende lovs § 13. Dette tilsyn omfatter, om skolen opfylder samtlige bestemmelser i loven og regler udstedt med hjemmel i loven. Ministeriet kan indhente alle nødvendige oplysninger til brug for dette tilsyn. For god ordens skyld indføres en klar hjemmel for ministeriet til at udstede påbud til en skole, hvis ministeriet finder, at skolen ikke følger loven eller de regler, der er fastsat i medfør af loven. Det er i overensstemmelse med ministeriets hidtidige praksis ved tilsynsførelsen i de mindre grove tilfælde, hvor sanktioner efter den gældende lovs § 21, stk. 2, ikke straks bør bringes i anvendelse, at pålægge en skole, som ikke følger bestemmelserne i den gældende lov eller regler fastsat i medfør af denne lov, at ændre skolens praksis, så denne er i overensstemmelse med reglerne.

Undervisningsministeriets tilsyn skal bl.a. sikre, at undervisningen af undervisningspligtige elever står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, jf. folkeskolelovens § 33, stk. 1. Det fremgår af denne bestemmelse, at undervisningspligtens opfyldelse uden for folkeskolen forudsætter, at den pågældende undervisning står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Viser tilsynet, at elevernes standpunkt, efter at påbud er givet, fortsat ikke står mål med, hvad der almindeligvis opnås i folkeskolen, kan Undervisningsministeriet anvende sanktionerne i § 46.

For skoler, som ikke modtager tilskud efter denne lov, og hvor Undervisningsministeriet således ikke fører tilsyn, vil tilsynet med undervisningen af undervisningspligtige elever være omfattet af kommunalbestyrelsens almindelige tilsyn med undervisningen af undervisningspligtige børn og unge, der har bopæl i kommunen. Ifølge folkeskolelovens § 40 er det bopælskommunen, der har ansvar for, at de i kommunen hjemmehørende børn får en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Modtager en skole, som har optaget elever med henblik på opfyldelsen af disses undervisningspligt, ikke længere tilskud efter denne lov, jf. forslaget §§ 46-47, vil Undervisningsministeriet underrette kommunerne herom for at gøre disse opmærksomme på forpligtelsen efter folkeskolelovens § 40.

Ved bortfald af tilskudsretten efter forslaget § 12 er konsekvensen ved manglende opfyldelse af årselevtalskravet, at tilskuddet bortfalder i det kommende finansår. Ved manglende opfyldelse af kravet om lange kurser bortfalder tilskudsretten for det indevæ-

rende finansår. Konstatere dette først ved skolens indsendelse af oplysninger til brug for beregning af det kommende års tilskud, jf. forslaget § 18, vil ministeriets tilsyn falde bort, indtil skolen igen modtager tilskud.

Hvis en skoles tilskud bortfalder umiddelbart op til afholdelse af en af folkeskolens prøver, vil ministeriet tage hensyn hertil i sin afgørelse om bortfald af tilsynsforpligtelsen og fortsætte med at føre tilsyn med skolen, indtil prøven er afsluttet. Herved sikres elevernes afslutning af skoleåret.

Efter stk. 2 giver lovforslaget undervisningsministeren hjemmel til at fastsætte nærmere regler om indhentning af oplysninger i elektronisk form, herunder indhentning af oplysningerne i et bestemt format. Hvis påbuddet om at indsende materiale ikke efterkommes, har ministeriet mulighed for at anvende sanktionerne i § 46, herunder tilbageholde skolens tilskud.

Til § 53

Efter forslaget skal loven træde i kraft den 1. januar 2001.

Til § 54

Bestemmelsen i stk. 1 ophæver lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, jf. lovbekendtgørelse nr. 709 af 9. september 1999.

Det foreslås i stk. 2, at godkendte skoler efter de hidtil gældende regler bevarer deres godkendelse og de dertil knyttede rettigheder, men at godkendelsen overgår til at være en godkendelse til tilskud efter lovforslagets bestemmelser. Viser det sig efterfølgende, at betingelserne i kapitel 2 ikke er opfyldt, anvendes sanktionerne i kapitel 10.

Stk. 3 og 4 indeholder undtagelser for krav om skolekreds/repræsentantskab samt til bestyrelsens sammensætning for skoler, der er godkendt uden skolekreds/repræsentantskab og/eller med en anden sammensætning af bestyrelsen. Det drejer sig om skoler, der er godkendt inden den 1. januar 1994 og som blev undtaget fra kravet om at have en skolekreds/repræsentantskab, som blev indført med lov nr. 510 af 30. juni 1993 for at sikre at skolen har et bagland, der bidrager økonomisk til skolens oprettelse, og som står bag dens virksomhed, også økonomisk.

Til § 55

Med forslaget i stk. 1 bevarer Egmont Højskolen og Nørgaards Højskole retten til at udbyde undervisning og prøver efter lov om almen voksenuddannelse. For folkehøjskoler udgik denne ret ved lov nr. 510 af 30. juni 1993, men retten blev bevaret for ovennævnte 2 højskoler.

Ved lov nr. 510 af 30. juni 1993 blev det præciseret, at en fri kostskole skal råde over egnede og tilstrækkelige elevværelser, men for skoler, som var godkendt uden elevværelser inden lovens ikrafttræden, var der i overgangsbestemmelsen en undtagelse fra kravet. I lovforslaget opretholdes denne undtagelse i stk. 2.

Ved lov nr. 510 af 30. juni 1993 udgik undervisningsministerens mulighed for at fravige kravet i højskolelovens § 11, stk. 1, nr. 1, om lange kurser. Der blev i overgangsbestemmelsen indsat en hjemmel om fravigelse af dette krav for de 4 »pensionsthøjskoler«, som ved lovens ikrafttræden den 1. januar 1994 havde fået dispensation herfor. Med lovforslaget opretholdes hjemlen om fravigelse af kravet om lange kurser for Pensionist-Højskolen Marielyst, Kolt Ældrehøjskole, Pensionisthøjskolen Rude Strand og Seniorhøjskolen, Nr. Nissum.

Lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, jf. lovbekendtgørelse nr. 709 af 9. september 1999

Kapitel I

Formål og virksomhed

§ 1. Folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler) tilbyder undervisning og samvær på kurser, hvis hovedsigte er folkelig oplysning. Undervisningen er af almendannende karakter.

Stk. 2. Skolerne skal godkendes af undervisningsministeren, jf. § 10.

§ 2. Folkehøjskoler tilbyder voksne elever kurser efter § 1, stk. 1. Enkelte fag eller faggrupper kan have en fremtrædende plads.

Stk. 2. Ungdomshøjskoler, der er godkendt inden udgangen af 1971, er folkehøjskoler for unge voksne.

§ 3. Efterskoler tilbyder unge elever kurser efter § 1, stk. 1, med henblik på elevemes hele menneskelige udvikling og modning samt deres almene opdragelse og uddannelse.

Stk. 2. Skoleme kan afholde folkeskolens afsluttende prøver efter folkeskolens regler, jf. dog stk. 3.

Stk. 3. Elever, der på en efterskole har modtaget undervisning, der står mål med den obligatoriske undervisning i folkeskolens 10. klasse, jf. folkeskolelovens § 8, stk. 1-4, kan indstille sig til prøver efter folkeskolens regler herom, jf. folkeskolelovens § 18, stk. 3.

§ 4. Husholdningsskoler og håndarbejdsskoler tilbyder unge og voksne elever kurser efter § 1, stk. 1. Husholdnings- og/eller håndarbejdsfag skal have en fremtrædende plads i undervisningen.

Stk. 2. Skoleme kan afholde folkeskolens afsluttende prøver efter folkeskolens regler, jf. dog stk. 3.

Stk. 3. Elever, der på en husholdningsskole eller en håndarbejdsskole har modtaget undervisning, der står mål med den obligatoriske undervisning i folkeskolens 10. klasse, jf. folkeskolelovens § 8, stk. 1-4, kan indstille sig til prøver

efter folkeskolens regler herom, jf. folkeskolelovens § 18, stk. 3.

Stk. 4. Husholdningsskoler kan tilbyde uddannelser inden for husholdningsfag. Undervisningsministeren kan fastsætte regler herom.

§ 5. Skoleme kan tilbyde specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand.

Stk. 2. Elevens tidligere skolekommune skal yde vederlagsfri pædagogisk-psykologisk rådgivning for elever på efterskoler.

Stk. 3. På grundlag af udtalelse fra pædagogisk-psykologisk rådgivning, jf. stk. 2, og godkendelse fra elevens bopælskommune kan efterskoler henvise elever til specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand i folkeskolen. Herudover kan efterskoler henvise elever til en anden fri kostskole eller fri grundskole efter aftale med denne.

Stk. 4. En kommune kan kræve, at undervisningsudgifter forbundet med henvisning i henhold til stk. 3, 1. pkt., godtgøres af elevens bopælskommune.

Stk. 5. Stk. 2-4 gælder også elever på ungdomshøjskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, der ikke er fyldt 18 år ved kursets begyndelse.

Stk. 6. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om bestemmelserne i stk. 2-5.

§ 6. Skolerne kan optage elever, der ikke bor på skolen. Undervisningsministeren fastsætter regler herom.

§ 7. Skolerne udsteder efter anmodning bevis for deltagelse til elever, der har afsluttet et kursus på mindst 4 uger.

§ 8. Skolerne giver de kommuner, hvor undervisningspligtige elever er tilmeldt folkeregistret, meddelelse om optagelse og kursets varighed. Meddelelse gives tillige, hvis disse elever forlader skolen inden kursets afslutning eller ikke opfylder undervisningspligten.

§ 9. Undervisningsministeren kan fravige lovens bestemmelser for at fremme forsøgs- og udviklingsarbejde inden for lovens område.

Kapitel 2

Godkendelse og tilsyn m.v.

§ 10. Undervisningsministeren godkender en fri kostskole, når følgende betingelser er opfyldt:

- 1) Skolen skal være en selvejende institution, hvis vedtægtsbestemmelser om formål, styrelse og økonomiske forhold er godkendt af ministeren,
- 2) skolen skal i sit virke som selvejende uddannelsesinstitution være uafhængig, og skolens midler må alene komme skolens skole og undervisningsvirksomhed til gode,
- 3) have en skolekreds eller et repræsentantskab, der står bag skolens oprettelse og virksomhed,
- 4) råde over egnede og tilstrækkelige elevværelser, forstander- og lærerboliger, kostforplejnings- og opholdsarealer, undervisningslokaler og udstyr, udgøre en geografisk og bygningsmæssig enhed,
- 5) kunne begynde sin virksomhed på et rimeligt økonomisk grundlag og
- 6) for så vidt angår skoler, som efter den 7. maj 1996 har indsendt eller indsender forslag til vedtægter med henblik på at blive godkendt, være ejer af skolens bygninger eller hovedparten heraf og må ikke eje bygninger sammen med andre.

Stk. 2. Ministeren fastsætter nærmere regler om betingelserne i stk. 1, herunder om vedtægternes indhold og om ansøgningsfrister og ansøgningsprocedure.

Stk. 3. Undervisningsministeren kan undlade at godkende en skole, hvis der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen opfylder kravet i § 10, stk. 1, nr. 2, om uafhængighed og forvaltning af skolens midler. Ministeren træffer sin beslutning navnlig på grundlag af en vurdering af de forhold, der er nævnt i § 11 a, 2. pkt., nr. 1-4.

§ 11. Undervisningsministeren tilbagekalder godkendelsen af en skole,

- 1) som ikke opfylder betingelserne i § 10, stk. 1, nr. 1-4 og 6, eller regler herom fastsat efter § 10, stk. 2,
- 2) hvis undervisning ikke er i overensstemmelse med § 1, stk. 1, og §§ 2-4, eller

- 3) hvis undervisning eller øvrige forhold findes åbenbart i strid med sædvanlig praksis for den pågældende skoleform.

Stk. 2. Tilbagekaldelse efter stk. 1, nr. 3, sker efter drøftelse med den pågældende skoleforms forening.

§ 11 a. Undervisningsministeren kan endvidere tilbagekalde godkendelsen, såfremt der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen opfylder kravet i § 10, stk. 1, nr. 2, om uafhængighed og forvaltning af skolens midler. Der kan herved navnlig lægges vægt på, om

- 1) skolen indgår i et fællesskab eller et samarbejde med skoler, institutioner, fonde, virksomheder, foreninger m. fl., der indebærer en nærliggende risiko for, at skolen styres af andre,
- 2) skolens midler anvendes til formål uden for skolen,
- 3) skolens ledelse og lærere står i et juridisk eller økonomisk afhængighedsforhold til de i nr. 1 nævnte institutioner m.fl. eller
- 4) skolens elever udfører arbejde, herunder indsamlings- eller agitationsarbejde eller lignende, på en måde, der er usædvanlig for skoleformen.

§ 12. Den overordnede ledelse af skolen varetages af en bestyrelse, der er ansvarlig over for undervisningsministeren. Bestyrelsen er tillige ansvarlig over for skolekreds- /repræsentantskab. Flertallet af bestyrelsens medlemmer skal vælges på skolens generalforsamling blandt skolekredsens/repræsentantskabets medlemmer, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Følgende personer kan ikke være medlem af bestyrelsen:

- 1) Medlemmer af bestyrelsen i fonde, selskaber, foreninger eller andre virksomheder, der udlejer ejendomme m.m. til skolen eller kontrollerer udlejer af ejendomme m.m. til skolen.
- 2) Advokater, revisorer og lignende rådgivere for samt ansatte i fonde, selskaber, foreninger eller andre virksomheder, der udlejer ejendomme m.m. til skolen, eller som kontrollerer udlejer af ejendomme m.m. til skolen.
- 3) Ejere af ejendomme m.m., der udlejes til skolen.

- 4) Den samme person kan ikke være medlem af bestyrelsen ved en anden fri kostskole inden for samme skoleform.

Stk. 3. Undervisningsministeren kan for tidligere og nuværende kombinerede undervisningsinstitutioner oprettet før den 1. januar 1996 dispensere fra bestemmelsen i stk. 2.

Stk. 4. For bestyrelsen, forstanderen og andre ansatte gælder i øvrigt bestemmelserne i forvaltningslovens kapitel 2 om inhabilitet.

Stk. 5. Den daglige ledelse varetages af en forstander, som tillige har det pædagogiske ansvar.

§ 13. Undervisningsministeren fører tilsyn med skolerne og kan indhente de nødvendige oplysninger til dette brug.

Stk. 2. Undervisningsministeriet kan indhente statistiske oplysninger og oplysninger om økonomiske forhold, herunder skolernes regnskaber, husleje- og ejendomsaftaler og andre aftaler.

Kapitel 3

Statstilskud

Almindelige regler om tilskud, indtægter m.v.

§ 14. En fri kostskole skal have mindst 24 årselever, jf. § 23, stk. 1, i det skoleår, der slutter i kalenderåret før finansåret, eller som gennemsnit af dette skoleår og de 2 foregående skoleår, jf. dog § 23, stk. 1, sidste pkt. Skoleåret går fra den 1. august til den 31. juli. Undervisningsministeren kan i særlige tilfælde fravige kravet om 24 årselever. Kravet nedsættes forholdsmæssigt, hvis skolen har mindre end 36 undervisningsuger i skoleåret.

Stk. 2. Eleverne skal for at kunne medregnes i årselevtallet opfylde følgende betingelser ved kursets begyndelse:

- 1) Elever på folkehøjskoler skal være fyldt 17 1/2 år.
- 2) Elever på ungdomshøjskoler skal være mindst 16 1/2, men ikke 19 år. På kurser af indtil 4 ugers samlet varighed i skoleåret kan skolen dog medregne elever, der er fyldt 19 år eller derover ved kursets begyndelse.
- 3) Elever på efterskoler skal have afsluttet 7 års skolegang eller være fyldt 14 år. Elever, der er fyldt 18 år, kan i særlige tilfælde medregnes efter regler fastsat af ministeren.
- 4) Elever på husholdningsskoler og håndarbejds-skoler skal have afsluttet 9 års skolegang eller være fyldt 16 år.

Stk. 3. Ministeren fastsætter nærmere regler om beregning og opgørelse af årselevtal, herunder om opgørelsestidspunkt og om begrænsning af elever, der ikke bor på skolen. Elever på kurser, der varer mindre end 1 uge, medregnes med følgende procentsatser:

- 1) 60 procent på kurser, der varer 4 døgn,
- 2) 70 procent på kurser, der varer 4 1/2 døgn,
- 3) 80 procent på kurser, der varer 5 døgn, og
- 4) 100 procent på kurser, der varer 5 1/2 døgn og derover.

Stk. 4. Ministeren fastsætter nærmere regler om, hvordan elever på kurser under to ugers varighed skal indgå i beregning af årselevtallet ved fordeling af driftstilskud til folkehøjskoler.

Stk. 5. Skolen har pligt til at registrere elevernes deltagelse i skolens kurser. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler herom.

Stk. 6. Ministeren kan bestemme, at de i stk. 3, nr. 1-4, nævnte satser også skal gælde for første og sidste kursusuge, der varer mindre end 7 dage, jf. § 15, stk. 1, 3. pkt.

§ 15. Kurset skal være mindst 4 sammenhængende døgn med mindst 4 hele undervisningsdage. Kurser på 1 uge og derover skal indeholde mindst 5 hele undervisningsdage i hver uge. Undervisningsministeren kan bestemme, at mindstekravet i 1. pkt. også skal gælde for første og sidste kursusuge af længere kurser.

Stk. 2. Skolen skal gennemføre mindst 1 kursus på mindst 20 uger eller mindst 2 kurser hver på mindst 12 uger i skoleåret.

Stk. 3. Hvert kursus skal gennemføres med mindst de samme 10 elever, der opfylder betingelserne i § 14, stk. 2, ved kursets begyndelse, samt yder elevbetaling i overensstemmelse med § 19 a. Ministeren kan fastsætte særlige regler for kurser omfattet af § 4, stk. 4.

Stk. 4. Kurset skal gennemføres med et flertal af danske elever. Ministeren fastsætter nærmere regler herom og kan fravige kravet i særlige tilfælde.

Stk. 5. Kurset skal være åbent for alle, der opfylder betingelserne i § 14, stk. 2, og § 19 a, stk. 1. Deltagelse i et kursus kan dog gøres betinget af højere alder, men ikke af bestemte kundskaber, uddannelser, stillinger eller erhverv eller af medlemskab af bestemte foreninger eller organisationer.

§ 16. Bestyrelsen skal godkende en plan for skolens overordnede kursusvirksomhed og en

undervisningsplan for det enkelte kursus. Undervisningsministeren fastsætter regler om planerne, herunder om opgørelse af ugetallet.

Stk. 2. For husholdningsskoler kan ministeren fastsætte regler om forholdet mellem almene kurser og uddannelser omfattet af denne lov og anden lovgivning.

§ 16 a. Aftaler, herunder husleje- og ejendomsaftaler, skal indgås på vilkår, der ikke er ringere for skolerne end sædvanlige markedsvilkår, og skal søges ændret, hvis udviklingen i markedsvilkårene tilsiger det.

Stk. 2. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om huslejeaftaler, herunder i særlige tilfælde bestemme, at huslejeaftaler skal indgås på andre vilkår end dem, der er nævnt i stk. 1.

Stk. 3. For skoler, der påbegynder deres virksomhed efter den 1. august 1996, kan undervisningsministeren fastsætte nærmere regler om den maksimale udgift til bygninger og arealer, herunder bestemme, hvilke udgiftsarter der er omfattet heraf.

§ 17. For forstandere, viceforstandere og lærere skal, løn- og ansættelsesvilkår følge de af finansministeren aftalte eller fastsatte bestemmelser, herunder vedrørende pensionsforhold.

§ 18. (Ophævet).

§ 19. Skolen skal have andre indtægter end statstilskud.

Stk. 2. For deltagelse i et kursus fastsætter skolen en elevbetaling. Elevbetalingen må ikke være væsentligt over gennemsnittet for skoleformen. Undervisningsministeren fastsætter regler om mindste elevbetaling.

Stk. 3. Skolen kan i særlige tilfælde fritage eleven for indtil halvdelen af elevbetalingen.

§ 19 a. Elever yder elevbetaling i overensstemmelse med § 19 og opfylder betingelserne i § 14, stk. 2.

§ 20. Tilskud skal anvendes til virksomhed omfattet af denne lov. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om, at lønudgifter, jf. § 17, skal udgøre en mindste andel af driftstilskuddet i et givet finansår, og at forskellen mellem skolens lønudgifter og den fastsatte andel modregnes i efterfølgende tilskudsudbetaling og tilkalder staten. Skolen disponerer i øvrigt frit ved an-

vendelsen af følgende tilskud under eet, idet formålene med dem forudsættes opfyldt:

- 1) Driftstilskud i henhold til § 24, herunder tilskud til vikar, og § 24 a.
- 2) Bygningstilskud i henhold til § 25.
- 3) Tilskud til undervisning af svært handicappede elever i henhold til § 26.
- 4) Tilskud til specialundervisning i henhold til § 27.

Stk. 2. En institution, der består både af en fri kostskole og en fri grundskole, et privat gymnasium eller et privat hf-kursus, disponerer frit ved anvendelsen af tilskud under eet for tilskud, der er nævnt i stk. 1, 3. pkt., og tilskud, der er nævnt i henholdsvis § 18, stk. 1, 2. pkt., i lov om friskoler og private grundskoler m.v., § 18 h, stk. 1, 2. pkt., i lov om gymnasiet m.v. og § 30 i, stk. 1, 2. pkt., i lov om kursus til højere forberedelseseksamen og om studieforberedende enkeltfagsundervisning for voksne m.v.

Stk. 3. Skolen kan opspare tilskud til følgende finansår og optage lån til skole- og undervisningsvirksomhed.

Stk. 4. Bestyrelsen skal forvalte skolens midler, så de bliver til størst mulig gavn for skolen. Likvide midler, der ikke er nødvendige for den daglige drift, skal under hensyntagen til sikkerheden anbringes på en eller flere af følgende måder:

- 1) Som indestående i pengeinstitutter hjemmehørende i Danmark eller i et andet land inden for De Europæiske Fællesskaber.
- 2) I fondsaktiver udstedt af danske realkreditinstitutter, Kreditforeningen af Kommuner i Danmark eller andre danske finansieringsinstitutter under offentligt tilsyn.
- 3) I fondsaktiver eller gældsbreve, for hvilke den danske stat eller en dansk kommune står som udsteder eller garant.
- 4) I værdipapirer bortset fra aktier, som efter deres art og sikkerhed kan stilles i klasse med de aktiver, der er nævnt i nr. 2 og 3.

Stk. 5. Til brug for tilskudsberegningen kan Undervisningsministeriet indhente de nødvendige oplysninger efter ministeriets nærmere bestemmelse. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om, hvilke oplysninger der skal meddeles i elektronisk form, og om, at tilskud kan tilbageholdes, indtil nødvendige oplysninger er givet.

§ 21. De tilskud, der er nævnt i § 20, stk. 1, nr. 1-4, udbetales endeligt inden for finansåret. Un-

dervisningsministeren kan fastsætte regler om udbetaling af forskud i løbet af finansåret, indtil grundlaget for tilskudsberegningen er opgjort.

Stk. 2. Undervisningsministeren kan for skoler, der ikke følger bestemmelserne i denne lov, de regler eller aftaler, der er fastsat eller aftalt i henhold til loven, eller undervisningsministerens påbud, tilbageholde tilskud, lade tilskud bortfalde helt eller delvis eller kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvis. Undervisningsministeren kan desuden kræve tilskud tilbagebetalt, hvis grundlaget for tilskudsberegningen eller tilskudsberegningen i øvrigt har været fejlagtigt.

Stk. 3. Tilskud, der bortfalder eller tilbagebetales, tilkalder staten.

Stk. 4. For meget udbetalt tilskud modregnes i kommende tilskudsudbetalinger.

§ 22. (Ophævet).

Driftstilskud

§ 23. Staten yder driftstilskud ud fra antal årselever, jf. § 14. For skoler, der har været i virksomhed i hele det skoleår, der slutter året før finansåret, anvendes gennemsnit af årselevtallet i det skoleår, der slutter i finansåret, og skoleåret før. Skolens årselevtal er summen af elever i hver undervisningsuge i skoleåret divideret med 40. For øvrige skoler anvendes finansårets årselevtal. For disse skoler er årselevtallet summen af elever i hver undervisningsuge i finansåret divideret med 40.

Stk. 2. Det gennemsnitlige tilskud pr. årselev (takst 1) fastsættes for hver skoleform på de årlige finanslove.

§ 24. Af bevillingen til driftstilskud efter § 23 kan der for hver skoleform på de årlige finanslove eventuelt afsættes et særligt tilskud til skolerne som kompensation for forstanders, viceforstanders og lærers fravær på grund af længerevarende sygdom, graviditet, barsel, adoption, organisationsarbejde og kursusdeltagelse. Det særlige tilskud kan endvidere anvendes til udgifter til seniorordninger, herunder frivillig fratræden, og til efterindtægt ved en forstanders, viceforstanders eller lærers død.

Stk. 2. Undervisningsministeren fordele tilskud omfattet af stk. 1 til skolerne efter ansøgning. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om fordelingen og kan efter drøftelse med skoleformernes foreninger fastsætte regler om, at tilskuddet, jf. stk. 1, fordeles

af en vikarkasse, hvis vedtægter godkendes af ministeren.

Stk. 3. Bevillingen til driftstilskud efter § 23 med fradrag af særlige bevillinger, jf. stk. 1, opdeles i en skoletilskudspulje og en taxametertilskudspulje. Fordelingen mellem de 2 puljer fastsættes på de årlige finanslove.

Stk. 4. Skoletilskudspuljen fordeles med samme beløb til hver skole. Beløbet nedsættes dog til skoler, hvis årselevtal er lavere end kravet til mindste årselevtal, jf. § 14, stk. 1, l. pkt. Ministeren fastsætter regler om, at der i en overgangsperiode af puljen til skoletilskud forlods ydes en procentdel af arealtilskud samt tilskud til ejendomsskatter og tilsvarende offentlige afgifter vedrørende skolens faste ejendomme ydet i henhold til den tidligere støttelovgivning. Ministeren kan fastsætte regler om, at skoletilskuddet nedsættes eller bortfalder for skoler med særlig store indtægter fra virksomhed, der ikke er omfattet af denne lov, samt om nedsættelse for elever, der ikke bor på skolen, jf. § 6.

Stk. 5. Til skoler, der har været i virksomhed i hele det skoleår, der slutter året før finansåret, fordeles taxametertilskud ud fra antallet af årselever og lærernes fordeling på skalatrin (lærerløn faktoren) i dette skoleår. Til øvrige skoler fordeles puljen ud fra antallet af årselever i finansåret og den gennemsnitlige lærerløn faktor for skoleformen. Ministeren fastsætter nærmere regler om fordelingen, herunder om lærerløn faktorens opgørelse og vægt, og kan fastsætte regler om mindste antal faste lærere pr. årselev.

Stk. 6. For skoler, der har været i virksomhed i hele det skoleår, der slutter året før finansåret, reguleres taxametertilskuddet med halvdelen af takst 1 gange forskellen i årselevtal mellem det skoleår, der slutter i finansåret, og skoleåret før. For øvrige skoler reguleres tilskuddet med hele takst 1 gange forskellen mellem det forventede og opnåede årselevtal i finansåret.

Stk. 7. Til skoler, der ved fordelingen af skoletilskud, jf. stk. 4, ikke er godkendt til at begynde virksomhed i løbet af finansåret, fastsættes tilskud ud fra antal årselever og takst 1, jf. § 23, stk. 2. Til skoler, der ved fordelingen er godkendt til at begynde virksomhed i løbet af finansåret, afsættes et forholdsmæssigt skoletilskud samt et taxametertilskud.

§ 24 a. Ud over det i § 23 nævnte driftstilskud yder staten til folkehøjskoler et tilskud ud fra antallet af årselever gange en takst, der fastsættes

på finansloven (takst 2). Årselevtallet beregnes efter bestemmelserne i § 23, stk. 1, dog indgår elever på kurser under 2 ugers varighed ikke i beregningen.

Stk. 2. For folkehøjskoler, der har været i virksomhed i hele det skoleår, der slutter i året før finansåret, udbetales forskud ud fra årselevtallet i dette skoleår. Forskuddet reguleres med halvdele af takst 2 gange forskellen i årselevtallet mellem det skoleår, der slutter i finansåret, og skoleåret før.

Stk. 3. Til andre folkehøjskoler end de, der er nævnt i stk. 2, udbetales forskud ud fra det forventede årselevtal. Forskuddet reguleres med hele takst 2 gange forskellen mellem det forventede og opnåede årselevtal.

Bygningstilskud

§ 25. Staten yder bygningstilskud ud fra antal årselever, jf. stk. 2, § 14 og § 19 a. For skoler, der har været i virksomhed i hele det skoleår, der slutter året før finansåret, er årselevtallet til beregning af bygningstaxameter summen af elever i hver undervisningsuge i dette skoleår divideret med 40. For øvrige skoler beregnes tilskuddet ud fra det forventede antal årselever i finansåret og reguleres ud fra forskellen mellem det forventede og det opnåede årselevtal i finansåret.

Stk. 2. Undervisningsministeren fastsætter regler om fordelingen af bevillingen til bygningstilskud.

Tilskud til undervisning af svært handicappede elever

§ 26. Staten yder tilskud til dækning af ekstraudgifter godkendt af Undervisningsministeriet til lærertimer og hjælpemidler til elever med svære handicap.

Stk. 2. Tilskuddet fastsættes på de årlige finanslove og reguleres ud fra antallet af elever, der ydes tilskud til, og det faktiske tilskud pr. elev.

Tilskud til specialundervisning

§ 27. Staten yder tilskud med en fast takst pr. elev til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand til elever med særlige behov. Til skoler, der har et samlet særligt undervisningstilbud, ydes tilskud på grundlag heraf, eventuelt med en nedsat takst pr. elev.

Stk. 2. Taksten pr. elev, herunder en eventuel nedsat takst, fastsættes på de årlige finanslove.

Stk. 3. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler om betingelser for tilskud, herunder om et eventuelt maksimum for det antal elever, der ydes tilskud til på det enkelte kursus.

Tilskud til efteruddannelse og forsøgs- og udviklingsarbejde

§ 28. Staten kan yde tilskud til kurser til efteruddannelse af forstandere, viceforstandere og lærere. Staten kan yde tilskud til skolens merudgifter til løn under tjenestefrihed til efteruddannelse af forstandere, viceforstandere og lærere.

Stk. 2. Staten kan yde tilskud til forsøgs- og udviklingsarbejde inden for lovens område, jf. § 9.

Stk. 3. Undervisningsministeren kan bemyndige skoleforeninger, der virker inden for lovens område, til at fordele og administrere tilskudene.

Stk. 4. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om ydelse af tilskud efter stk. 1 og 2, om regnskabsaflæggelse og revision m.v. samt om administrationen af ordningen, herunder om udbetaling af forskud og opsparing af ikke forbrugte beløb til brug i følgende finansår.

§ 29. (Ophævet).

§ 30. (Ophævet).

Regnskab og revision m.v.

§ 31. Skolernes regnskabsår er kalenderåret. Regnskaberne opstilles og revideres efter regler, der fastsættes af undervisningsministeren. Regnskaberne skal revideres af en statsautoriseret eller en registreret revisor.

Stk. 2. Revisor kontrollerer skolens oplysninger til brug ved beregning af statstilskud og statslig elevstøtte, herunder at beløb til individuel elevstøtte, jf. § 37, stk. 1, nr. 2, og § 40 a, anvendes til formålet.

Stk. 3. Revisor må ikke samtidig være ejer af eller revisor for udlejer af de ejendomme m.m., som skolen anvender, eller for et selskab, en fond, forening eller anden virksomhed, der kontrollerer udlejer. Opfylder revisor ikke lovens krav til revision, kan undervisningsministeren pålægge skolen inden en nærmere angiven frist at udpege en ny revisor.

Stk. 4. I forbindelse med indsendelse af årsregnskab til Undervisningsministeriet skal bestyrelsesmedlemmeme afgive en erklæring på tro og love om, at de opfylder betingelserne for at være medlem af bestyrelsen, jf. § 12, stk. 2 og 4.

Stk. 5. En eventuel vikarkasse i henhold til § 24, stk. 2, fører regnskab med bevillingen til kompensation for udgifter i forbindelse med sygdom m.v., jf. § 24, stk. 1. Regnskabsåret er kalenderåret. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om opstilling og revision af regnskaberne. Regnskabeme skal revideres af en statsautoriseret eller en registreret revisor.

Kapitel 4

(*Ophævet*)

Kapitel 5

Kommunale tilskud

§ 35. Den kommune eller amtskommune, hvori skolen ligger, kan yde støtte til anlægsudgifter og lignende investeringsudgifter ved skolens etablering og senere udbygning.

§ 36. Den kommune, hvori skolen ligger, eller hvori eleven er tilmeldt folkeregistret, kan yde tilskud til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand.

Kapitel 6

Statslig elevstøtte til elever på efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler

§ 37. Staten yder elevstøtte til nedsættelse af elevbetalingen på kurser på efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, der varer mindst 2 uger, når eleveme er danske statsborgere eller efter international overenskomst har ret til elevstøtte på lige fod med danske statsborgere eller i støttemæssig henseende ligestilles med danske statsborgere af undervisningsministeren. Ministeren kan fastsætte regler om ydelse af støtten. Støtten ydes som:

- 1) Indkomstbestemt støtte på grundlag af indkomstgrundlag, jf. §§ 39 og 40. For hver påbegyndt 10.000 kr., hvormed indkomstgrundlaget overstiger det mindste indkomstgrundlag, nedsættes støtten med lige store beløb og bortfalder helt ved største indkomstgrundlag, jf. stk. 2, nr. 2. Støtte ydes med et minimumbeløb (grundstøtte) uanset indkomstgrundlagets størrelse, dog ikke til

elever, der modtager dagpenge eller andre indkomster, som efter regler fastsat af undervisningsministeren udelukker grundstøtte, eller til elever på kurser, der varer mindre end 5 uger. Ministeren fastsætter regler om støtte til elever, der ikke er indkomstgrundlag for.

- 2) Individuel supplerende støtte efter skolens vurdering i tilfælde af ændring af de økonomiske forhold i forhold til indkomstgrundlaget, jf. §§ 39 og 40. Der fordeles beløb hertil til de enkelte skoler. Det samlede beløb til skoleformen fastsættes som en procentdel af den beregnede indkomstbestemte støtte i det 2. kalenderår før finansåret, jf. stk. 2, nr. 3. Ministeren fastsætter nærmere regler om fordeling til skolerne og om opsparring på skolerne af ikke forbrugte beløb til brug på følgende kurser og i følgende finansår.

Stk. 2. På de årlige finanslove fastsættes for hver skoleform:

- 1) Største ugentlige indkomstbestemte støttebeløb, herunder minimumbeløb (grundstøtte). Der fastsættes nedsatte beløb til elever, der ikke bor på skolen, og eventuelt til elever på kursusuger, der varer mindre end 7 dage, jf. § 15, stk. 1, 3. pkt.
- 2) Største og mindste indkomstgrundlag for elever og forældre samt det indkomstgrundlag, der udløser grundstøtte.
- 3) Forholdet mellem indkomstbestemt støtte og det beløb, der fordeles til skolerne til individuel støtte, jf. stk. 1, nr. 2.

§ 38. Støtte efter § 37 ydes på følgende betingelser:

- 1) Kurset skal opfylde formålsbestemmelserne i §§ 1-4,
- 2) kurset skal opfylde tilskudsbetingsbetingelseme i § 15, stk. 1 og 3-5,
- 3) eleven skal ved kursets begyndelse opfylde kravet i § 14, stk. 2, om alder og skolegang,
- 4) elevens betaling skal være i overensstemmelse med regler om mindste elevbetaling fastsat af undervisningsministeren, jf. § 19, stk. 2, eller om fritagelse for indtil halvdelen af elevbetalingen, jf. § 19, stk. 3, og
- 5) eleven skal ved ansøgning oplyse navn, adresse og personnummer. Elever, der er omfattet af § 40, stk. 1, skal tillige oplyse forældrenes navn, adresse og personnummer.

Stk. 2. Grundstøtte efter § 37, stk. 1, nr. 1, ydes på grundlag af skriftlig oplysning fra eleven om, at vedkommende ikke modtager dagpenge eller andre indkomster, der udelukker grundstøtte.

Stk. 3. Indkomstbestemt støtte efter § 37, stk. 1, nr. 1, ydes på betingelse af, at Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte har

- 1) indhentet oplysning om indkomstgrundlag fra skattemyndighederne og
- 2) beregnet ugentligt støttebeløb.

Stk. 4. Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte kan hos offentlige myndigheder indhente de oplysninger om eleven og dennes forældre, som er nødvendige for beregning af det ugentlige støttebeløb, herunder oplysninger om indkomst- og formueforhold. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om adgangen til at indhente oplysningerne, herunder om, hvilke oplysninger der skal gives i elektronisk form.

Stk. 5. Undervisningsministeren fastsætter regler om elevstøttens administration, herunder om ansøgning, tildeling, udbetaling, herunder udbetaling af forskud til skolerne, og tilbagebetaling fra skolerne. Undervisningsministeren kan bestemme, at elevstøtten administreres af Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte, samt at de enkelte skoler skal bistå styrelsen i forbindelse med støttens tildeling. I så fald kan afgørelser, der træffes af styrelsen, ikke indbringes for undervisningsministeren, jf. § 50 b.

Stk. 6. Hvis revisors kontrol, jf. § 31, stk. 2, viser, at betingelserne i stk. 1, nr. 1-4, ikke er opfyldt, eller hvis der ikke foreligger skriftlig oplysning efter stk. 2, eller hvis eleven ikke har deltaget i kurset i det anførte antal uger, modregnes den for meget udbetalte støtte i skolens taxametertilskud, jf. § 24, stk. 5, og tilfalder staten. Tilsvarende gælder, hvis skolens beløb til individuel støtte, jf. § 37, stk. 1, nr. 2, ikke er anvendt til formålet, eller hvis det af tilsynet, jf. § 13, konstateres, at betingelsen i stk. 1, nr. 1, ikke er opfyldt.

§ 39. Indkomstgrundlaget, jf. § 37, stk. 1, er den personlige indkomst for det andet kalenderår forud for det kalenderår, hvor støtteperioden begynder, med tillæg af positiv kapitalindkomst, der anvendes til beregning af indkomstskat efter personskattelovens § 7, dog før de deri nævnte bundfradrag og fradrag for grundbeløb, samt med tillæg af aktieindkomst, der beskattes efter personskattelovens § 8 a, stk. 2.

Stk. 2. Skatteministeren stiller oplysninger til rådighed til brug for opgørelse af indkomstgrundlaget, jf. stk. 1.

Stk. 3. Skatteministeren træffer bestemmelse om, hvilke myndigheder der skal opgøre indkomstgrundlaget. Skatteministeren kan fastsætte regler om adgangen til at påklage afgørelser om indkomstgrundlaget, jf. stk. 1.

§ 40. Indtil udgangen af den måned, hvori eleven fylder 19 år, beregnes den indkomstbestemte støtte, jf. § 37, stk. 1, nr. 1, ud fra forældrenes samlede indkomstgrundlag.

Stk. 2. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om, at forældrenes indkomstgrundlag ikke skal sammenlægges, samt om nedsættelse af forældrenes indkomstgrundlag for elevens søskende under 18 år.

Stk. 3. Ministeren kan fastsætte regler om nedsættelse af elevens indkomstgrundlag for elevens børn under 18 år.

Individuel støtte til elever på folkehøjskoler

§ 40 a. Staten yder støtte til nedsættelse af elevbetalingen ved folkehøjskoler. Støtten ydes som individuel støtte til elever med særlige økonomiske problemer efter skolens vurdering. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om fordelingen til skolerne, herunder om udbetaling af forskud, og om opsparing på skolerne af ikke forbrugte beløb til brug på efterfølgende kurser og i efterfølgende finansår.

§ 41. Der kan ydes støtte til danske elevers deltagelse i kurser på statsanerkendte folkehøjskoler i andre nordiske lande.

Kapitel 7

Kommunal elevstøtte

§ 42. Den kommune, hvor eleven er tilmeldt folkeregistret ved kursets begyndelse, yder elevstøtte til nedsættelse af elevbetalingen til elever uanset alder på efterskoler og til elever på husholdningsskoler og håndarbejds-skoler, der ikke er fyldt 18 år ved kursets begyndelse. Er eleven ikke tilmeldt et folkeregister ved kursets begyndelse, ydes støtten af den kommune, hvor eleven er eller bliver tilmeldt, når eleven begynder på kurset. Støtten ydes til elever, der opfylder betingelse for at få statslig elevstøtte, jf. §§ 37 og 38.

Bilag til f. t. l. om folkehøjskoler m.v.

Stk. 2. Den kommune, der er nævnt i stk. 1, yder støtte til nedsættelse af elevbetalingen til elever på ungdomshøjskoler, der ikke er fyldt 18 år ved kursets begyndelse. Eleven skal opfylde de betingelser, der gælder for statslig elevstøtte på kurser på efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, jf. §§ 37 og 38.

Stk. 3. Støtten ydes med et ugentligt beløb, der fastsættes på de årlige finanslove. Der fastsættes et nedsat beløb til elever, der ikke bor på skolen.

Stk. 4. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler om beregning og udbetaling af støtten.

§ 42 a. Bopælskommunen, jf. § 42, stk. 1 og 2, kan fra en anden kommune kræve refusion af støtte efter § 42 til elever, som ved beregning af kommunal udligning indgår i folketallet i den anden kommune.

§ 43. Den kommune, hvor eleven er eller har været tilmeldt folkeregistret, kan yde støtte til nedsættelse af elevbetalingen.

Kapitel 8

Kommunale og amtskommunale bidrag

§ 44. Bopælskommunen er den kommune, hvori eleven er tilmeldt folkeregistret den 5. september i kalenderåret før bidragsopkrævningen. Amtskommunen er den amtskommune, hvori bopælskommunen ligger.

§ 45. Bopælskommunen, jf. § 44, betaler bidrag til staten for elever på efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, der den 5. september i kalenderåret før bidragsopkrævningen er under 18 år, og som opfylder betingelserne for at få statslig elevstøtte, jf. §§ 37 og 38. Bidrag efter l. pkt. betales ikke for elever under uddannelse til køkkenleder eller køkkenassistent eller elever på den fri ungdomsuddannelse eller på en erhvervsgrunduddannelse. Bidraget fastsættes på de årlige finanslove.

Stk. 2. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler om fremgangsmåden ved opkrævning af bidrag.

§ 46. Til undervisning af svært handicappede elever på efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler betaler amtskommunen, jf. § 44, bidrag til staten, som svarer til statens gennemsnitlige budgetterede tilskud pr. elev for ekstraudgifter til lærertimer og hjælpemidler, jf.

§ 26. Bidrag ydes for elever, der opfylder betingelserne for at få statslig elevstøtte, jf. §§ 37 og 38. Bidrag efter l. pkt. betales ikke for elever over 18 år på husholdningsskoler eller håndarbejdsskoler eller for elever, der er nævnt i § 45, stk. 1, 2. pkt.

Stk. 2. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler om beregningen og fremgangsmåden ved opkrævning af bidrag.

§ 47. Amtskommunen kan af elevens bopælskommune kræve delvis refusion af bidraget i henhold til § 46 svarende til det takstbeløb, som kommunen betaler til amtskommunen i henhold til lov om folkeskolen, med fradrag af kommunens bidrag til staten i henhold til § 45. Dette gælder, selv om kommunen på grund af elevens alder ikke har betalt bidrag.

§ 48. Bopælskommunen og amtskommunen kan kræve refusion af bidrag efter §§ 45 og 46 fra en anden kommune eller amtskommune for elever, som ved beregning af kommunal udligning til kommuner og amtskommuner indgår i folketallet i den anden kommune eller amtskommune.

§ 49. Kommunernes og amtskommunernes bidrag til staten kan modregnes i statstilskuddet til kommunerne og amtskommunerne.

Kapitel 9

Klage

§ 50. Afgørelser, som efter bemyndigelse i denne lov er truffet af en eventuel vikarkasse i henhold til § 24, stk. 2, kan ikke indbringes for undervisningsministeren.

§ 50 a. Klage over afgørelser truffet af husholdningsskoler ved køkkenleuddannelsen, jf. § 4, stk. 4, kan indbringes for undervisningsministeren eller Fællesudvalget for Køkkenleuddannelsen. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler herom.

§ 50 b. Afgørelser truffet af Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte om beregning, tildeling og tilbagebetaling af elevstøtte, jf. § 38, stk. 5, kan inden 4 uger efter meddelelsen af afgørelsen indbringes for Ankenævnet for Uddannelsesstøtten af den, som afgørelsen vedrører. Ankenævnet træffer den endelige administrative afgørelse.

Stk. 2. Ankenævnet for Uddannelsesstøtten kan indtil 6 måneder efter meddelelsen af afgørelsen se bort fra overskridelse af fristen, når overskridelsen af særlige grunde er undskyldelig.

Stk. 3. Klagen stiles til Ankenævnet for Uddannelsesstøtten og sendes til Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte. Hvis styrelsen fastholder afgørelsen, sender styrelsen klagen til ankenævnet med en udtalelse.

Kapitel 10

Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser

§ 51. Loven træder i kraft den 1. januar 1994, jf. dog stk. 2-4.

Stk. 2. For privatejede skoler har bestemmelsen i § 10, stk. 1, nr. 1, om status som selvejende institution virkning fra ejerskifte.

Stk. 3. Bestemmelsen i § 10, stk. 1, nr. 3, gælder ikke for skoler, som ved lovens ikrafttræden er godkendt uden skolekreds eller repræsentantskab.

Stk. 4. Bestemmelsen i § 12, stk. 1, 2. og 3. pkt., gælder ikke for skoler, hvis bestyrelse ved lovens ikrafttræden er sammensat på en anden måde ifølge godkendte vedtægter og/eller er godkendt uden skolekreds/repræsentantskab.

§ 52. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om overgangstilskud i 3 år fra 1. januar 1994 til skoler, hvis driftstilskud pr. årselev i 1994 er nedsat væsentligt i forhold til gennemsnit af rammetilskud beregnet efter regler gældende for finansårene 1991 og 1992, herunder til skoler med mere end 15 pct. årselever, der ikke bor på skolen. Ministeren kan herudover fastsætte regler om overgangstilskud i 1994 efter konkret vurdering til skoler, hvis årselevtal i skoleåret 1992-93 er væsentligt mindre end årselevtallet ville være ved beregning af rammetilskud for 1994 efter den tidligere støttelov.

Stk. 2. Overgangstilskud afsættes af bevillingen til generelt driftstilskud. Ministeren kan dog efter drøftelse med den pågældende skoleforms forening bestemme, at overgangstilskud helt eller delvis finansieres ved nedsættelse af tilskud til skoler, hvis driftstilskud pr. årselev i 1994 er forhøjet væsentligt i forhold til gennemsnit af rammetilskud beregnet efter regler gældende for finansårene 1991 og 1992.

§ 53. Følgende love ophæves:

- 1) Lov om folkehøjskoler, husholdningsskoler og efterskoler, jf. lovbekendtgørelse nr. 661 af 26. oktober 1988 (højskoleloven).
- 2) Lov om statsstøtte til visse private skoler, jf. lovbekendtgørelse nr. 659 af 25. oktober 1988 (støtteloven).
- 3) Lov nr. 217 af 23. april 1986 om ændring af forskellige uddannelses-, tilskuds- og styrelseslove m.m.

Stk. 2. Bestemmelsen om rettighedsgivende undervisning i § 1, stk. 2, i højskoleloven bevarer sin gyldighed for de 2 folkehøjskoler, der har tilslutning til at tilbyde sådan undervisning ved lovens ikrafttræden.

Stk. 3. Bestemmelsen om skoler uden elevkollegium i § 5, stk. 1, 2. pkt., i højskoleloven bevarer sin gyldighed for skoler, der er godkendt uden elevkollegium ved lovens ikrafttræden.

Stk. 4. Bestemmelsen om mindste årselevtal i § 11, stk. 1, nr. 2, i højskoleloven bevarer sin gyldighed indtil 1. januar 1999 for skoler, der er godkendt ved lovens ikrafttræden. Dog skal årselevtallet opgøres pr. skoleår, jf. § 23, stk. 1.

Stk. 5. Bestemmelsen om fravigelse af krav til kursuslængder i § 11, stk. 3, i højskoleloven bevarer sin gyldighed for skoler, der ved lovens ikrafttræden er fritaget for kravet.

Stk. 6. Bestemmelsen om refusionstilskud til udgifter til faste lejemål i § 3 a, stk. 1, nr. 2, i støtteloven bevarer sin gyldighed for lejemål godkendt ved lovens ikrafttræden, men med mulighed for omlægning til faste tilskud til lejeudgifter eller tilskud ud fra antal årselever i skoleåret for finansåret og en gennemsnitlig takst pr. årselev, jf. § 25.

Stk. 7. Bestemmelsen om modregning i statsstilskud i § 4, stk. 3, i støtteloven bevarer sin gyldighed for privatejede skoler.

Stk. 8. Regler, der er fastsat med hjemmel i de love, der er nævnt i stk. 1, nr. 1 og 2, forbliver i kraft, indtil de ophæves eller afløses af regler fastsat i medfør af denne lov.

§ 54. Loven gælder ikke for Grønland og Færøerne.

Lov nr. 1140 af 22 december 1993, der ændrer § 39, indeholder følgende ikrafttrædelsesbestemmelse:

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 1994. § 1, nr. 9, 10 og 11, træder dog først i kraft den 1. januar 1996.

Lov nr. 319 af 17. maj 1995, hvorved § 32 nyaffattes og §§ 33 og 34 ophæves, indeholder følgende bestemmelse om ikrafttræden:

§ 3

Undervisningsministeren fastsætter tidspunktet for lovens ikrafttræden.)

Lov nr. 310 af 24. april 1996, hvorved § 17 2) nyaffattes og § 18 2) og § 30 og overskriften her til ophæves, indeholder følgende bestemmelse om ikrafttræden:

§ 12

Loven træder i kraft den 1. juli 1996, dog (Udeladt).3)

Lov nr. 504 af 12. juni 1996 indeholder følgende ikrafttrædelsesbestemmelser m.v.:

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. august 1996.

Stk. 2. Kravene til bestyrelsesmedlemmer i § 12, stk. 2, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 3, skal for skoler, som modtager tilskud, senest være opfyldt den 1. august 1997.

Stk. 3. Omlægning af elevstøtten ved folkehøjskoler til driftstilskud som affattet ved denne lovs § 1, nr. 6 4), 20 5), 21 6) og 28 7), har virkning fra den 1. august 1997.

Stk. 4. Eventuelle investeringer, der er i strid med § 20, stk. 3, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 13, omlægges af skoler, som modtager tilskud, når det er økonomisk forsvarligt og senest den 1. august 1998. Undervisningsministeren kan i særlige tilfælde dispensere fra fristen.

Stk. 5. Kravene til revisor i § 3 1, stk. 3, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 19, skal for skoler, der modtager tilskud, være opfyldt senest den 1. august 1997.

Stk. 6. Til skoler, som den 31. december 1995 efter de tidligere regler har modtaget tilskud til renter af lån til finansiering af etableringsudgif-

ter pålagt af en offentlig myndighed eller renter af lån, der er godkendt af undervisningsministeren med pant i fast ejendom, som er godkendt af undervisningsministeren til finansiering af etableringsudgifter, kan der i en overgangsperiode fortsat ydes tilskud til disse udgifter. Undervisningsministeren fastsætter regler om tilskud, herunder om tilskud til skoler, der er kombineret med en anden fri kostskole eller en skoleform, der støttes efter anden lovgivning.

Lov nr. 506 af 12. juni 1996 indeholder følgende ikrafttrædelsesbestemmelser m.v.:

§ 5

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 1996.

Stk. 2. For skoler, der efter den 7. maj 1996 indsender vedtægter til godkendelse i henhold til lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, nedsættes fristen for indsendelse af vedtægtsforslag med henblik på at blive godkendt til 12 måneder.

Lov nr. 1116 af 29. december 1997, hvis § 1 nyaffattede § 28, § 40 a, 3. pkt. og § 42, stk. 1 og 2, ophævede § 29 og overskriften hertil og ændrede § 42, stk. 4, har følgende ikrafttrædelsesbestemmelse:

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 1998.

Lov nr. 413 af 26. juni 1998, hvis § 2 ændrede § 20, stk. 1, § 23, stk. 2, § 24, stk. 1, 1. pkt. og stk. 3, 1. pkt. § 24, stk. 5, 1. pkt., § 24, stk. 6, 1. og 2. pkt., § 24, stk. 7, 1. pkt., og § 5 1, stk. 3 og indføjede § 20, stk. 2 og § 24 a og hvis § 3 ændrede § 6, stk. 3 og indføjede § 6, stk. 4 i lov nr. 506 af 12. juni 1996, har følgende ikrafttrædelsesbestemmelse:

§ 4

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. august 1998, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. § 3 træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.8)

Stk. 3. § 2, nr. 1 og 3 - 7, har først virkning for beregning og regulering af tilskud fra og med finansåret 1999.

Lov nr. 903 af 16. december 1998, hvis § 20 ophævede kapitel 4, har følgende ikrafttrædelsesbestemmelse:

§ 10. Loven træder i kraft den 1. januar 1999.

Stk. 2. (Udeladt).

Stk. 3. Uanset bestemmelsen i stk. 1 finder følgende bestemmelse samt regler udstedt i medfør heraf fortsat anvendelse for garantier, der er stillet inden for den 1. januar 1999:

- 1) (Udeladt)
- 2) (Udeladt)
- 3) § 32, stk. 3-5 i lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler.

Lov nr. 405 af 2. juni 1999, hvis § 1 ophævede §§ 6-10 i lov nr. 506 af 12. juni 1996, som æn-

dret ved § 3 i lov nr. 413 af 26. juni 1998, har følgende ikrafttrædelsesbestemmelse:

§ 2

Loven træder i kraft ved bekendtgørelsen i Lovtidende.9)

Lov nr. 406 af 2. juni 1999, hvis § 2 ændrede § 3, stk. 2, § 4, stk. 2, § 15, stk. 3, 2. pkt., § 46, stk. 1, 1. pkt. og § 50 a, 1. pkt., indføjede § 3, stk. 3, § 4, stk. 3, og § 46, stk. 1, 3. pkt. og nyaffattede overskrifter til kap. 8 og § 45, stk. 1, har følgende ikrafttrædelsesbestemmelse:

§ 5

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. august 2000, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. (Udeladt)

Til lovforslag nr. L 160. Skriftlig fremsættelse (16. december 1999)

Undervisningsministeren (Margrethe Vest-ager):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler).

(Lovforslag nr. L 160).

I mere end 150 år har staten ydet støtte til frie kostskoler. Folkehøjskolerne var den første kostskoleform, der modtog støtte. Senere fik efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler også offentlig støtte. Gennem lovgivning har staten fastlagt rammerne for støtten og overladt til skolerne selv at bestemme de ideer og holdninger, som den enkelte skole præger undervisningen og samværet med. Lovforslaget ligger i forlængelse af denne frihedstradition.

I december 1997 fremsatte min forgænger en redegørelse til Folketinget om folkehøjskolerne. Under drøftelserne i Folketinget i januar 1998 var der tilslutning til, at der blev nedsat et udvalg, der skulle drøfte højskolernes vilkår. Udvalget afleverede i april 1999 en rapport med forslag til ændrede vilkår.

Med dette lovforslag har jeg ønsket at følge højskoleudvalgets forslag i så stor udstrækning som muligt, så folkehøjskolerne, efterskolerne, husholdningsskolerne og håndarbejdsskolerne kan få vilkår, der gør det muligt at fortsætte det folkelige oplysningsarbejdet i de kommende år på nye tiders betingelser. Lovforslaget indebærer, at der også fremover vil være en bevilling til

nedsættelse af egenbetalingen på kurser af 12 ugers varighed og derover for folkehøjskoler samt husholdnings- og håndarbejdsskoler. Desuden vil der på de årlige finanslove blive afsat en særlig pulje, som disse skoler kan anvende til individuel nedsættelse af elevbetalingen med henblik på en mere målrettet elevrekruttering.

Lovforslaget fastholder, at skolernes hovedsigte er folkelig oplysning. I lovforslaget præciseres, at enkelte fag eller faggrupper kan have en fremtrædende plads, men aldrig på bekostning af den almene oplysning. Den brede almene oplysning skal således udgøre mindst halvdelen af den enkelte elevs undervisningstid. Som noget nyt foreslås, at en fri kostskole skal formulere sit eget værdigrundlag og bygge virksomheden på dette. Desuden rummer forslaget en række ændringer, der gør lovgrundlaget mere tidssvarende.

I de kommende år står samfundet over for store ændringer og udfordringer. Det er derfor vigtigt, at mennesker kan få styrket deres erkendelse og lyst og evne til at deltage aktivt i familie-, arbejds-, samfunds- og kulturlivet samt virke for mellemløst forståelse. Gennem et ophold på en fri kostskole er det hensigten, at deltagerne får styrket deres personlige, almene og faglige kompetencer, så de kan rustes til at imødekomme videnssamfundets krav og til deltagelse i den demokratiske udvikling.

I det jeg henviser til lovforslaget med tilhørende bemærkninger, tillader jeg mig at anbefale lovforslaget til hurtigt og velvillig behandling i det høje Ting.